

**СТРАТЕГИЈА БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА НА
ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА ПОЖАРЕВЦА ЗА ПЕРИОД ОД
2024. ДО 2028. ГОДИНЕ**

Новембар, 2023. година

СТРАТЕГИЈА БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА ПОЖАРЕВЦА ЗА ПЕРИОД ОД 2024. ДО 2028. ГОДИНЕ

АУТОРИ

Доц. др Драгослав **КУКИЋ**, дипл. инж. саоб., *ТСРД*, руководилац Пројекта

Јелена **РАНКОВИЋ АНУША**, маг. инж. саобраћаја, *ТСРД*

Др Дејан **ЈОВАНОВ**, дипл. инж. саоб., *ТСРД*

Драгана **НОЈКОВИЋ**, дипл. инж. саоб., *ТСРД*

Срђан **ВУКОВИЋ**, дипл. инж. саоб., *SIGNO*

Огњен **ЧУЉКОВИЋ**, дипл. инж. саоб., *ТСРД*

ПРЕДСТАВНИЦИ НАРУЧИОЦА

Иван **ТИРНЕНИЋ**, дипл. инж. саоб.

Слободан **ЈОВАНОВИЋ**, дипл. инж. саоб.

Жаклина **ЈОВОВИЋ**, дипл. инж. саоб.

Садржај

Реч градоначелника града Пожаревца	7
Предговор	8
Град Пожаревац	10
Становништво	11
Путна мрежа и саобраћај	12
Основни подаци о возилима регистрованим на територији града Пожаревца	14
1. БЕЗБЕДНОСТ САОБРАЋАЈА – ПОСТОЈЕЋЕ СТАЊЕ.....	16
Постојећи стратешки и правни документи	16
Капацитет постојећег система БС и главне заинтересоване стране	21
Прикупљање података и базе података које садрже податке од значаја за БС	26
2. АНАЛИЗА СТАЊА БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА.....	30
Анализа остварености достигнутих циљева из претходне стратегије безбедности саобраћаја.....	30
Коначни исходи безбедности саобраћаја – постојеће стање и трендови	31
Ко, кад, где, зашто и како страда у саобраћајним незгодама у Пожаревцу?	32
Индикатори безбедности саобраћаја – постојеће стање и трендови.....	40
Идентификација проблема безбедности саобраћаја	43
Колико нас коштају саобраћајне незгоде?	44
3. БЕЗБЕДНОСТ САОБРАЋАЈА – ЖЕЉЕНО СТАЊЕ	46
Приступ „безбедног система“	46
Начела безбедности саобраћаја	48
Амбиција, мисија и визија.....	50
Циљеви.....	50
4. КЉУЧНЕ ОБЛАСТИ РАДА.....	57
Заједничким снагама до испуњења циљева	58
Приступ у раду (4К)	59
Кључне области рада – стубови безбедности саобраћаја	61
1. Први стуб безбедности саобраћаја – Ефикасније управљање безбедношћу саобраћаја.....	61
2. Други стуб безбедности саобраћаја – Безбеднији путеви	63
3. Трећи стуб безбедности саобраћаја – Безбеднија возила	64

4. Четврти стуб безбедности саобраћаја – Безбеднији учесници у саобраћају	65
5. Пети стуб безбедности саобраћаја – деловање након саобраћајне незгоде	66
6. Носиоци активности на територији града Пожаревца	68
Класификација мера безбедности саобраћаја према кључним проблемима у безбедности саобраћаја	73
Класификација мера безбедности саобраћаја према кључним носиоцима, институцијама на локалном и националном нивоу	76
5. ПРАЋЕЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА	80
ПРОМОВИСАЊЕ СТРАТЕГИЈЕ И АКЦИОНОГ ПЛАНА БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА ЗА ГРАД ПОЖАРЕВАЦ.....	82
ЛИТЕРАТУРА.....	83

Списак табела, графика и слика

Табела 1. Старосна структура становника према попису из 2022. године и број настрадалих лица у саобраћајним незгодама, Град Пожаревац, 2018-2022. године.....	12
Табела 2. Дужина путне мреже у km, град Пожаревац, 2021. година	13
Табела 3. Општински путеви на територији града Пожаревац.....	13
Табела 4. Број регистрованих моторних и прикључних возила на територији града Пожаревац у 2021. години, на територији Р. Србије и однос врсте возила у односу на број возила у Р. Србији	15
Табела 5 – Тренутне и очекиване вредности индикатора безбедности саобраћаја.....	54
Табела 6. Стубови безбедности саобраћаја.....	61
Табела 7. Носиоци активности безбедности саобраћаја на територији града Пожаревац	68

График 1. Релативни индекс угрожености изабраних старосних категорија становника на основу података о последицама саобраћајних незгода (2018-2022) на територији града Пожаревац и броја становника који припадају старосној категорији према попису из 2022. године.....	12
График 2. Положај града Пожаревац на основу броја регистрованих моторних возила, у односу на остале локалне самоуправе у Републици Србији, са посебним акцентом на општине Браничевског округа, 2021. година	15
График 3. Укупан број саобраћајних незгода, град Пожаревац, 1997-2022. године	31
График 4. Саобраћајне незгоде са настрадалим лицима и број погинулих лица у саобраћајним незгодама, град Пожаревац, 2018-2022. година.....	31
График 5. Расподела саобраћајних незгода са настрадалим лицима у саобраћајним незгодама према старосним категоријама, град Пожаревац, 2018-2022. године	32
График 6. Расподела настрадалих учесника према својству учешћа у саобраћају, град Пожаревац, 2018-2022 . године	33
График 7. Расподела настрадалих лица према категорији возила, град Пожаревац, 2018-2022. године	33
График 8. Расподела саобраћајних незгода са настрадалим лицима према месецима у години, град Пожаревац, 2018-2022. година	34
График 9. Расподела саобраћајних незгода са настрадалим лицима према данима у недељи, град Пожаревац, 2018-2022. година	34
График 10. Расподела саобраћајних незгода са настрадалим лицима према часовима у току дана, град Пожаревац, 2018-2022. година	35
График 11. Расподела саобраћајних незгода са настрадалим лицима према типовима саобраћајних незгода, град Пожаревац, 2018-2022. година	39
График 12. Расподела група утицајних фактора који су допринели настанку саобраћајних незгода са настрадалим лицима, град Пожаревац, 2018-2022. године ...	39
График 13 Тренд индикатора који се односе на коришћење сигурносних појасева	41
График 14 Тренд индикатора који се односе на коришћење заштитних система код деце	42

График 15 Тренд индикатора који се односе на понашање пешака.....	42
График 16. Процењени трошкови саобраћајних незгода у периоду од 2002. до 2022. године, на територији града Пожаревца, по моделу (Ross и др., 2012)	45
График 17. Процена броја погинулих и достизање циљева у погледу смањења броја погинулих и очекиване финансијске уштеде (у еврима).....	52
График 18. Процена броја тешко телесно повређених лица и достизање циљева у погледу смањења броја тешко телесно повређених лица и очекиване финансијске уштеде (у еврима)	52
График 19. Процена броја лако телесно повређених лица и достизање циљева у погледу смањења броја лако телесно повређених лица и очекиване финансијске уштеде (у еврима)	53
График 20. Процењени трошкови и уштеде на основу смањења свих последица саобраћајних незгода	53
График 21 – Достизање циљева везаних за индикаторе употребе заштитних система..	55
График 22 - Достизање циљева везаних за индикаторе коришћења заштитних система за децу.....	55
График 23 – Достизање циљева везаних за индикаторе понашања пешака	56
Мапа 1. Јавни ризик страдања (ЈПБН) по насељеним местима на територији Града Пожаревца	36
Мапа 2. Колективни ризик страдања (КПБН) по насељеним местима на територији Града Пожаревца	37
Мапа 3. Просторна дистрибуција саобраћајних незгода са настрадалим лицима, град Пожаревац, 2018-2022. година, шири приказ	37
Мапа 3. Просторна дистрибуција саобраћајних незгода са погинулим лицима, град Пожаревац, 2018-2022. година, шири приказ	38
Слика 1 – Изглед локалне база података о обележјима безбедности саобраћаја града Пожаревца	29
Слика 9 – Шема приступа „безбедног система“	47
Слика 2. Циљеви Стратегије безбедности саобраћаја на путевима града Пожаревца за период од 2024. до 2028. године	51
Слика 3. Чиниоци, елементи и принципи који утичу на систем безбедности саобраћаја	58
Слика 4. Логотип Стратегије безбедности саобраћаја на путевима града Пожаревца за период од 2022. до 2028. године	82
Илустрација 2. Сливовити приказ најугроженијих категорија учесника у саобраћају у Пожаревцу у периоду од 2018-2022. године.....	44

Реч градоначелника града Пожаревца

Поштовани суграђани,

Услед повећане потребе за кретањем и повећањем мобилности, дошло је и до повећане изложености у саобраћају, као и до повећаног страдања у саобраћају, како у свету, тако и на територији нашег града.

*Нажалост, на путевима нашег града у периоду од 2018. до 2022. године догодиле су се **1976** саобраћајних незгода, у којима је настрадало **1057** лица, од којих је смртно страдало **17** лица.*

Град Пожаревац је један од првих градова у Србији који је усвојио Стратегију у циљу смањења броја и последица саобраћајних незгода, и од 2014. године стратешки почео да управља безбедношћу саобраћаја. Такође, Град Пожаревац је један од првих градова у Србији који је успоставио систем за управљање безбедношћу саобраћаја у виду развијене базе података о обележјима безбедности саобраћаја.

Након истека периода важења Стратегије, а како би се одржао континуитет и умножили напори на пољу смањења броја саобраћајних незгода и њихових последица, град Пожаревац наставља да се стратешким приступом бави пословима безбедности саобраћаја и поново међу првим градовима у Србији покреће нови пројекат – израду нове Стратегије безбедности саобраћаја на путевима града Пожаревца, за период од 2024. до 2028. године.

Стратегија безбедности саобраћаја представља водич ка остварењу циља, а то је ефикаснији саобраћајни систем, у којем ће бити задовољени сви захтеви за мобилношћу, али са смањењем негативних последица, у које спадају и саобраћајне незгоде, и страдање у истим.

Стога ми је задовољство представити ову Стратегију одлучни у намери да усвајање и спровођење исте буде први корак ка безбеднијем саобраћају, без погинулих лица на територији града Пожаревца.

*Градоначелник Пожаревца,
Саша Павловић*

Предговор

Безбедност саобраћаја је глобални проблем који представља велику претњу за животе људи. Из тог разлога, многе земље, већ дужи низ година, улажу напоре да најпре стабилизују, а потом и смање број саобраћајних незгода на путевима и њихове последице. Последице саобраћајних незгода обухватају настрадала лица (погинула, теже и лакше повређена лица), а такође и материјалну штету насталу на возилима, опреми пута, итд.

Сваке године, на путевима широм света, погине око 1,30 милиона људи, односно око 3.700 људи дневно, док преко 50 милиона људи буде повређено или трајно онеспособљено, што доводи до суштинских и дуготрајних промена у квалитету њихових живота и живота њихових породица. Како ствари стоје, предвиђа се да ће страдање у саобраћају на путевима, у наредној деценији, довести до броја од 13 милиона погинулих, односно 500 милиона повређених, чиме ће се спречити даљи раст и развој, поготово у земљама са ниским и средњим приходом (енгл. Low- and Middle-Income Countries – LMIC)¹. Штавише, осим што представљају један од водећих узрока смртног страдања људи, трошкови повезани са настанком саобраћајних незгода и њихових последица износе од 1-3% бруто националног дохотка у овим земљама (односно 1,71% у Републици Србији).²

Проблем безбедности саобраћаја и његова величина препознати су глобално, од стране међународне заједнице, као и од појединачних земаља, те је у циљу ублажавања и потпуног превазилажења тих проблема, покренут низ иницијатива и активности на унапређењу идентификованог стања.

Препознајући важност проблема и потребу да реагују, Владе држава из целог света су једногласно, преко Генералне Скупштине Уједињених нација (Резолуција 74/299), усвојиле другу по реду Деценију акције за безбедност саобраћаја 2021-2030. Примарни циљ овог документа је да се до 2030. године смањи број погинулих и повређених лица у саобраћајним незгодама за 50%.

Република Србија припада групи држава које чине напоре да управљају безбедношћу саобраћаја и да изграде организован заштитни систем безбедности саобраћаја. Република Србија је у последње време уложила велике напоре да заузда проблем нарастајућег броја саобраћајних незгода и настрадалих лица у њима. Са националног нивоа, ти напори се у последње време све више премештају на локални ниво, на основу донетих планских и стратешких докумената, попут стратегија и акционих планова за решавање идентификованих проблема у безбедности саобраћаја, као и закона и подзаконских аката којима се регулише област безбедности саобраћаја, посебно путна инфраструктура, и на крају, правилника којима се уређује оснивање и рад локалних савета за безбедност саобраћаја, итд.

¹ Глобални план за деценију акције за безбедност саобраћаја на путевима 2021-2030 (енгл. Global Plan for the Decade of Action for Road Safety, 2021-2030), <https://www.who.int/publications/m/item/global-plan-for-the-decade-of-action-for-road-safety-2021-2030>

² Национална стратегија одрживог развоја Републике Србије за период од 2008-2017. године

У области безбедности саобраћаја, Стратегија представља кровни документ, односно општи план за постизање претходно дефинисаних, јасних, остварљивих циљева. Она се заснива на објективним подацима који произилазе из детаљне анализе постојећег стања безбедности саобраћаја. Стратегија даје преглед постојећег стања и идентификованих најзначајнијих проблема, дефинише жељено стање и приоритетне циљеве које треба остварити и даје одређене смернице за достизање циљева, односно жељеног стања. Уз то, саставни део Стратегије мора бити Акциони план у коме су дате конкретне, појединачне мере и активности које треба спровести за постизање циљева дефинисаних стратегијом, као и носиоци тих активности и њихове улоге и индикатори који се користе да би се утврдио постигнути степен успешности спровођења стратегије.

Град Пожаревац је препознао обавезу, значај и улогу коју локална самоуправа има на пољу управљања безбедношћу саобраћаја. Препозната је одговорност и жеља да се стратешким деловањем дугорочно утиче на смањење броја и последица саобраћајних незгода, што ће пре свега допринети мањем страдању људи и унапређењу квалитета живота становника који живе, раде, али и транзитирају кроз територију града Пожаревца.

Стратегија уводи нову визију и нове циљеве на територији Града. Визија јесте амбициозна, али остварљива. Визије и служе за дугорочно усмеравање, надахнуће и подстицање мотивације Циљ израде Стратегије је управо идентификација најзаступљенијих проблема безбедности саобраћаја на територији града Пожаревца, анализа тих проблема и предлог мера и активности за успешно и делотворно елиминисање уочених проблема, односно, увођење организованог, системског управљања безбедношћу саобраћаја, заснованог на подацима. Прихватањем ове визије започиње се нова етапа унапређења безбедности саобраћаја на путевима града Пожаревца. Крајњи циљ Стратегије је смањење ризика од настанка и тежине последица саобраћајних незгода, односно неприхватљивог губитка људских живота и страдања у саобраћају на путевима.

Град Пожаревац

Пожаревац је значајан административни, економски и културни центар Србије. Налази се на 15 – ак километара од Коридора 10, и на веома значајној прузи Београд-Бор-Зајечар, која повезује Тимочку крајину и целу источну Србију са мрежом железничких пруга Републике Србије. Смештен је између три реке: **Дунава (Коридор 7), Велике Мораве и Млаве и испод брда Чачалица.**

Територија града захвата површину од 491 квадратног километра, од чега чак 80% укупне територије чини обрадиво земљиште. Та земља представља и једно од највреднијих богатстава овог краја, плодну стишку равницу и поморавско, подунавко и млавско приобаље. Пожаревац се налази на надморској висини од 94 m.

Пожаревац је један од најважнијих индустријских центара у Србији. Индустријска структура је изузетно диверзификована, а преовлађујуће привредне гране су: пољопривреда, енергетика и прехранбена индустрија. Носиоци развоја индустрије Пожареваца у различитим областима су: Концерн здраве хране „Бамби“, Привредно друштво „Термоелектране и копови“ Костолац, „АРИВА Литас“, „Унион МЗ“, ПП „Филип“ ...

На подручју града Пожареваца, регистровано је око 600 привредних друштава, 2000 предузетника, 200 удружења и око 100 спортских удружења и савеза.

На територији општине и округа налазе се изузетно богати и бројни археолошки локалитети, од којих су најзначајнији Голубачка тврђава, Маргум (Дубравица), Виминацијум (Костолац) и локалитет Рукумија. У атару Кличевца пронађена је и светски чувена Велика мајка (или Кличевачки идол) из бронзаног периода.

Пожаревац је тренутно један од главних трговинских центара у источној Србији.³

Пожаревац је, како привредни и културни, тако и административни центар и седиште Браничевског округа, од великог значаја за цео регион. Браничевски округ поред Пожареваца обухвата и општине Велико Градиште, Голубац, Жабари, Жагубица, Кучево, Мало Црниће и Петровац.

³ <https://pozarevac.rs/licna-karta/> (Посећено дана 01.7.2023.)

Становништво

Пожаревац се састоји од 2 градска (град Пожаревац и градска општина Костолац) и 25 сеоских насеља. Према званичним подацима Републичког завода за статистику за 2022. годину, на територији Пожареваца живи 56557 становника, а на територији Костолаца 12091, односно укупно на територији града Пожареваца 68648⁴. На наредном графику приказана је расподела становника по локалним самоуправама у Србији, са посебним освртом на Браничевски округ.

Град Пожаревац припада локалним самоуправама са релативно већим бројем становника посматрајући све градове и општине у Србији, а највећи број становника посматрајући општине које припадају Браничевском округу.

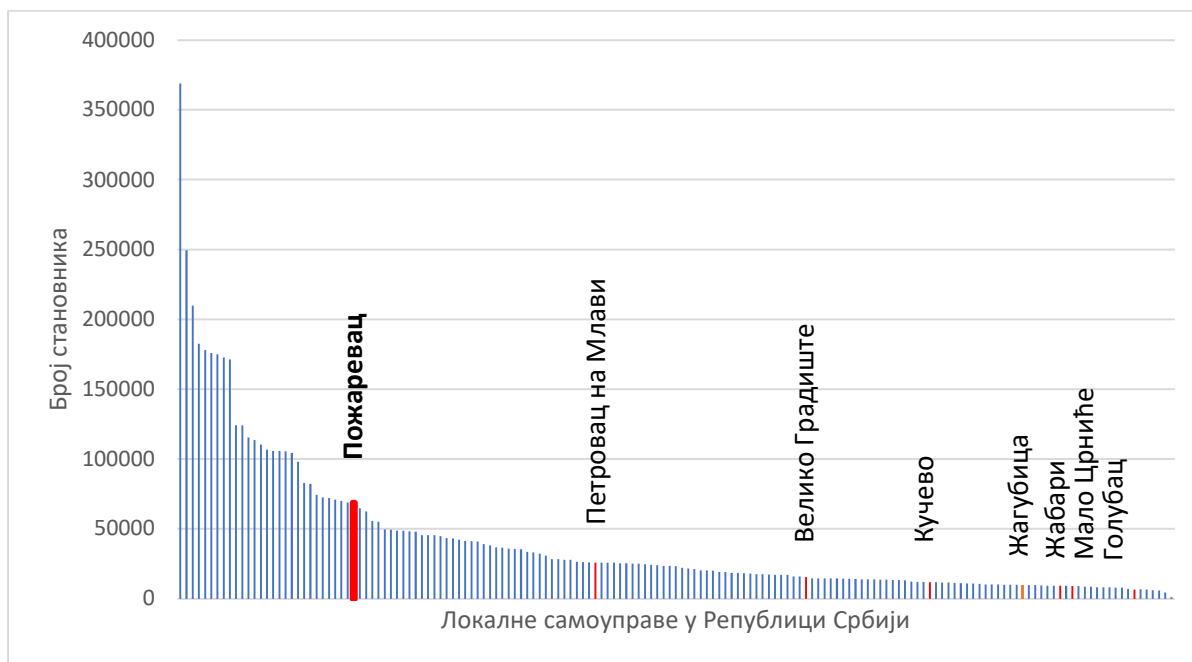

График 1. Положај града Пожареваца, на основу броја становника, у односу на остале локалне самоуправе у Републици Србији, са посебним акцентом на општине Браничевског округа, 2022. година

Најбројније становништво је старости од 45 до 64 године (28% у укупном броју становништва), у укупном броју погинулих у саобраћајним незгодама учествује са 18%. Највећи број настрадалих лица припада старосној категорији од 15 до 29 године (Табела 1). При разматрању коначних показатеља стања безбедности саобраћаја није узета у обзир изложеност у саобраћају, односно колико је поједина старосна категорија активна, тј. колико учествује у саобраћају.

⁴ Републички завод за статистику. Попис становништва, домаћинства и станова 2022. године, Национална припадност – Подаци по општинама и градовима, Београд, 2023. (ISBN 978-86-6161-228-2)

Табела 1. Старосна структура становника према попису из 2022. године и број настрадалих лица у саобраћајним незгодама, Град Пожаревац, 2018-2022. године

Старосна категорија	Број становника		Погинула лица у СН		Лица са ТТП у СН		Лица са ЛТП у СН		Укупно настрадалих у СН	
0-14	9738	14%	1	6%	5	3%	53	6%	59	6%
15-29	11170	16%	5	29%	43	23%	241	28%	289	27%
30-44	13638	20%	4	24%	41	22%	222	26%	267	25%
45-64	19095	28%	3	18%	47	25%	223	26%	273	26%
65+	15007	22%	4	24%	49	26%	116	14%	169	16%
Укупно	68648	100%	17	100%	185	100%	855	100%	1057	100%

Релативни индекс угрожености, као показатељ стања безбедности саобраћаја на територији неке општине или града, приказује ризик којем је одређена старосна категорија изложена у саобраћају. Он представља однос између укупно настрадалих лица одређене старосне категорије и броја становника те старосне категорије на 10.000 становника. Према овом показатељу, може се закључити да је у Пожаревцу највећем ризику изложена категорија учесника старости од 15 до 29 година (График 2).

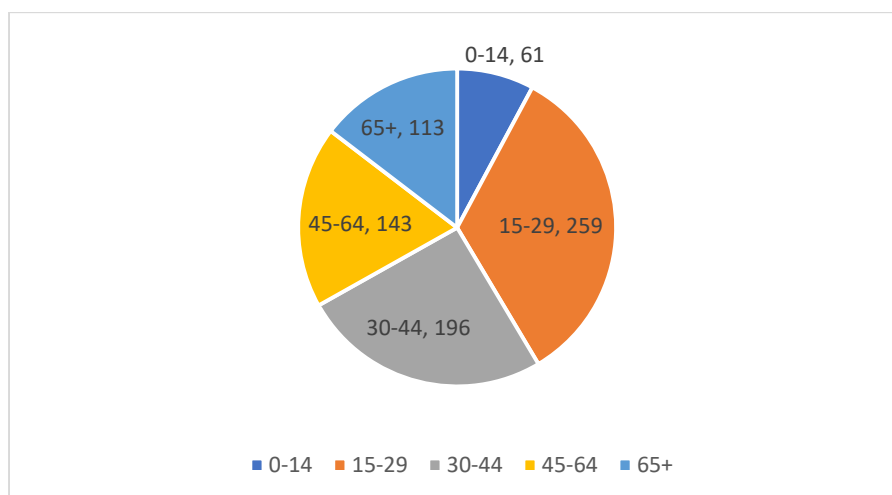

График 1. Релативни индекс угрожености изабраних старосних категорија становника на основу података о последицама саобраћајних незгода (2018-2022) на територији града Пожаревца и броја становника који припадају старосној категорији према попису из 2022. године

Путна мрежа и саобраћај

Захваљујући географско-стратешком положају и конфигурацији терена, преко територије града развијала се саобраћајна мрежа, тако да су данас на подручју града Пожаревца, осим ваздушног, заступљени сви видови саобраћаја.

Налази се на 15 – ак километара од Коридора 10 (аутопута Београд-Ниш), и на веома значајној прузи Београд-Бор-Зајечар, која повезује Тимочку крајину и целу источну Србију са мрежом железничких пруга Републике Србије. Од Костолца је удаљен 12 km, као и од Дунава, и може се доћи воденим путем.

Од осталих железничких праваца треба поменути везу са пругом Велика Плана – Смедерево и Пожаревац – Костолац (захваљујући коме је косточлачки басен повезан са осталим мрежама железничких пруга у земљи). Посебан саобраћајни, привредни и економски значај за град Пожаревац има река Дунав која дужином од 13 км, представља природну границу према Војводини, односно јужном Банату.

На територији града Пожаревац, према званичним подацима Републичког завода за статистику, изграђено је укупно 154,3 км путева, од чега је 64,2 км општинских путева и улица, затим 31,5 км државних путева I реда и 58,6 км државних путева II реда⁵.

Табела 2. Дужина путне мреже у км, град Пожаревац, 2021. година

Држава/округ/ град	Укупно	Државни путеви I реда		Државни путеви II реда		Општински путеви	
		свега	Саврем. коловоз	свега	Саврем. коловоз	свега	Саврем. коловоз
Република Србија	44794,1	3884,8	3884,8	9620,5	9414,1	31288,8	17110,7
Браничевски округ	1684,4	180,9	180,9	471,9	471,9	1031,6	644,4
Пожаревац	154,3	31,5	31,5	58,6	58,6	64,2	54,3

У наредној табели приказани су општински путеви на територији града Пожаревац⁶.

Табела 3. Општински путеви на територији града Пожаревац

Ознака	Назив
ОП1	Веза са државним путем IБ реда 34 – Драговац
ОП2	Веза са државним путем IБ реда 34 – Живица-Брежане-Батовац-Дубравица – Веза са државним путем IIБ реда 371 (Дубравица)
ОП3	Костолац – Петка - Веза са државним путем IIБ реда 371 (Дубравица)
ОП4	Костолац - Острово
ОП5	Костолац - Стари Костолац – Дрмно - Веза са државним путем IIБ реда 372
ОП6	Веза са државним путем IБ реда 34 – Баре - Касидол
ОП7	Баре - Берање
ОП8	Веза са државним путем IБ реда 34 – Костолац – веза са општинским путем ОП3 (Костолац – Петка – Веза са државним путем IIБ реда 371)
ОП9	Костолац (улица Карађорђева) – веза са општинским путем ОП5 (Стари Костолац)
ОП10	Веза са општинским путем ОП5 - Виминацијум
ОП11	Веза са државним путем IIБ реда 372 (Брадарац) - Рукумија

⁵ Републички завод за статистику – Општине и региони у Републици Србији, 2022. година (ISSN 2217-7981, 290. стр.)

⁶ Одлука о категоризацији општинских путева и улица на територији града Пожаревац ("Сл. гласник града Пожаревац", бр. 10/2021)

Државни путеви који пролазе кроз град Пожаревац су⁷:

- **IB 33:** веза са државним путем А1 - Пожаревац - Кучево - Мајданпек - Неготин - државна граница са Бугарском (гранични прелаз Мокрање);
- **IB 34:** Пожаревац - Велико Градиште - Голубац - Доњи Милановац - Поречки мост - веза са државним путем 35
- **IIA 159:** Пожаревац-Костолац
- **IIA 160:** Пожаревац-Жабари-Свилајнац-Деспотовац-Двориште-Ресавица-Сење-Ђуприја
- **IIA 163:** Голубац-Зеленик-Љешница
- **IIБ 371:** Пожаревац (веза са државним путем 34) – Дубравица;
- **IIБ 377:** Пожаревац (веза са државним путем 33) - Осипаоница;
- **IIБ 378:** Пожаревац (веза са државни м путем 33) - Велико Село - Орљево - Велики Поповац - веза са државним путем 147.

На основу званичних прелиминарних података⁸ јавног предузећа „Путеви Србије“ за 2022. годину, просечан годишњи дневни саобраћај (ПГДС):

- **за деоницу IB реда број 33** петља Пожаревац – Раља износи 6152 возила/дан, Пожаревац (обилазница) - Пожаревац (Осипаоница) износи 7866 возила/дан, Пожаревац (Осипаоница) - Пожар. (Александровац) износи 3828 возила/дан, Пожаревац (Александровац) - Пожаревац (Орљево) износи 3943 возила/дан, Пожаревац (Орљево) – Салаковац износи 6573 возила/дан;
- **за деоницу IB реда број 34** Пожаревац (обилазница) - Пожаревац (Дубравица) износи 6063 возила/дан, Пожаревац (Дубравица) - Пожаревац (Костолац) износи 4546 возила/дан, Пожаревац (Костолац) - Братинац (Бабушинац) износи 7732 возила/дан;
- **за деоницу IIA реда број 159** Пожаревац (Костолац) – Костолац износи 2080 возила/дан;
- **за деоницу IIA реда број 160** Пожаревац (Александровац) – Александровац износи 1984 возила/дан.

Основни подаци о возилима регистрованим на територији града Пожареваца

Број регистрованих моторних и прикључних возила на територији града Пожареваца у 2021. години износио је 27.736 возила. Структура регистрованих возила приказана је у табели испод.

⁷ Уредба о категоризацији државних путева, Службени гласник РС, бр. 105/2013, 119/2013 и 93/2015

⁸ Просечан годишњи дневни саобраћај - ПГДС у 2022. години, Табела саобраћајног оптерећења на државним путевима, ЈП „Путеви Србије“ (<http://www.putevi-srbije.rs/index.php/бројање-саобраћаја>, посећено дана 02.07.2023. године)

Табела 4. Број регистрованих моторних и прикључних возила на територији града Пожареваца у 2021. години, на територији Р. Србије и однос врсте возила у односу на број возила у Р. Србији

Категорија возила	Број рег. возила – Пожаревац	Број рег. возила – Р. Србија	Однос врсте возила у односу на Р. Србију
Путнички аутомобили	23473	2235794	1.05%
Теретна возила	2045	268589	0.76%
Аутобуси	388	10392	3.73%
Мопеди	540	35046	1.54%
Мотоцикли	552	45027	1.23%
Радна возила	14	2549	0.55%
Прикључна возила	724	90632	0.80%
Укупно	27736	2688029	1.03%

У односу на Републику Србију, број возила по категоријама у Пожаревцу обухвата око 1%, осим за аутобусе где је близу 4%, док је за радне машине нешто мање (0,55%). У структури регистрованих моторних и прикључних возила у Пожаревцу, 84,6% чине путнички аутомобили, док теретна возила чине 7,4%.

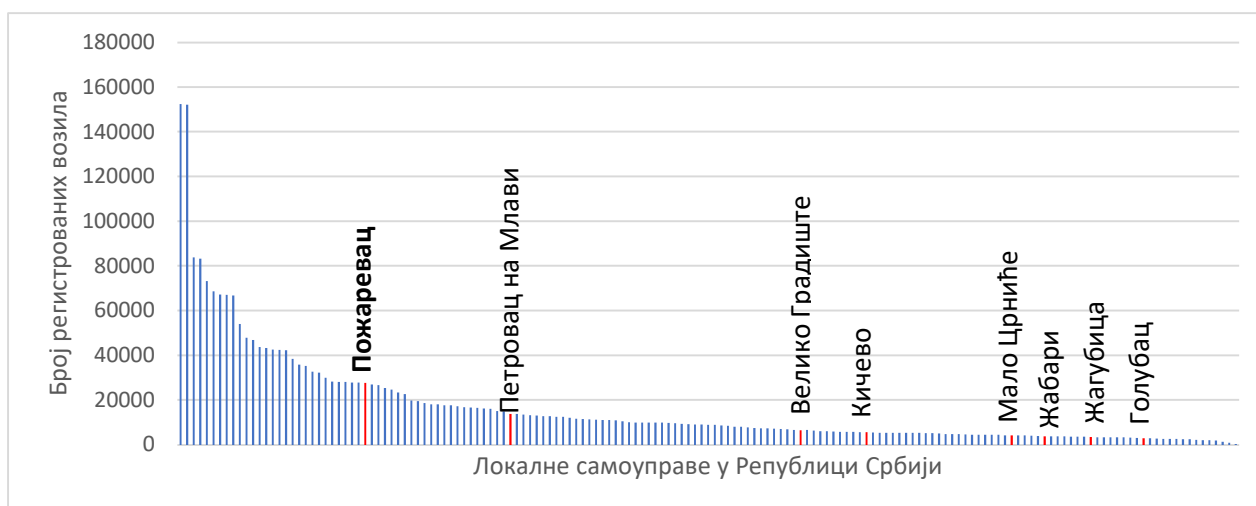

График 2. Положај града Пожареваца на основу броја регистрованих моторних возила, у односу на остале локалне самоуправе у Републици Србији, са посебним акцентом на општине Браничевског округа, 2021. година

На претходном графику приказан је положај града Пожареваца у односу на друге општине и градове Републике Србије, на основу броја регистрованих моторних и прикључних возила.

Град Пожаревац сврстава се у ред локалних самоуправа у Републици Србији са великим бројем регистрованих моторних возила. Степен моторизације⁹ на територији града Пожареваца у 2021. години износи 404 возила на 1.000 становника, колико износи и степен моторизације на нивоу Републике Србије.

⁹ Стопа или степен моторизације је број регистрованих моторних возила на 1.000 становника.

1. БЕЗБЕДНОСТ САОБРАЋАЈА – ПОСТОЈЕЋЕ СТАЊЕ

Постојећи стратешки и правни документи

Безбедност саобраћаја, осим што је научна дисциплина, такође представља и област од општег друштвеног значаја, препознату и у највишим правним документима Републике Србије. Почев од Устава, законских и подзаконских аката, до признатих међународних иницијатива и докумената, као и најбољих практичних решења, израђен је својеврстан правни оквир за управљање безбедношћу саобраћаја у Републици Србији, као и његово континуирано унапређење.

Најзначајнији правни акти којима се уређује област безбедности саобраћаја су, пре свих, Закон о безбедности саобраћаја на путевима и Закон о путевима, као и остали правни акти наведени у наставку:

- Устав Републике Србије;
- Закон о безбедности саобраћаја на путевима (*Службени гласник РС*, бр. 41/2009, 53/2010, 101/2011, 32/2013 - УС, 55/2014, 96/2015 - др. закон, 9/2016 - УС, 24/2018, 41/2018, 41/2018 – др. закон, 87/2018, 23/2019, 128/2020 – др. закон);
- Закон о путевима (*Службени гласник РС*, број 41/18 и 95/2018 – др. закон);
- Кривични законик (*Службени гласник РС*, број 85/05, 88/05 – исправка, 107/05 – исправка, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13 и 108/14, 94/2016 I 35/2019);
- Закон о прекршајима (*Службени гласник РС*, бр. 65/13, 13/16, 98/16 - одлука УС, 91/2019 и 91/2019 – др. закон и 112/2022 – одлука УС);
- Закон о полицији (*Службени гласник РС*, бр. 6/16, 24/18 и 87/2018);
- Закон о комуналној милицији (*Службени гласник РС*, број 49/2019);
- Закон о општем управном поступку (*Службени гласник РС*, бр. 18/16 и 95/2018 – аутентично тумачење и 2/2023 – одлука УС);
- Закон о обавезном осигурању у саобраћају (*Службени гласник РС*, бр. 51/09, 78/11, 101/11, 93/12 и 7/13 - одлука УС);
- Закон о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама (*Службени гласник РС*, бр. 87/2018);
- Закон о здравственој заштити (*Службени гласник РС*, бр. 25/2019);
- Закон о основама система образовања и васпитања (*Службени гласник РС*, бр. 88/17, 27/18 - др. закон, 10/2019, 27/18 – др. закон, 6/20 и 129/2021).

Такође, на снази су и бројни подзаконски акти (углавном правилници) којима се ближе уређују поједини закони, посебно подзаконски акти који су настали као ближи уређивачки прописи у вези са Законом о безбедности саобраћаја на путевима и Законом о путевима.

За рад у области безбедности саобраћаја кључно је планирање и системско деловање, а основ за такав приступ пружају стратешка документа.

Најзначајнији стратешки документ, односно стратешки оквир на националном нивоу је Стратегија безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије. Владино Тело за координацију безбедности саобраћаја на путевима усвојило је прву петогодишњу Стратегију безбедности саобраћаја за период од 2015. до 2020. године, која је имала за циљ да се у том периоду преполове број погинулих и повређених лица у саобраћајним незгодама, као и да не буде погинуле деце у саобраћају на путевима од 2020. године. Ова Стратегија је такође дефинисала и обавезу локалних самоуправа да доносе локалне стратегије безбедности саобраћаја, уз пратеће акционе планове, за постизање зацртаних циљева. Важно је истаћи да стратегије безбедности саобраћаја које се доносе на локалном нивоу морају бити усаглашене са националном стратегијом и усвојене од стране највиших органа градске власти (у овом случају, од стране градске скупштине).

Национална Стратегија истиче да јединице локалне самоуправе у оквиру својих надлежности треба да: примењују мере за промену свести и ставова учесника у саобраћају, координирају активностима између кључних субјеката безбедности саобраћаја и усмеравају њихове краткорочне и дугорочне активности. На свом подручју надлежне су за техничко регулисање саобраћаја, безбедност и одржавање путева из своје надлежности и друге послове прописане законима.

За систем безбедности саобраћаја у граду Пожаревцу значајни део стратешког оквира представљају и стратегије и акциони планови донети на локалном нивоу у којима је саобраћај препознати као проблем, односно као ограничавајући фактор даљег развоја, и то:

- ***СТРАТЕГИЈА БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА ГРАДА ПОЖАРЕВЦА ЗА ПЕРИОД ОД 2014-2020. ГОДИНЕ***

Град Пожаревац је препознао значај израде стратегије, односно студије безбедности саобраћаја и ангажовао Саобраћајни факултет Универзитета у Београду за потребе израде анализе стања безбедности саобраћаја на територији града Пожаревца. Анализа система безбедности саобраћаја је један од најважнијих корака које треба направити у процесу израде стратегије безбедности саобраћаја. Таквом анализом сагледава се постојеће стање безбедности саобраћаја на конкретној територији и идентификују постојећи проблеми безбедности саобраћаја које треба решити, да би се могло постићи жељено стање. Жељено стање се дефинише параметрима и циљевима које треба достићи.

Од постојећег до жељеног стања стиже се применом планираног, стратешког управљања безбедношћу саобраћаја, заједничким, координисаним деловањем и сарадњом свих заинтересованих страна и субјеката безбедности саобраћаја, међу којима постоји и добра комуникација, размена података и информација, и други предуслови за ефикасну и делотворну примену управљачких мера.

Имајући у виду напред наведено, израђена **Студија безбедности саобраћаја** дала је преглед стања безбедности саобраћаја на територији града Пожаревца, кроз следеће анализе:

- ✚ анализа података о саобраћајним незгодама у Пожаревцу,
- ✚ анализа индикатора перформанси безбедности саобраћаја на територији Пожаревца,
- ✚ анализа ставова учесника у саобраћају, на територији града Пожаревца (према методологији *sartre 4*),
- ✚ анализа најзначајнијих градских одлука и мера везаних за унапређење нивоа безбедности саобраћаја у Пожаревцу,
- ✚ теренска анализа стања саобраћајне инфраструктуре у Пожаревцу,
- ✚ SWOT анализа система безбедности саобраћаја у граду Пожаревцу.

Такође, извршен је и преглед релевантне литературе о управљању и стратегијама безбедности саобраћаја, као и примери најбоље праксе у водећим земљама по резултатима постигнутим у безбедности саобраћаја.

У самом документу **Стратегије безбедности саобраћаја**, представљени су следећи сегменти:

- ✚ Визија и мисија,
- ✚ Циљеви,
- ✚ Кључне области рада,
- ✚ Носиоци активности и сарадња међу њима,
- ✚ Одговорност за реализацију стратегије,
- ✚ Финансирање,
- ✚ Праћење реализације, евалуација и извештавање, итд.

У периоду важења Стратегије, најважније мере које треба предузимати обухватају, али нису ограничене на, следеће:

- ✚ Институционално јачање;
- ✚ Образовне мере;
- ✚ Инжењерске мере;
- ✚ Унапређење прве помоћи и третмана повређених;
- ✚ Унапређење поштовања прописа, и остале мере.

- **СТРАТЕГИЈА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА ГРАДА ПОЖАРЕВЦА 2017-2022. ГОДИНЕ**

За потребе ове Стратегије, реализована је SWOT анализа, према којој је снага (енгл. Strength) препозната у постојању развијене саобраћајне-друмске повезаности са осталим регионима; у постојању обилазнице за камионски и теретни саобраћај око Пожаревца; близина Коридора 10; Дунав, најзначајни речни водоток у међународним-европским оквирима; Постојање пруге, као основа за железнички транспорт робе и путника; Могућност организације друмског, водног, железничког и ваздушног транспорта робе; Географски информациони систем.

Када су у питању слабости (енгл. Weakness) препознато је лоше стање унутрашњих путних саобраћајница, недовољно инвестиција у текуће одржавање постојеће инфраструктуре, неискоришћеност Дунава за транспорт робе и људи, непостојање документације за мини аеродром у Костолцу, значајан део локалних путних праваца је без савременог коловоза и проблем недовољно паркинг места у градским насељима.

У акционом плану, који је саставни део наведене стратегије, наводи се специфичан циљ – Повећање мобилности грађана и повезаности Пожаревца са регионом, где је једна од мера Развој друмског саобраћаја и пратеће инфраструктуре, а који обухвата пројекте: Реконструкција, рехабилитација и изградња локалних путева на територији града; Унапређење квалитета и проширење капацитета пута и Решавање проблема мирујућег саобраћаја – паркинг простор.

- **ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА МЛАДЕ ГРАДА ПОЖАРЕВЦА ЗА ПЕРИОД 2021-2025. ГОДИНЕ**

Акционим планом препознат је проблем страдања младих у саобраћају као једна од области од највећег безбедносног значаја. У Акционом плану препознат је проблем ризично понашање младих у саобраћају и потреба за повећањем практичних знања и вештина о безбедности саобраћаја младих возача. Један од специфичних циљева у Акционом плану је повећање безбедности младих у саобраћају. Мере и активности које су препознате у Акционом плану су:

- Подржати програме и пројекте информисања и едукације младих о безбедносним ризицима у саобраћају
- Подржати кампање и учешће средстава јавног информисања у погледу безбедног учествовања у саобраћају и обавештавању о негативним последицама (брзе вожње, употребе психоактивних супстанци - алкохола у вожњи, итд.)
- Мапирање и редовна и правовремена контрола стања на ризичним локацијама (присутност знаковне сигнализације, добро обележени пешачки прелази и повремено присуство саобраћајне полиције)
- Улагати финансијска средства у светлосну и звучну сигнализацију, посебно за слепе и слабовиде особе.

Носиоци претходно наведених активности су Савет за безбедност у саобраћају, Удружења младих и за младе, КЛЕР, КЗМ, Полицијска управа, неформалне групе, школе, Савет за безбедност Града, Савет за младе, локални медији.

Од осталих докумената од посредног или непосредног значаја за систем безбедности саобраћаја града Пожаревца, могу се поменути:

- **Одлука о категоризацији општинских путева и улица на територији града Пожаревца** ("Сл. гласник града Пожаревца", бр. 10/2021) којом се врши категоризација општинских и некатегорисаних путева и улица на територији града Пожаревца.

- **Одлука о управљању, заштити и одржавању општинских путева, улица и некатегорисаних путева** ("Сл. гласник града Пожаревца", бр. 9/2019) којом се уређује обављање послова који се односе одржавање, заштиту, коришћење, развој и управљање општинским путевима и улицама, као и некатегорисаним путевима на територији Града Пожаревца. Под одржавањем улица и путева у градовима и другим насељима подразумева се извођење радова којима се обезбеђује несметано и безбедно одвијање саобраћаја и чува и унапређује употребна вредност улица, путева, тргова, платоа и сл. У овој одлуци се наводи да делатност управљања локалним и некатегорисаним путевима на територији рада обавља јавно предузеће коме је поверена функција управљача локалних путева – Јавно комунално предузеће „Паркинг сервис“ Пожаревац.
- **Одлука о техничком регулисању саобраћаја на подручју града Пожаревца** (Службени гласник града Пожаревца, бр. 6/2011) утврђује се техничко регулисање саобраћаја, надлежност и рокови за спровођење. Под техничким регулисањем саобраћаја подразумевају се мере и акције којим се утврђује режим саобраћаја у редовним условима и условима извођења радова на путу и то: усмеравање и вођење саобраћаја, управљање брзинама у функцији густине саобраћајног тока, ограничење брзине у функцији стања коловоза и временских услова, одређивање једносмерних путева и улица, утврђивање путева и улица у којима се забрањује саобраћај или саобраћај одређене врсте возила, ограничење брзине кретања за све или поједине категорије возила, одређивање простора за паркирање и заустављање возила, снабдевање, усмеравање и преусмеравање корисника, одређивање места за заустављање возила за снабдевање, дозвољена осовинска оптерећења, одређивање безбедног и ефикасног начина регулисања саобраћаја на раскрсницама, локација аутобуских стајалишта, одређивање паркинг места за такси возила и одређивање нових линија за линијски превоз и слично. Скупштина града Пожаревца донела је **Одлуку о изменама и допунама Одлуке о техничком регулисању саобраћаја на подручју Града Пожаревца** („Службени гласник Града Пожаревца“, 3/2017) којом се мењају износи новчаних казни и додају чланови који се односе на прекршајне налоге, а затим је донета **Одлука о изменама Одлуке о техничком регулисању саобраћаја на подручју Града Пожаревца** („Службени гласник Града Пожаревца“, 6/2017) којом се мења члан и дефинише да Решење о постављању саобраћајне сигнализације доноси одељење Градске управе Града Пожаревца надлежно за послове саобраћаја, на основу саобраћајног пројекта управљача пута по прибављеном мишљењу Савета за безбедност саобраћаја на територији Града Пожаревца и саобраћајне инспекције.
- **Решење о режиму саобраћаја возила којима се обавља снабдевање, кретања, заустављања и паркирања теретних моторних возила, трактора и запрежних возила на територији града Пожаревца и Костолца** („Службени гласник Града Пожаревца“, 4/2009) којим се утврђује режим кретања теретних возила, трактора и запрежних возила, возила којима се обавља утовар и истовар робе и материјала, као и возила којима се обавља редовно комунално одржавање (одношење смећа, прање улица, јавне расвете, и др.) на територији града Пожаревца и Костолца.

Сви наведени документи, национални и локални, су у свом домену препознали утицај и значај безбедности саобраћаја, што указује на комплексност проблематике безбедности саобраћаја, која захтева мултидисциплинарни стратешки приступ, уз системско и дугорочно деловање.

При успостављању система безбедности саобраћаја, препознавање теме у не само стручним, већ и у политичким круговима, као и у целокупном друштву, може значајно олакшати и убрзати иницијалне кораке, формирањем повољног друштвеног амбијента и опште подршке.

Капацитет постојећег система БС и главне заинтересоване стране

За успешно управљање безбедношћу саобраћаја, од посебног значаја су институционални капацитети, без којих није могуће спроводити мере и активности које за циљ имају ефикасно и делотворно управљање безбедношћу саобраћаја, као и његово унапређење. Институционални капацитети се успостављају подједнако на националном и локалном нивоу, а да би њихово функционисање довело до повољних резултата, потребно је да постоје адекватне процедуре, координација и сарадња, као и комуникација међу надлежним субјектима.

Република Србија је крајем 2009. године усвојила Закон о безбедности саобраћаја на путевима, којим је дефинисана обавеза успостављања нових институција и тела, односно субјеката безбедности саобраћаја, како на националном, тако и на нивоу локалних самоуправа. Законом је формирана Агенција за безбедност саобраћаја, а омогућен је правни основ за формирање Тела за координацију послова безбедности саобраћаја на националном нивоу и локалних савета за безбедност саобраћаја (тела за координацију послова безбедности саобраћаја на нивоу локалних самоуправа). Тиме је створена основа за успостављање система за управљање безбедношћу саобраћаја која подразумева заједничко деловање организационих јединица различитих институција и организација како на националном, тако и на локалном нивоу.

Улогу у систему безбедности саобраћаја имају и надлежна министарства – Министарство унутрашњих послова, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, Министарство здравља, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Министарство трговине, туризма и телекомуникација, Министарство правде, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и Министарство финансија. То су уједно министарства која учествују у раду Тела за координацију послова безбедности саобраћаја на путевима и која својим радом утичу и на стварање услова за развој и унапређење система безбедности саобраћаја на локалу.

Тело за координацију безбедности саобраћаја надлежно је за доношење политичких и стратешких одлука у области безбедности саобраћаја на путевима, у циљу обезбеђивања координисаног деловања субјеката надлежних за безбедност саобраћаја, на националном нивоу. Задатак овог Тела је да прати, усмерава и координише активности чији је циљ смањење броја саобраћајних незгода и њихових последица у Републици Србији, да предлаже и прати спровођење Националне стратегије безбедности саобраћаја на путевима и акционог плана за спровођење стратегије безбедности саобраћаја, итд.

Агенција за безбедност саобраћаја је основана од стране Владе Републике Србије и представља извршни орган у области безбедности саобраћаја. Обавља стручне, регулаторне и развојне послове безбедности саобраћаја, врши повезивање и координацију субјеката од значаја за безбедност саобраћаја, итд.

По угледу на национални ниво, локалне самоуправе би требало да уређују систем безбедности саобраћаја на својој територији. Савети за безбедност саобраћаја на локалном нивоу омогућују подршку у управљању безбедношћу саобраћаја, уз координацију и заједничко деловање свих служби, институција и организација који имају своју дефинисану улогу у систему безбедности саобраћаја. Задаци и одговорности Савета ближе су дефинисани у *Правилнику о раду савета за координацију послова безбедности саобраћаја на путевима ("Службени гласник РС", број 8/20)*.

Важну улогу у овом систему има управљач пута. На националном нивоу, управљач државног пута је Јавно предузеће „Путеви Србије“. На основу члана 72. Закона о путевима, управљач државног пута је делом надлежан за управљање путевима на проласку државних путева кроз насеље (у смислу одржавања коловозне конструкције, саобраћајне сигнализације на државном путу, осим уређаја за давање светлосних саобраћајних знакова и туристичке сигнализације). Део надлежности законом је додељен управљачу пута на нивоу локалне самоуправе, а односи се на додатне елементе, објекте и опрему државног пута (тротоар, раскрснице за потребе насеља, просторе за паркирање, јавну расвета, светлосну и другу сигнализацију за потребе насеља, бицикличке стазе, пешачке стазе и сл.). Имајући у виду подељену надлежност над управљањем државним путевима у проласку кроз насеље, императив је да постоји уска сарадња између ова два нивоа управљача пута.

На нивоу локалне самоуправе управљач пута је орган јединице локалне самоуправе, који делатност управљања општинским путевима, улицама и некатегорисаним путевима може да повери јавном предузећу, односно друштву капитала или предузетнику (члан 10. Закона о путевима, „Сл. гласник РС“, бр. 41/18, 95/18 – др. закон). Град Пожаревац је послове управљача пута поверио Јавном комуналном предузећу „Паркинг сервис“ Пожаревац.

Најважнији субјекти локалног заштитног система безбедности саобраћаја на територији града Пожареваца обухватају институције, организације, удружења, привредна друштва и предузетнике који обављају послове од значаја за безбедност саобраћаја, а као потенцијални чиниоци система безбедности саобраћаја препознати су следећи субјекти:

- Скупштина града Пожареваца
- Градоначелник града Пожареваца
- Градско веће града Пожареваца
- Савет за координацију послова безбедности саобраћаја на путевима на територији града Пожареваца,

- 🏠 Градска управа града Пожаревца, са својим организационим јединицама, од којих су најзначајнији:
 - Одељење за инспекцијске послове
 - Одељење за комуналне делатности, енергетику и саобраћај.
- 🏠 Комунална милиција,
- 🏠 Управљач пута на територији града Пожаревца – Јавно предузеће „ЈКП "Паркинг сервис" Пожаревац“,
- 🏠 Саобраћајно полицијска испостава – СПИ Пожаревац (полицијска управа – ПУ Пожаревац),
- 🏠 Ватрогасна јединица, хитна помоћ, дом здравља и болница на територији града Пожаревца,
- 🏠 Установе образовања и васпитања на територији града Пожаревца,
- 🏠 Правна лица за вршење техничких прегледа на територији града Пожаревца,
- 🏠 Транспортне компаније,
- 🏠 Невладине организације и удружења грађана,
- 🏠 Средства јавног информисања, итд.

Надлежности **града Пожаревца** утврђене су у члану 17. Статута града Пожаревца у складу са Уставом и законом, тако да Град, преко својих органа, између осталих активности:

- доноси статут, буџет и завршни рачун, просторни и урбанистички план и план развоја Града, као и стратешке планове и програме локалног економског развоја;
- уређује и обезбеђује обављање и развој комуналних делатности, локални превоз, коришћење грађевинског земљишта и пословног простора;
- уређује и обезбеђује обављање послова који се односе на изградњу, рехабилитацију и реконструкцију, одржавање, заштиту, коришћење, развој и управљање локалним и некатегорисаним путевима, као и улицама у насељу;

Скупштина града је највиши орган Града који врши основне функције локалне власти, утврђене Уставом, законом и овим статутом. Надлежност Скупштине, у складу са законом, између осталог, је да:

- доноси статут Града и пословник Скупштине;
- доноси буџет и усваја завршни рачун Града;
- доноси програм развоја Града и појединих делатности;
- доноси просторни план и урбанистичке планове и уређује коришћење грађевинског земљишта;
- доноси прописе и друге опште као и појединачне акте;

На основу *Статута града Пожаревца*, **градоначелник** је извршни орган Града који заступа и представља Град Пожаревац. Има широк спектар надлежности, као и веома значајну улогу у безбедности саобраћаја с обзиром да је без његове сагласности и јавне подршке веома тешко предузети важне мере за побољшање нивоа безбедности саобраћаја. Уз то, у ресор градоначелника спадају и Градска управа и финансије, односно изворни приходи локалне самоуправе и буџет града Пожаревца, па је тако градоначелник наредбодавац за извршење буџета, односно располаже буџетом града Пожаревца, води рачуна и управља приходима и расходима Града. Такође је одговоран за законитост рада Градског већа.

У области безбедности саобраћаја, Градоначелник такође потписује и контролише уговорене обавезе и стратешке документе, анализира постигнуте резултате, постојеће проблеме и извештаје о предузетим мерама и активностима на унапређењу безбедности саобраћаја.

Градско веће града Пожаревца је такође извршни орган и, између осталих својих многобројних надлежности, „образује Савет за безбедност саобраћаја, именује председника и чланове и најмање два пута годишње подноси Скупштини извештај о стању безбедности саобраћаја на територији Града, који је дужно да учини доступним јавности“.

Закон такође дефинише да Агенција за безбедност саобраћаја координира рад тела за безбедност саобраћаја на путевима у локалним самоуправама и даје сагласност на програм за рад тела за безбедност саобраћаја на путевима у локалним самоуправама Републике Србије.

Национални систем безбедности саобраћаја је централну улогу у локалном систему безбедности саобраћаја поверио локалним телима за безбедност саобраћаја. Одлуком скупштине града Пожаревца, формиран је **Савет за безбедност саобраћаја града Пожаревца**.

Задатак Савета је да прати безбедност и друга питања у области саобраћаја на територији града Пожаревца, ангажује се и аплицира у програмима и акцијама из ове области које спроводе локални, покрајински и републички органи и друге институције и међународне организације и други субјекти који се баве овим питањима и проблематиком, а у циљу обезбеђивања услова за побољшање безбедносних и других услова од значаја за одвијање саобраћаја у општини.

Улога Савета је да иницира, организује, прати и координира рад институција безбедности саобраћаја на локалном нивоу, као и да успоставља сарадњу са Националним институцијама безбедности саобраћаја.

Градска управа је образована као јединствен орган и служи за вршење управних послова у оквиру права и дужности Града и одређених стручних послова за потребе Скупштине, градоначелника и Градског већа. Градска управа састоји се од десетак унутрашњих организационих јединица (одељења и служби).

Управљач пута – Јавно комунално предузеће „ЈКП "Паркинг сервис" Пожаревац“, је јавно предузеће чији је оснивач град Пожаревац, основано је од стране Скупштине општине Пожаревац 26.07.2006. године са циљем да обавља послове од општег интереса, а посебно следеће:

- одржавање јавних простора за паркирање
- наплату накнаде за коришћење паркинг простора
- изградњу нових простора за паркирање
- изградњу нових гаража за паркирање
- одношење и чување непрописно паркираних возила.

ЈКП „Паркинг сервис“ Пожаревац функционише као јединствена организациона целина са Одељењем општинских послова, Одељењем јавних паркиралишта и Одељењем управљања и одржавања путева. Одлуком о поверавању обављања послова управљања јавним и некатегорисаним путевима на територији Града Пожареваца и одређивању управљача јавних и некатегорисаних путева, од 1.8.2017, предузећу су додељени и послови управљања и одржавања путева.

Важна улога управљача пута огледа се у доношењу Годишњих планова радова на изградњи, реконструкцији, одржавању и заштити јавних путева и некатегорисаних путева. У периоду важења Стратегије безбедности саобраћаја, Годишњи план би требало да прати, односно подржава мере и активности које су предвиђене Акционим планом безбедности саобраћаја на путевима.

Овде је важно истаћи улогу Савета за безбедност саобраћаја и сарадњу са управљачем пута – ЈКП „Паркинг сервис“ Пожаревац како би се на адекватан начин препознале приоритетне мере које би допринеле решавању кључних проблема безбедности саобраћаја у Пожаревцу.

Савет би требало да прати спровођење Програма у домену активности које се односе на област саобраћаја. Пожељно је да Савет буде информисан о резултатима и кључним показатељима спроведених активности, како би пружио подршку у спровођењу приоритетних мера препознатих у Акционом плану безбедности саобраћаја.

Сви други наведени субјекти безбедности саобраћаја који спадају у институционалне капацитете имају своју одговарајућу улогу у процесу унапређења безбедности саобраћаја. Штавише, у складу са националном Стратегијом, „сваки субјекат безбедности саобраћаја треба да дефинише циљеве у оквиру свог делокруга послова, као и показатеље достизања циљева“.

Такође, за успешно управљање саобраћајем и безбедношћу саобраћаја, мора постојати подршка и сарадња свих субјеката који су надлежни за област саобраћаја, на националном нивоу, пре свега министарства надлежног за послове саобраћаја, полиције, Агенције за безбедност саобраћаја, ЈП „Путеви Србије“, као и осталих субјеката укључених у спровођење мера и активности на унапређењу безбедности саобраћаја дефинисаних стратегијом и другим правним, стратешким и планским документима, на локалном нивоу.

Рад локалног савета за безбедност саобраћаја, надлежних инспекцијских и других градских органа, као и постојање локалног фонда за саобраћај, од суштинског је значаја за спровођење стратегије безбедности саобраћаја. У том циљу, потребно је континуирано јачање постојећих институционалних капацитета, као и увођење нових, како би се допринело већем нивоу безбедности саобраћаја на територији града Пожаревца.

Прикупљање података и базе података које садрже податке од значаја за БС

За квалитетно и објективно управљање безбедношћу саобраћаја потребне су квалитетне базе података. Без квалитетних база података није могуће праћење постојећег стања што представља основни процес у области унапређења безбедности саобраћаја. Затим, без познавања постојећег стања није могуће дефинисати жељено стање, као ни мере ни активности чија ће примена постојеће стање што више приближити жељеном стању. Без података није могућа ни евалуација ни праћење ефеката примењених мера.

Уз праћење стања безбедности саобраћаја као саставни део иде и извештавање о стању безбедности саобраћаја које је препознато и у Закону о безбедности саобраћаја на путевима и у Правилником о раду савета за координацију послова безбедности саобраћаја.

Управљање безбедношћу саобраћаја засновано на подацима представља објективни метод управљања где се проблеми безбедности саобраћаја утврђују на основу објективних података, углавном заснованих на бројевима. С обзиром да унапређење безбедности саобраћаја захтева мултидисциплинарни приступ проблему потребни су и подаци којима се описује стање у различитим деловима система (нпр. подаци о саобраћајним незгодама и последицама саобраћајних незгода, подаци о индикаторима безбедности саобраћаја, подаци о ставовима учесника у саобраћају, подаци о путној инфраструктури, подаци катастру саобраћајне сигнализације, подаци о техничком регулисању саобраћаја и сл.) тако да су потребни подаци из више различитих извора.

Како би се олакшало коришћење расположивих података пожељно је да сви подаци који се користе у процесу унапређења безбедности саобраћаја буду дигитализовани и ускладиштени на једном месту, односно, у јединственој централној бази података тзв. интегрисаној бази података о обележјима безбедности саобраћаја.

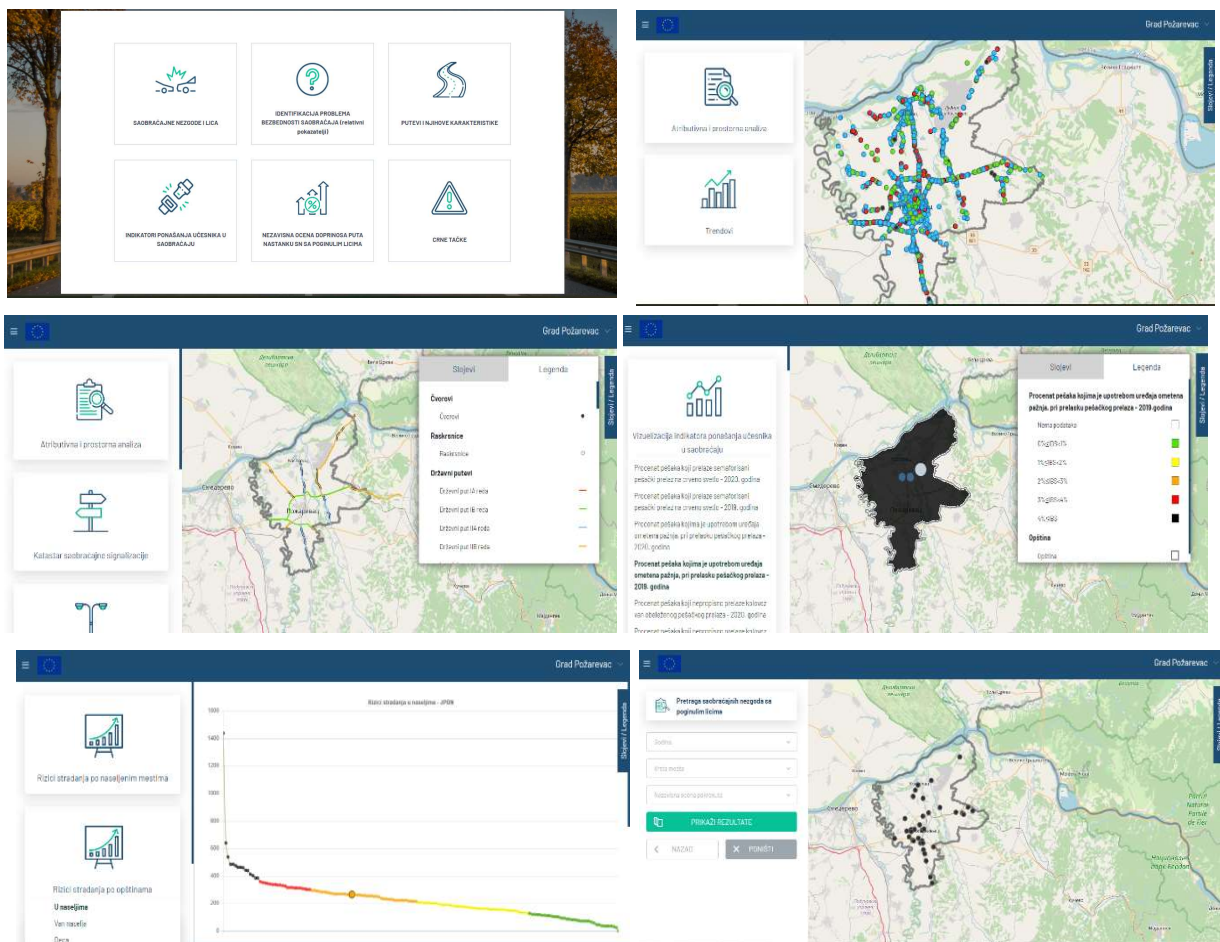
Град Пожаревац је у предности у односу на већину локалних самоуправа Републике Србије јер је прихватио да уђе у систем локалних база података о обележјима безбедности саобраћаја, која олакшава утврђивање постојећег стања, анализу саобраћајних незгода и идентификацију проблема безбедности саобраћаја. Локална база података о обележјима безбедности саобраћаја града Пожаревца је основни алат у процесу доношења одлука који се користи и за праћење стања и трендова у области безбедности саобраћаја. Притом, локална база података је јавно доступна и приступ је омогућен преко сајта града.

Локална база података о обележјима безбедности саобраћаја града Пожаревца састоји се из шест модула у којима су систематизовани следећи подаци:

- Подаци о саобраћајним незгодама и последицама саобраћајних незгода - укључују статистичке податке попут пола, старости, својства учешћа и сл., доступни су од 1997. године, а подаци о локацији, односно координатама саобраћајних незгода прикупљају се од 2015. године од стране МУП – Управе саобраћајне полиције. Структура података о саобраћајним незгодама усклађена је са CADaS препорукама Европске комисије. Прикупљање података врши Полицијска управа Пожаревац – Одељење саобраћајне полиције;
- Подаци о путевима, саобраћајној сигнализацији и саобраћају – подразумевају основне податке о путевима и њиховим деоницама, као и геореференцирану подлогу локалне путне и уличне мреже. Поред основних података, потребно је омогућити приступ подацима о квалитету осветљења појединих саобраћајница. Такође, у оквиру овог скупа података пожељно је графички приказати на карти границе урбаних зона насеља, као и границе зоне школе. За изабране деонице или путеве пожељно је омогућити доступност података о ограничењу брзине на путу или делу пута, података о саобраћајној сигнализацији, као и катастру саобраћајних знакова. У оквиру овог скупа података могуће је приказати и податке о ризицима на путној и уличној мрежи добијених анализом оцена безбедносних карактеристика пута по деоницама путева. Прикупљање података врши управљач општинских путева и улица на територији града Пожаревца и Савет за безбедност саобраћаја града Пожаревца на основу посебних пројеката;
- Подаци о индикаторима понашања учесника у саобраћају - овај сет података садржи податке о индикаторима понашањима учесника у саобраћају на територији града Пожаревца. На националном нивоу, Агенција за безбедност саобраћаја прикупља ове податке према полицијским управама, међутим, локална самоуправа треба да покрене сопствена периодична истраживања индикатора како би се утврдиле релевантне вредности које уважавају специфичности учесника на територији града, а не према полицијској управи. Прикупљање података о индикаторима врши Савет за безбедност саобраћаја града Пожаревца на основу посебних пројеката који се односе на истраживање индикатора а могу се прикупљати и подаци о ставовима учесника у саобраћају који се могу интегрисати у локалну базу података;

- Идентификација проблема безбедности саобраћаја – овај скуп података представља најважнији скуп података за локалну самоуправу. Путем овог скупа података могу се препознати највећи проблеми у саобраћају на територији града, што олакшава рад локалног савета за безбедност саобраћаја, посебно у домену одлучивања и иницирања активности и правилном усмеравању средстава за унапређење безбедности саобраћаја. Свако погрешно препознавање проблема на које треба деловати не доприноси смањењу броја и последица саобраћајних незгода, већ напротив, њиховом повећању. Овај скуп података заснива се на подацима о броју и последицама саобраћајних незгода и јавно доступним подацима Републичког завода за статистику о броју становника и дужини путне мреже по локалним самоуправама у Републици Србији.
- Независне оцене утицаја пута на саобраћајне незгоде са погинулим лицима - овај алат спадају у групу савремених алата намењених унапређењу путне инфраструктуре чија је примена прописана Законом о путевима (члан 91). Примена алата Независне оцене утицаја пута на саобраћајне незгоде са погинулим лицима спроводи се на начин да се утврде сви фактори који су допринели настанку саобраћајне незгоде и њених последица, у односу на сва четири примарна елемента безбедности саобраћаја: човек, возило, пут и околина, са посебни освртом на елемент пут. Управљач јавног пута дужан је да након догађања сваке саобраћајне незгоде са погинулим лицем спроведе независну оцену. У склопу локалне базе података могуће је складиштити извештаје урађених независних оценама. Прикупљање података, односно спровођење пројеката независних оцена врши управљач општинских путева и улица на територији града Пожаревца.
- Идентификација и рангирање опасних места (црних тачака) – овај алат спадају у групу савремених алата намењених унапређењу путне инфраструктуре чија је примена прописана Законом о путевима (члан 90). Примена алата управљања опасним местима (црним тачкама) има за циљ идентификацију посебно ризичних тачака на путној и уличној мрежи – тачака на путној и уличној мрежи где долази до нагомилавања саобраћајних незгода, а у којима је препознат допринос пута настанку саобраћајних незгода. Законом о путевима предвиђена је дужност управљача локалних путева и улица да реализује пројекат идентификације и рангирања опасних места (црних тачака) најмање једном у пет година. У склопу локалне базе података могуће је извршити аутоматску преидентификацију опасних места чиме се процес коначне идентификације опасних места значајно олакшава. У локалној бази података могуће је складиштити податке о идентификованим опасним местима (нпр. елаборати, постојеће стање, новопроектковано стање, предлог мера, табела трошкова и сл.) и вршити евалуацију, односно пратити ефекте примењених мера. Прикупљање података, односно спровођење пројеката управљања опасним местима (црним тачкама) врши управљач општинских путева и улица на територији града Пожаревца.

Први од алата које би управљач пута требао да примењује у оквиру управљања безбедношћу саобраћаја на мрежи путева је Мапирање ризика (*iRAP/EuroRAP - Risk Mapping/Star Rating*). Применом овог алата локални управљач пута добија податке о ризицима на мрежи путева којом управља. Резултати примене алата би требало да буду повезани са референтним системом општинских путева и улица, интегрисани у локалној бази података и да представљају основ за спровођење наредног алата – Провере безбедности саобраћаја. Алат мапирања ризика омогућава ефикаснију циљану расподелу новчаних средстава намењених унапређењу путне инфраструктуре усмеравајући расположива средства ка најризичнијим деоницама.

Слика 1 – Изглед локалне база података о обележјима безбедности саобраћаја града Пожаревца

2. АНАЛИЗА СТАЊА БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА

Како би се ефикасно управљало безбедношћу саобраћаја на националном или на нивоу неке локалне самоуправе неопходно је да се испуни неколико предуслова. Први предуслов односи се на постојање заштитног система безбедности саобраћаја, односно кључних субјеката (институција и организација) и њихових капацитета за ефикасно решавање проблема које саобраћај намеће друштву. Потом, за спровођење мера и активности, неопходно је постојање одрживог система финансирања безбедности саобраћаја. Савремени концепт управљања безбедношћу саобраћаја на локалу подразумева децентрализовано управљање. Да би се то остварило, неопходни су квалитетни подаци и развијене базе података о обележјима безбедности саобраћаја. Град Пожаревац је успоставио локалну базу података о обележјима безбедности саобраћаја и испунио предуслов за ефикасно управљање безбедношћу саобраћаја заснованом на подацима.

Такође, Град Пожаревац је у складу са савременим концептом безбедности саобраћаја препознао значај стратешког управљања безбедношћу саобраћаја и успоставио одржив концепт израде стратешких докумената и пратећих акционих планова који имају за циљ да осигурају дугорочно деловање на најзначајније проблеме безбедности саобраћаја.

Анализа остварености достигнутих циљева из претходне стратегије безбедности саобраћаја

У периоду од 2014. до 2020. године, управљање у области безбедности саобраћаја у Пожаревацу засновано је на Стратегији безбедности саобраћаја. У Стратегији безбедности саобраћаја града Пожареваца за период од 2014-2020. године се наводи **да је циљ 50% мање погинулих и 50% мање повређених у саобраћајним незгодама до 2020. године у односу на 2013. годину.**

Да би се наведено достигло били су дефинисани краткорочни и дугорочни циљеви, које је Пожаревац требало да достигне, а који би допринели остварењу циља, тј. смањењу броја погинулих и повређених у саобраћајним незгодама.

Број погинулих лица у 2020. години је требало да буде 50% мањи у односу на 2013. годину, што је значило да је требало да буде 2 погинула лица, и у 2020. години циљ је био и **остварен**. Међутим, циљ да буде 50% мање повређених лица у односу на 2013. годину није остварен. Број тешко повређених лица је **смањен за 44%** у 2020. у односу на 2013. годину (уместо 22 тешко повређена лица, 25 лица је задобило тешке телесне повреде), а број лако повређених лица је **повећан за 26%** у 2020. години у односу на 2013. годину (уместо 59 лица са лаким телесним повредама, 148 лица је задобило лаке телесне повреде).

Након оствареног циља у погледу броја погинулих лица, а у периоду након истека Стратегије безбедности саобраћаја, дошло је до повећања броја погинулих лица у СН.

Коначни исходи безбедности саобраћаја – постојеће стање и трендови

Анализа тренда броја саобраћајних незгода регистрованих на територији града Пожаревца извршена је за временски период од 1997. до 2022. године. Временски период обухваћен анализом износи двадесет шест (26) година. У посматраном временском периоду, на територији града Пожаревца регистровано је укупно **12910** саобраћајних незгода (График 3). Број саобраћајних незгода у посматраном временском периоду има тренд опадања, с тим да је присутан велики број осцилација броја незгода. Посматрано по годинама дефинисаног периода, највећи број саобраћајних незгода евидентиран је 2004. године, и то 682 саобраћајне незгоде, док је најмањи број саобраћајних незгода евидентиран 2020. године (350 саобраћајних незгода).

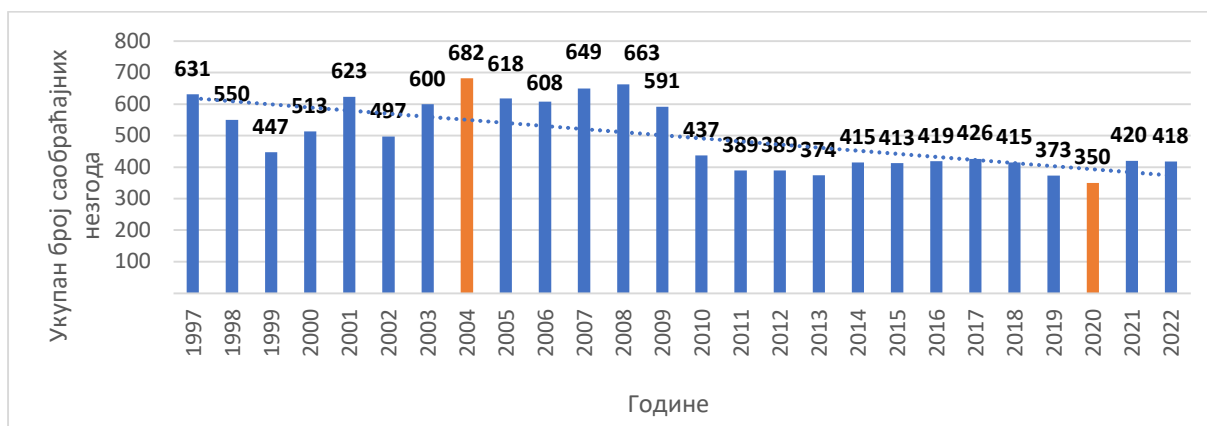

График 3. Укупан број саобраћајних незгода, град Пожаревац, 1997-2022. године

У протеклих 5 година (2018-2022. године), на територији града Пожаревца регистровано је укупно **757** саобраћајних незгода са настрадалим лицима (График 4). Најмање саобраћајних незгода са настрадалим лицима (**127**) регистровано је 2020. године, а највише 2018. године (**161**). Број погинулих лица у саобраћајним незгодама, у истом временском периоду (2018-2022. године), има растући тренд.

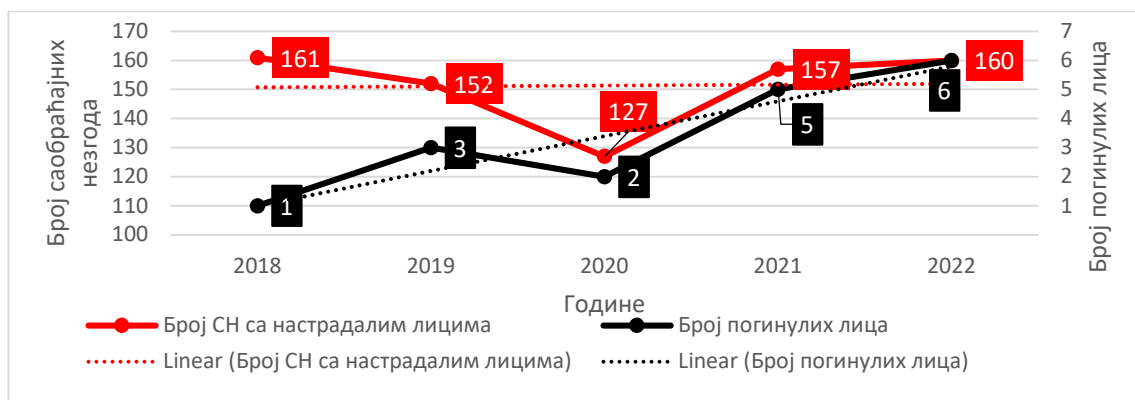

График 4. Саобраћајне незгоде са настрадалим лицима и број погинулих лица у саобраћајним незгодама, град Пожаревац, 2018-2022. година

На територији града Пожаревца, у временском периоду од 2018. до 2022. године, **настрадало је укупно 1057 лица** у саобраћајним незгодама. Највећи удео у укупном броју настрадалих лица чине лица са лаким телесним повредама (**81%**), затим лица са тешким телесним повредама (**17%**), док погинула лица чине **2%** настрадалих лица. Најмањи број погинулих лица у саобраћајним незгодама забележен је 2018. године, када је погинуло **1** лице, док је највише лица погинуло 2022. године, односно **6** лица.

Пројекат израде Стратегије безбедности саобраћаја за територију града Пожаревца обухватио је израду засебног документа који обухвата детаљну анализу саобраћајних незгода које су евидентирани у периоду од 2018. до 2022. године.

Ко, кад, где, зашто и како страда у саобраћајним незгодама у Пожаревцу?

Како би адекватно разумели величину проблема у безбедности саобраћаја у Пожаревцу, неопходно је анализирати обележја безбедности саобраћаја као што су саобраћајне незгоде.

Детаљном анализом саобраћајних незгода важно је добити одговоре на питања ко страда у незгодама, где се незгоде догађају, који типови незгода су у питању, затим шта утиче на настанак саобраћајних незгода, ко је највише угрожен у саобраћају у Пожаревцу, која понашања доприносе тежим последицама саобраћајних незгода итд.

Ко најчешће страда у саобраћајним незгодама?

Анализа саобраћајних незгода са настрадалим лицима показује да је највише настрадалих лица, односно 29% свих настрадалих, припадао старосној категорији **од 15 до 30 година** (График 5).

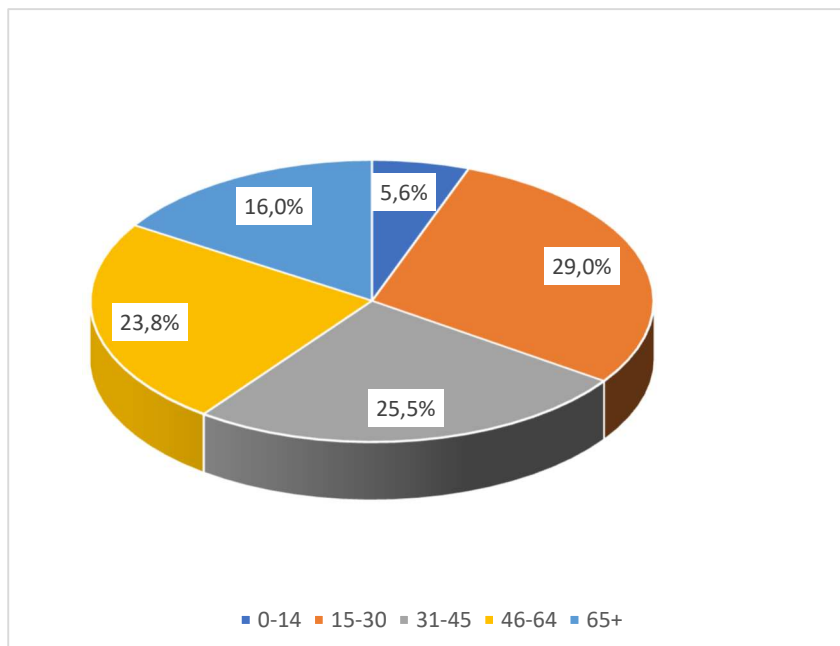

График 5. Распдела саобраћајних незгода са настрадалим лицима у саобраћајним незгодама према старосним категоријама, град Пожаревац, 2018-2022. године

Када је реч о својству у ком су настрадали лица учествовала у саобраћајној незгоди, може се закључити да су **возачи** у највећем проценту настрадали у саобраћајним (56,4%) (График 6). Путници као учесници у саобраћајним незгодама настрадали су са уделом од 28,4%, а пешаци чине 14,9% настрадалих лица, док остале категорије учесника чине 0,3% настрадалих лица у саобраћајним незгодама.

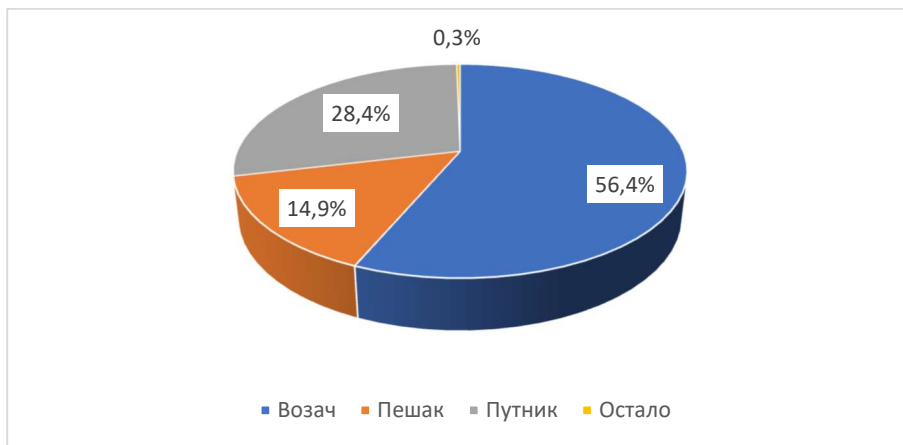

График 6. Расподела настрадалих учесника према својству учешћа у саобраћају, град Пожаревац, 2018-2022 . године

Од свих категорија возила, **путничка возила** су са процентом од 70,8% највише учествовала у саобраћајним незгодама са настрадалим лицима (График 7).

График 7. Расподела настрадалих лица према категорији возила, град Пожаревац, 2018-2022. године

Када настају саобраћајне незгоде?

Временска расподела саобраћајних незгода са настрадалим лицима према месецима у години показује да се у другом шестомесечном периоду године догађа мало већи број саобраћајних незгода, тачније, у периоду **од јула до децембра регистровано је 53%** свих саобраћајних незгода са настрадалим лицима (График 8).

Посматрано по кварталима, највише саобраћајних незгода са настрадалим лицима регистровано је у **трећем кварталу**, односно у периоду од јула до септембра, тачније, 28% свих саобраћајних незгода са настрадалим лицима, што може бити у корелацији са претпоставком да у току летњих месеци долази до повећања интензитета саобраћаја (већи број возила на уличној и путној мрежи, већи број кретања).

Највише саобраћајних незгода регистровано је у августу и октобру, са процентом заступљености 10% у односу на укупан број саобраћајних незгода са настрадалим лицима.

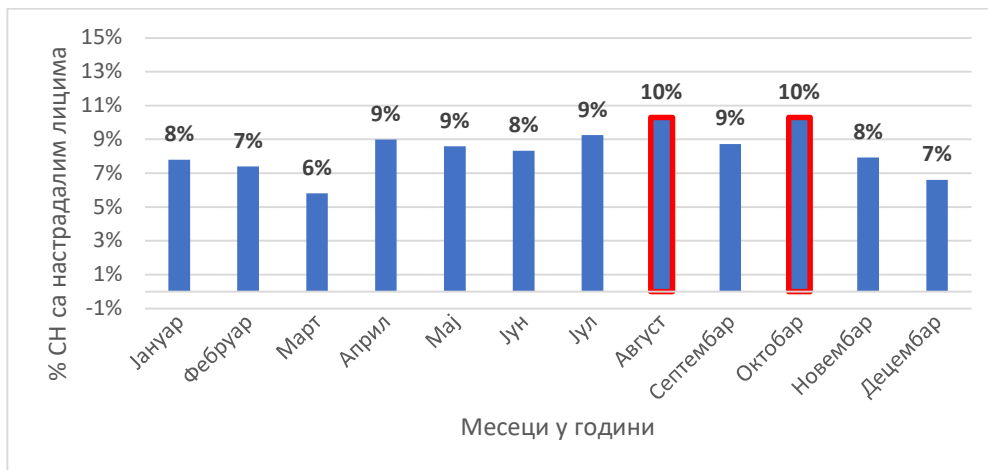

График 8. Расподела саобраћајних незгода са настрадалим лицима према месецима у години, град Пожаревац, 2018-2022. година

Расподела саобраћајних незгода са настрадалим лицима, према данима у седмици, показује да је највише саобраћајних незгода регистровано у **четвртак**, тачније, 17% свих саобраћајних незгода (График 9).

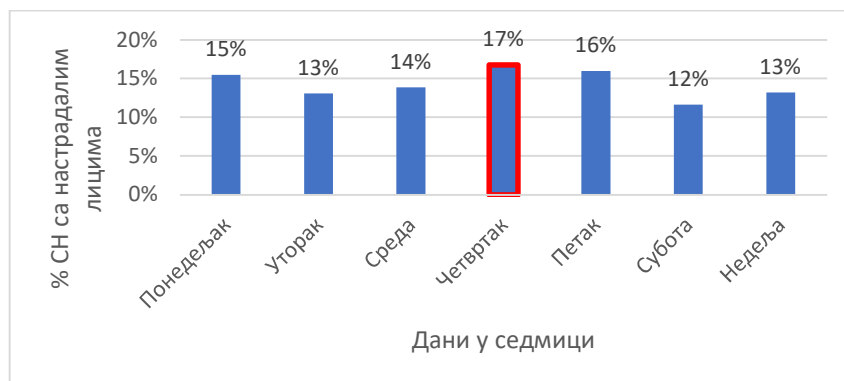

График 9. Расподела саобраћајних незгода са настрадалим лицима према данима у недељи, град Пожаревац, 2018-2022. година

На основу расподеле саобраћајних незгода са настрадалим лицима, према часовима у току дана, може се закључити да је период од 11:00 до 18:59 часова, у ком доминирају радна кретања (повратак кући после радног времена), најмање безбедан период у току дана у ком је регистровано 53% од укупног броја саобраћајних незгода са настрадалим лицима у периоду од 2018. до 2022. године.

Посебни часови који се издваја као најнебезбеднији, односно часови у којима се догодило највише незгода јесу од 15:00 до 15:59 часова, од 17:00 до 17:59 и од 18:00 до 18:59 (График 10).

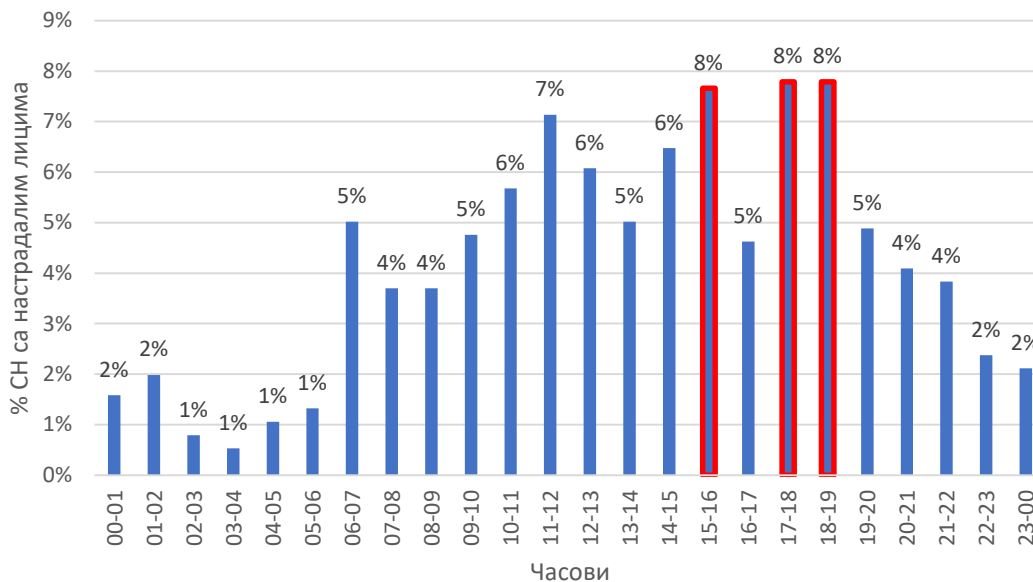

График 10. Распореда саобраћајних незгода са настрадалим лицима према часовима у току дана, град Пожаревца, 2018-2022. година

Где се догађају саобраћајне незгоде?

Просторном анализом саобраћајних незгода могуће је утврдити карактеристична места накупљања саобраћајних незгода, која могу захтевати посебну пажњу и третман како би се спречиле будуће незгоде. Просторна анализа саобраћајних незгода за територију града Пожаревца урађена је за петогодишњи период, од 2018. до 2022. године.

Код анализе просторне дистрибуције по категорији пута и путним правцима у обзир су узети само подаци о саобраћајним незгодама са настрадалим лицима за које је овај податак евидентиран, и у складу са бројем саобраћајних незгода са настрадалим лицима за које су били познати ови подаци.

Територију града Пожаревца чине 27 насељена места. Анализа ризика по насељеним местима може показати која насељена места се издвајају према вредностима ризика, што даље може послужити за детаљније одређивање величине проблема безбедности саобраћаја. У наставку је дат графички приказ вредности јавног (ЈПБН) и колективног (КПБН) ризика страдања по насељеним местима у граду Пожаревцу.

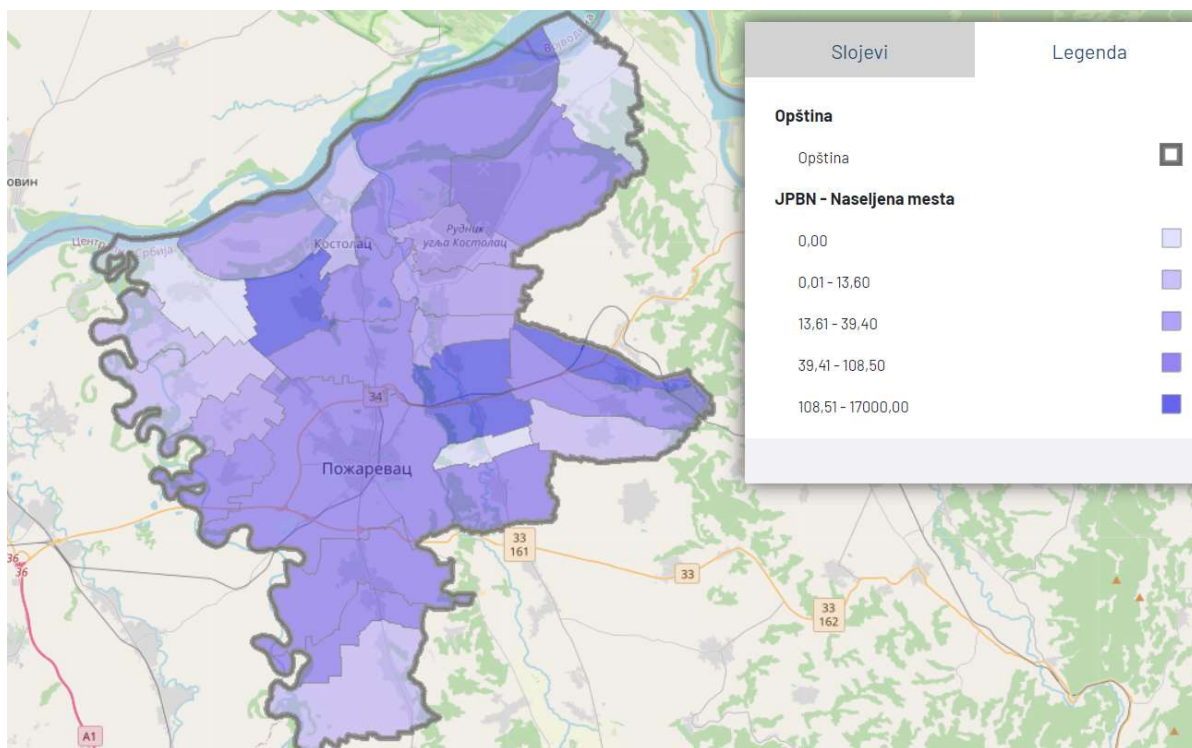
Јавни ризик је релативни (коначни) показатељ безбедности саобраћаја. Представља број погинулих лица у саобраћајним незгодама, најчешће у односу на 10.000 становника на посматраном подручју (могу се јавити варијације у зависности од величине посматране територије).

Колективни ризик је, такође, релативни (коначни) показатељ безбедности саобраћаја који се најчешће користи за израчунавање и анализу ризика на путевима и деоницама путева.

На основу вредности јавног ризика страдања, односно вредности јавног пондерисаног броја настрадалих, извршено је рангирање насељених места у Пожаревцу.

Према вредностима јавног пондерисаног броја настрадалих (ЈПБН) издвајају се насељена места: **Берање** (568,5)¹⁰, **Бабушинац** (148,3), **Братинац** (132) и **Петка** (118,5), као насељена места са високом вредношћу јавног ризика страдања у саобраћајним незгодама (Мапа 1).

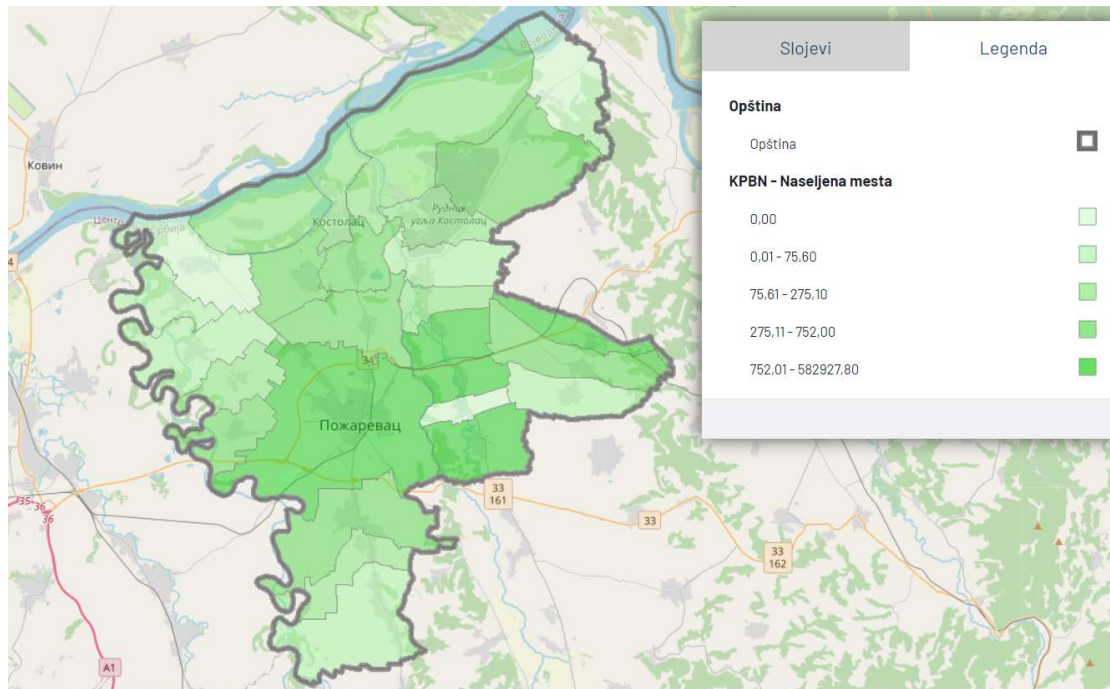
Према вредностима колективног пондерисаног броја настрадалих (КПБН) издвајају се насељена места: **Бабушинац** (2954,8)¹¹, **Берање** (2905,3), **Трњане** (1387,2), **Братинац** (1118,5) и **Пожаревац** (847,2). Колективни ризик страдања по насељеним местима приказан је на Мапа 2, као и легенда са класама ризика.

Мапа 1. Јавни ризик страдања (ЈПБН) по насељеним местима на територији Града Пожаревца

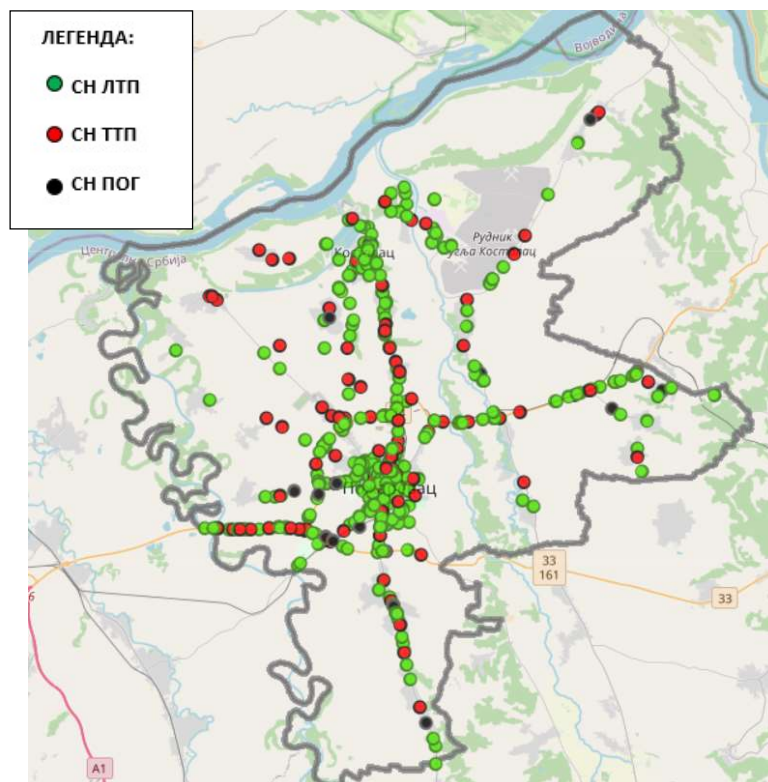
10 У заградама су приказане вредности јавног ризика у односу на број становника, који је добијен на основу пондерисаног броја настрадалих лица на територији посматраног насељеног места – ЈПБН у граду Пожаревцу.

11 У заградама су приказане вредности колективног ризика у односу на дужину путне мреже, који је добијен на основу пондерисаног броја настрадалих лица на територији посматраног насељеног места – КПБН у граду Пожаревцу.

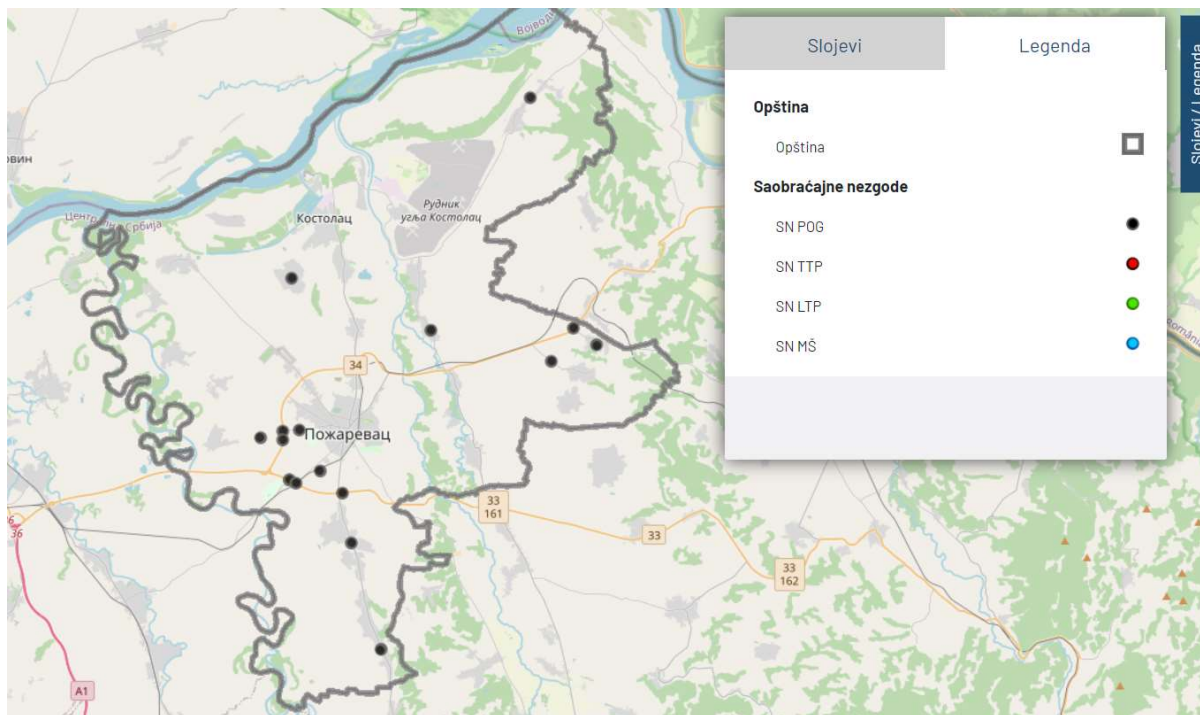

Мапа 2. Колективни ризик страдања (КПБН) по насељеним местима на територији Града Пожаревца

Шири приказ просторне расподеле саобраћајних незгода са настрадалим и погинулим лицима на територији града Пожаревца, у периоду од 2018. до 2022. године представљен је на наредним мапама.

Мапа 3. Просторна дистрибуција саобраћајних незгода са настрадалим лицима, град Пожаревац, 2018-2022. година, шири приказ

Мапа 4. Просторна дистрибуција саобраћајних незгода са погинулим лицима, град Пожаревац, 2018-2022. година, шири приказ

У граду Пожаревацу чак **76%** саобраћајних незгода са настрадалим лицима догађа се на путној мрежи **у насељу**, док **53%** саобраћајних незгода са погинулим лицима догађа на путној мрежи **ван насеља**.

Највећи број саобраћајних незгода са смртним исходом (3) догодио на деоници **Пожаревац (обилазница) - Пожаревац (Дубравица)**, која припада државном путу IB реда број 34, док је највише саобраћајних незгода са повређеним лицима (34) лоцирано на деоници **Рам - Братинац (Бабушинац)**, који припада државном путу IIB реда број 372, ове две деонице издвајају и по укупном броју саобраћајних незгода са настрадалим лицима.

Зашто и како се догађају саобраћајне незгоде?

Анализа саобраћајних незгода са настрадалим лицима према групама типова саобраћајних незгода показала је да је највећи проценат незгода у Пожаревацу у периоду од 2018. до 2022. године припадао групи „СН са најмање два возила – скретање или прелазак“ са процентом заступљености од 34,7%. Саобраћајне незгоде које припадају групама „СН са најмање два возила – без скретања“, „СН са пешацима“ и „СН са једним возилом“, са процентом заступљености **23,4%**, **19,3%** и **18,9%**, респективно. На наредном графику приказана је расподела саобраћајних незгода са настрадалим лицима, према типовима незгода.

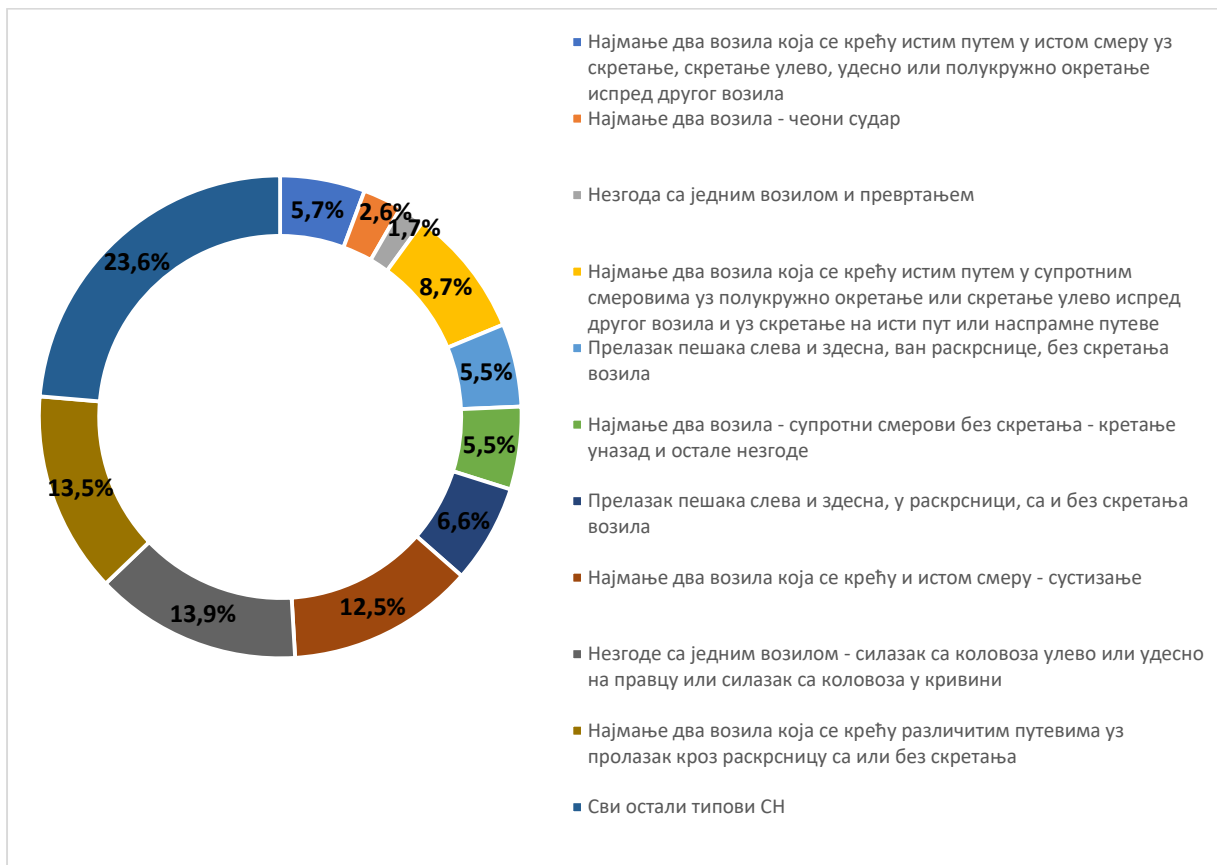

График 11. Расподела саобраћајних незгода са настрадалим лицима према типовима саобраћајних незгода, град Пожаревац, 2018-2022. година

„Предузимање непромишљених радњи од стране возача“ представља најзаступљенију групу утицајних фактора који су допринели настанку саобраћајних незгода са настрадалим лицима.

График 12. Расподела група утицајних фактора који су допринели настанку саобраћајних незгода са настрадалим лицима, град Пожаревац, 2018-2022. године

Најзаступљенији утицајни фактор у саобраћајним незгодама са настрадалим лицима је фактор „**Неприлагођена брзина условима саобраћаја и стању пута**“ са учешћем од 19,2%. Затим се, по заступљености опредељивања, издвајају утицајни фактори: „Пропуст возача који се односи на неправилно сагледавање саобраћајне ситуације“ опредељен у 13,2% саобраћајних незгода са настрадалим лицима и „Неуступање првенства пролаза дефинисаног знаком службеног лица, саобраћајним знаковима или правилима саобраћаја“ чији је утицај препознат у настанку 12,1% саобраћајних незгода са настрадалим лицима.

Квалитет прикупљених података о утицајним факторима представља кључни предуслов за ефикасну идентификацију проблема у систему безбедности саобраћаја који утичу на настанак саобраћајних незгода и усмеравање рада припадника саобраћајне полиције у

спречавању настанка нових саобраћајних незгода. Од службеника саобраћајне полиције који раде на пословима вршења увиђаја саобраћајне незгоде у највећој мери зависи квалитет прикупљених података о саобраћајним незгодама. Због тога је место и улога саобраћајне полиције у заштитном систему безбедности саобраћаја на локалном нивоу изузетно значајна јер управо они са аспекта безбедности саобраћаја најбоље познају проблематику подручја за који су задужени.

Важна напомена: Препознавање и евидентирање утицајних фактора из групе „утицај пута и путне околине“ у саобраћајним незгодама са настрадалим лицима на територији града Пожаревца је на ниском нивоу. У поређењу са просеком у Републици Србији који износи око 7%, у полицијској управи Пожаревац допринос путна настанку саобраћајних незгода износи око 3% на годишњем нивоу. У градовима Смедерево, Пирот и Суботица, овај проценат износи нешто преко 20%. Примера ради у појединим државама Европе које имају квалитетније путеве од Републике Србије, попут Велике Британије, Немачке и Холандије, овај проценат износи преко 12%. На основу наведеног може се закључити да овај податак не осликава стварно стање када је реч о утицају пута на настанак саобраћајних незгода са настрадалим лицима у граду Пожаревцу, и да квалитет прикупљања података након догађања саобраћајне незгоде, од стране саобраћајне полиције, треба подићи на знатно виши ниво.

Индикатори безбедности саобраћаја – постојеће стање и трендови

За описивање и анализу појава у безбедности саобраћаја најчешће се користе апсолутни (број саобраћајних незгода, број погинулих и повређених лица, итд.) и релативни (ризици страдања, итд.) показатељи. Поред директних (апсолутних и релативних) показатеља безбедности саобраћаја, за анализу стања безбедности саобраћаја велики значај имају и индиректни показатељи безбедности саобраћаја. Индиректни показатељи омогућавају оцену нивоа безбедности саобраћаја и пре догађања прве саобраћајне незгоде, односно без познавања података о незгодама и њиховим последицама.

Индикатори перформанси безбедности саобраћаја (у даљем тексту: индикатори) представљају савремени алат за праћење безбедности саобраћаја, показују тенденције у безбедности саобраћаја и истичу проблеме страдања у саобраћајним незгодама.

Индикатори најчешће описују понашање учесника у саобраћају. Најчешће коришћени индикатори понашања учесника у саобраћају су: коришћење појасева на предњем седишту, коришћење појасева на задњем седишту, коришћење дечијих сигурносних система, прелазак пешака ван обележеног пешачког прелаза и на црвено светло, итд.

Агенција за безбедности саобраћаја периодично врши мерење најважнијих индикатора безбедности саобраћаја. Истраживање се реализује по територијама сваке од 27 полицијских управа.

Када се посматрају вредности индикатора који се односе на коришћење сигурносних појасева на предњем и на задњем седишту у последњих 5 година (од 2018. до 2022. године) може се уочити да вредности благо осцилирају. Највећа вредност индикатора који се односи на употребу сигурносног појасева на предњим седиштима у путничким аутомобилима је била 2020. године, док након те године долази до благог смањења вредности. Када се посматра вредност индикатора који се односи на употребу сигурносних појасева на задњем седишту може се уочити да је у посматраном периоду дошло до пораста употребе, али је тај проценат и даље незадовољавајући, и спада у врло ниске вредности индикатора (График 13).

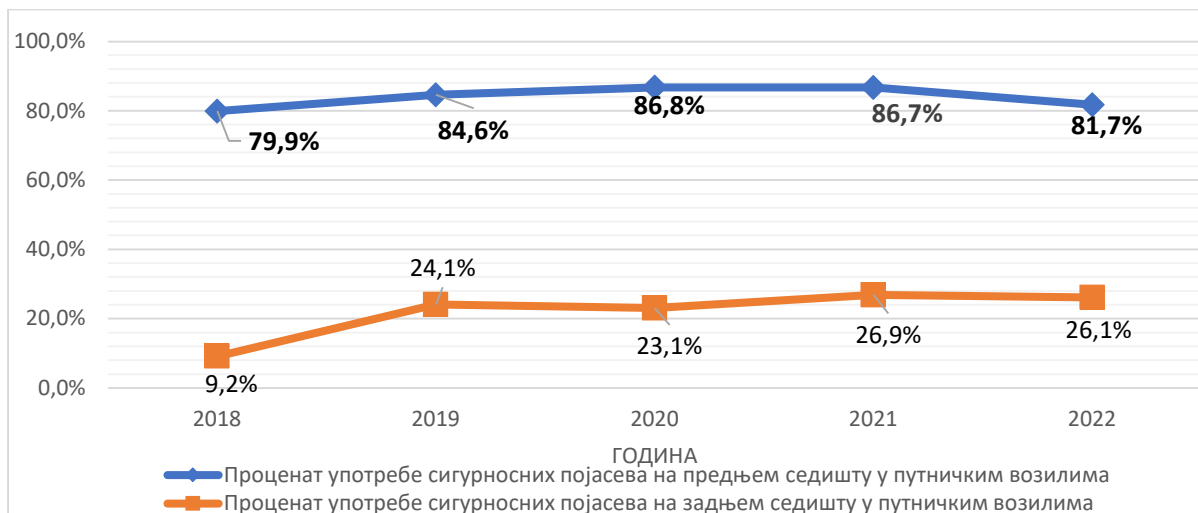

График 13 Тренд индикатора који се односе на коришћење сигурносних појасева

Када се посматрају вредности индикатора који се односе на коришћење заштитних система за децу од 0 до 3 године и за децу од 4 до 12 година може се уочити да вредности у посматраном периоду (од 2018. до 2022. године) осцилирају. Употреба заштитних система за децу од 0 до 3 године је мало већа на крају посматраног периода у односу на почетак периода, док је вредност за индикатор који се односе на коришћење заштитних система за децу од 4 до 12 година мања на крају посматраног периода, што је посебно забрињавајуће (наредни график).

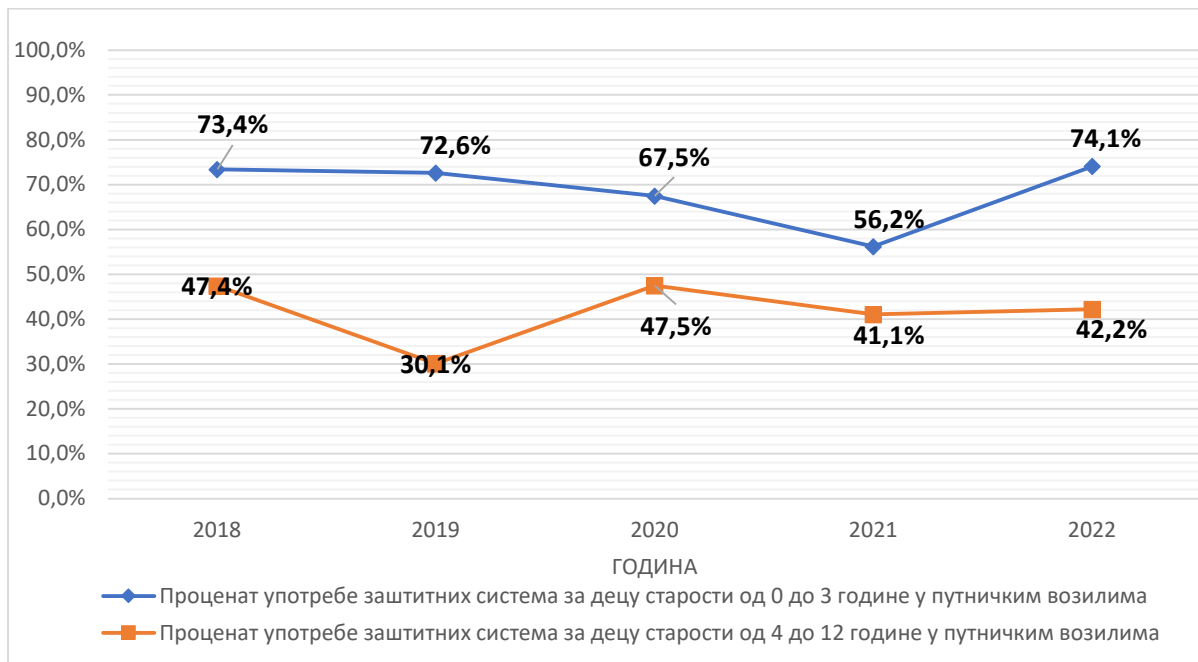

График 14 Тренд индикатора који се односе на коришћење заштитних система код деце

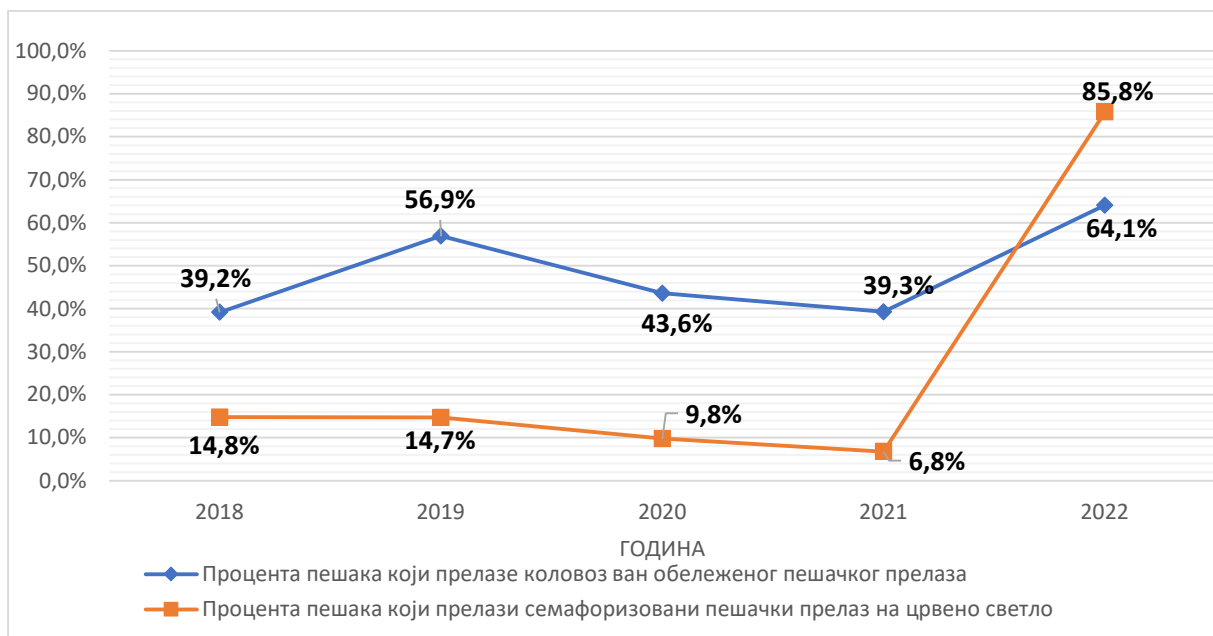

График 15 Тренд индикатора који се односе на понашање пешака

Када се посматрају вредности индикатора који се односе на понашање пешака може се уочити да вредности у посматраном периоду (од 2018. до 2022. године) осцилирају, али да је 2022. године дошло до значајног погоршања стања, и проценат вредности индикатора који мери негативно понашање пешака у саобраћају је значајно порастао и када се посматра проценат пешака који прелазе коловоз ван обележеног пешачког прелаза и индикатор проценат пешака који прелазе коловоз на црвено светло (претходни график).

Идентификација проблема безбедности саобраћаја

На основу анализе саобраћајних незгода и последица безбедности саобраћаја најугроженије групе учесника у саобраћају на територији града Пожаревца су:

- млади возачи,
- пешаци,
- бициклисти,
- моторизовани двоточкаши.

Када је реч о младим возачима, у посматраном временском периоду, на територији града Пожаревца настрадало је укупно 158 младих возача (од 15 до 30 година). **Сви млади су погинули у својству возача.** Три возача су изгубила живот у путничком аутомобилу, а два на мотоциклу. Сви погинули млади возачи су мушког пола.

У периоду од 2018. до 2022. године, у саобраћајним незгодама у Пожаревцу настрадало је укупно 158 пешака. Процент погинулих пешака у саобраћајним незгодама у Пожаревцу значајно је већи, у односу на просек који је забележен у Републици Србији. Пешаци старости преко 65 година најчешће губе живот у својству пешака. Просторна расподела саобраћајних незгода са настрадалим пешацима показује да се највећи број ових незгода догодио у насељу (91%), док је 80% пешака погинуло ван насеља (4 од 5 пешака). Такође, вредности индикатора указују на проблем небезбедног понашања пешака.

Када је реч о **бициклистима**, у посматраном временском периоду, на територији града Пожаревца настрадало је укупно 119 бициклиста. Континуалан тренд смањења броја настрадалих бициклиста у претходном петогодишњем периоду није успостављен. Растуће потребе за развојем бицикличког саобраћаја као вида превоза услед различитих фактора као што су екологија (смањење емисије CO₂ у атмосфери), смањење загушења у градској средини, појава великог броја сервиса доставе, уштеде у гориву итд., генеришу низ захтева усмерених ка развоју бицикличке инфраструктуре.

Бициклистима је потребно омогућити довољно засебних површина (бициклическе стазе и траке), у циљу њихове максималне заштите у саобраћају.

У периоду од 2018. до 2022. године, у саобраћајним незгодама у Пожаревцу настрадало је укупно 87 моторизованих двоточкаша (мопедиста и мотоциклиста), од чега је 3 изгубило живот. Наиме, проценат погинулих моторизованих двоточкаша у саобраћајним незгодама у Пожаревцу значајно је

већи, у односу на просек који је забележен у Републици Србији. Узимајући у обзир податке о вредностима индикатора безбедности саобраћаја за ПУ Пожаревац, а који се односе на % прекорачења брзине у насељу и ван насеља, који значајно одступају од републичког просека и спадају у црну категорију показатеља, јасно је да рад у области безбедности саобраћаја треба бити базиран управо на овим индикаторима.

Илустрација 1. Сликровити приказ најугроженијих категорија учесника у саобраћају у Пожаревцу у периоду од 2018-2022. године¹²

Колико нас коштају саобраћајне незгоде?

Савремени приступ у исказивању величине проблема у области безбедности саобраћаја подразумева квантификацију проблема, односно свођење саобраћајних незгода и њихових последица на економске параметре, тј. трошкове који се исказују у новцу. Укупне друштвено – економске последице саобраћајних незгода представљају економску вредност свих директних и индиректних последица изазваних саобраћајним незгодама.

¹² На основу Извештаја о анализи стања безбедности саобраћаја у граду Пожаревцу у периоду 2018-2022. год.

Пракса многих земаља у свету је да се ови трошкови прикажу као део, односно процентуални износ бруто домаћег производа. Према неким истраживањима, трошкови друмских саобраћајних незгода прелазе 3% бруто домаћег производа земље¹³. Трошкови саобраћајних незгода састоје се из директних и индиректних трошкова. Трошкови саобраћајних незгода су израчунати према методологији где је процењено да трошкови једне саобраћајне незгоде са погинулим износе 317.317 €, једне саобраћајне незгоде са тешко повређеним 34.094 €, а једне саобраћајне незгоде са лако повређеним 3.181 € (Ross и др., 2012).

На основу модела прорачуна висине штете у оквиру Стратегије безбедности саобраћаја на путевима, израчунати су укупни трошкови саобраћајних незгода на територији града Пожаревца у односу на последице саобраћајних незгода које су се догодиле у периоду од **последњих 20 година**, односно од 2002. до 2022. године (График 16).

График 16. Процењени трошкови саобраћајних незгода у периоду од 2002. до 2022. године, на територији града Пожаревца, по моделу (Ross и др., 2012)¹⁴

Тако, у граду Пожаревцу укупни трошкови саобраћајних незгода у посматраном временском периоду износе 47.441.810,00 €. Уколико би се користиле вредности живота, повреда и штете у саобраћајним незгодама по моделу¹⁵ који примењују земље ЕУ, ови трошкови би били значајно већи.

¹³ World Health Organization (WHO). 2021.

¹⁴ Модел је примењен у националној Стратегији безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период од 2015. до 2020. године.

¹⁵ Handbook on the external costs of transport, Version 2019 – 1.1, European Commission, DG MOVE.

3. БЕЗБЕДНОСТ САОБРАЋАЈА – ЖЕЉЕНО СТАЊЕ

Приступ „безбедног система“

Водеће земље и градови у области безбедности саобраћаја у Европи већ дужи низ година примењују визију „0“, као основу за ефикасан рад на смањењу броја и последица саобраћајних незгода. Шта представља ова визија? Шведска је, још 1997. године поставила основну дефиницију визије, и то као идеју да дизајн саобраћаног система, његова функција и употреба треба да буду тако усклађени, да у саобраћају нема погинулих и тешко повређених лица. То је значајан преокрет у односу на досадашњи, традиционални приступ безбедности саобраћаја. Визија „0“ базирана је на приступу „безбедног система“ (енгл. *Safe System Approach*).

Задатак који се поставља пред систем безбедности саобраћаја преусмерен је са саобраћајних незгода, на погинула и тешко повређена лица, што говори у прилог да је овај концепт заснован на принципу да људски живот не треба да буде угрожен потребама за путовањем. Дакле, у фокусу је човек за кога је извесно да ће, ма колико био вешт или пажљив, пре или касније учинити неки пропуст или грешку у саобраћају, односно, полази се од чињенице да људи греше и да ће возач пре или касније погрешити, али то што је возач начинио грешку није разлог и да погине или задобије тешке телесне повреде. Системски приступ безбедности саобраћаја има задатак да компензује грешке возача, и спречи настанак саобраћајне незгоде, а уколико до незгоде дође, да она буде са контролисаним исходом, односно да не дође до смрти или повреда опасних по живот учесника у саобраћају.

Увођење овог приступа подразумева да се циљеви безбедности саобраћаја дефинишу на начин тако да у будућности не буде погинулих или тешко повређених лица у саобраћајним незгодама. Град Пожаревац је направио први корак у овом процесу, постављањем амбициозних циљева који узимају у обзир системски приступ у унапређењу безбедности саобраћаја.

Приступ *безбедног система* има фокус на дизајн и управљање путном инфраструктуром, возилима и брзинама, прихватајући да су нивои повреда у саобраћају у великој мери условљени интеракцијом ових елемената. Коначни исход дејства система треба бити такав да учесници у саобраћају буду заштићени од смрти или тешких повреда.

Дефинисана су 4 основна принципа приступа „безбедног система“:

1. *Људи имају своја ограничења и могу правити грешке (тј. људи праве грешке) које могу довести до саобраћајне незгоде;*
2. *Постоје познате физичке границе у размени енергије при саобраћајним незгодама, изван којих људско тело задобија озбиљне повреде;*

3. Систем подељене одговорности постоји међу онима који пројектују, граде, управљају и користе путеве и возила и обезбеђују активности након саобраћајне незгоде како би спречили тешке телесне повреде или смрт учесника саобраћајне незгоде;
4. Сви елементи система морају бити ојачани тако да вишеструко увећају своје ефекте, како би се осигурало да у случају изостанка једног елемента система, учесници остану заштићени.

Препознајући и поштујући ова четири принципа, систем безбедности саобраћаја у граду Пожаревцу има вишеструку улогу. Првенствено, да применом ефикасних мера заштити учеснике у саобраћају, и уколико до саобраћајних незгода дође пружи одговарајућу реакцију. Рецимо, при примени приступа „сигурног система“ важно је водити рачуна о човековим ограничењима, нарочито у погледу могућих ситуација где учесници у саобраћају не могу да разумеју саобраћајну инфраструктуру. Овде треба водити рачуна да се при пројектовању и изградњи путева поштује концепт „самообјашњавајућих путева“, а да околина пута буде „опраштајућа“, односно да у случају силаска (слетања) возила са коловоза не дође до тешких последица у виду смрти или тежих повреда.

Адекватно управљање брзинама на путној мрежи додатна је мера која доприноси смањењу тежине последица, уколико до саобраћајне незгоде дође. Овде је јасно да је одговорност на свим учесницима у систему (политичком нивоу одлучивања, пројектантима, образовном систему итд.), а не искључиво на учесницима у саобраћају. Сви елементи приступа „безбедног система“ који укључују дизајн и функционалност саобраћајне инфраструктуре, остварене брзине, возила, понашање учесника у саобраћају, посматрају се као јединствени систем. Због тога се системски приступ безбедности саобраћаја ослања на следећа четири елемента:

- безбедни путеви,
- безбедне брзине,
- безбедна возила, и
- безбедни учесници у саобраћају.

Слика 2 – Шема приступа „безбедног система“

Начела безбедности саобраћаја

Начело у изворном смислу представља полазну замисао, главну поставку или основно убеђење, које се следи. Оно може бити и последица већ устаљеног начина деловања проистеклог из спровођења правила, закона, и других прописа и у том смислу оно је изграђен систем деловања који је потребно поштовати.

Систем безбедности саобраћаја у Републици Србији конципиран је по основном начелу да небезбедни финансирају безбедност саобраћаја. Овакав приступ уведен је Законом о безбедности саобраћаја на путевима из 2009. године, где је законодавац у поглављу 5 јасно дефинисао изворе финансирања, расподелу и намену финансијских средстава која се користе за унапређење стања безбедности саобраћаја.

Као корак даље у јачању система безбедности саобраћаја, Стратегијом безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период од 2015. до 2020. године, дефинисана су основна начела која је неопходно поштовати приликом предузимања активности и мера ради достизања жељеног стања у систему безбедности саобраћаја.

Препознато је укупно 12 начела којима се руководе чиниоци система безбедности саобраћаја.

1. Начело општег интереса и заједничког деловања

Интерес сваког појединца је да своје путовање оствари на безбедан начин. Због тога је унапређење безбедности саобраћаја и спречавање настанка саобраћајних незгода у интересу сваког, без обзира на расу, пол, националну, културну и верску припадност, друштвено порекло, политичко или друго уверење, имовинско стање и старост. Овде се полази од чињенице да је људски живот неприкосновен и стога начело искључује сваку врсту дискриминације.

2. Начело примене науке и струке

Принципи и правила науке и струке су основни метод деловања у систему безбедности саобраћаја.

3. Начело професионализма

Начело професионализма примењује се на све појединце који делују у систему безбедности саобраћаја. Оно подразумева да сваки појединац буде стручно образован и оспособљен за улогу коју има у систему, као и да стално унапређује своја знања зарад ефикаснијег рада у систему безбедности саобраћаја.

4. Поредити се са најбољим

У оцени стања система безбедности саобраћаја тежи се поређењу одговарајућих обележја са обележјима неког другог система безбедности саобраћаја. Поређење се врши са најбољим локалним самоуправама у Републици Србији, па и шире, са најбољим у Европи и свету.

5. Одговорност свих пре и после саобраћајне незгоде

Учешће у саобраћају неупитно подразумева одговорност. Одговорност долази до изражаја при настанку пропуста у систему безбедности саобраћаја, где сваки појединац мора да сноси одговорност за своје пропусте. Када је реч о саобраћајној незгоди, одговорност није искључиво на непосредним учесницима саобраћајне незгоде.

6. Начело заштите деце

Саобраћајни систем је пре свега осмишљен и прилагођен одраслим учесницима у саобраћају. Због тога деца уживају посебну заштиту у саобраћају. **Приоритет у деловању у систему односи се на безбедност деце у саобраћају.**

7. Начело заштите младих

У раду на унапређењу безбедности саобраћаја младима се посвећује посебна пажња. Ова старосна категорија (од 15 до 30 година) предмет је анализа и ка њој се предузимају посебне мере.

8. Начело смањења аутономије воље учесника у саобраћају

Тенденције у области безбедности саобраћаја у свету и код нас усмерене су ка смањењу аутономије воље учесника у саобраћају. Путеви и возила треба да буду такви да спрече погрешне одлуке учесника у саобраћају. Тиме се техника и технологија употребљавају у сврху спречавања доношења погрешних одлука од стране учесника у саобраћају.

9. Начело опраштања

Путеви, возила и понашање учесника у саобраћају треба да буду такви да ублаже последице грешке другог учесника у саобраћају.

10. Управљање засновано на реалним подацима

Процена стања безбедности саобраћаја, избор мера и оцена ефеката примењених мера врше се на основу релевантних података. То могу бити подаци о саобраћајним незгодама, последицама саобраћајних незгода, индикаторима безбедности саобраћаја и осталим обележјима стања безбедности саобраћаја на некој територији. Објективне методе за успешну оцену стања безбедности саобраћаја подразумевају постојање развијене квалитетне дигитализована базе података о обележјима безбедности саобраћаја које је ажурна, усаглашена са националном, јавно доступна, компатибилна и садржи стандардизоване показатеље.

11. Начело кооперације и координације

Унапређење стања безбедности саобраћаја базира се на заједничком и усаглашеном деловању свих субјеката безбедности саобраћаја.

Координација и сарадња чинилаца у систему безбедности саобраћаја кључни су предуслов за постизање успеха у области унапређења безбедности саобраћаја.

12. Начело заштите животне средине

Путеви, возила и понашање учесника у саобраћају треба да буду такви да негативне последице по животну средину буду што мање.

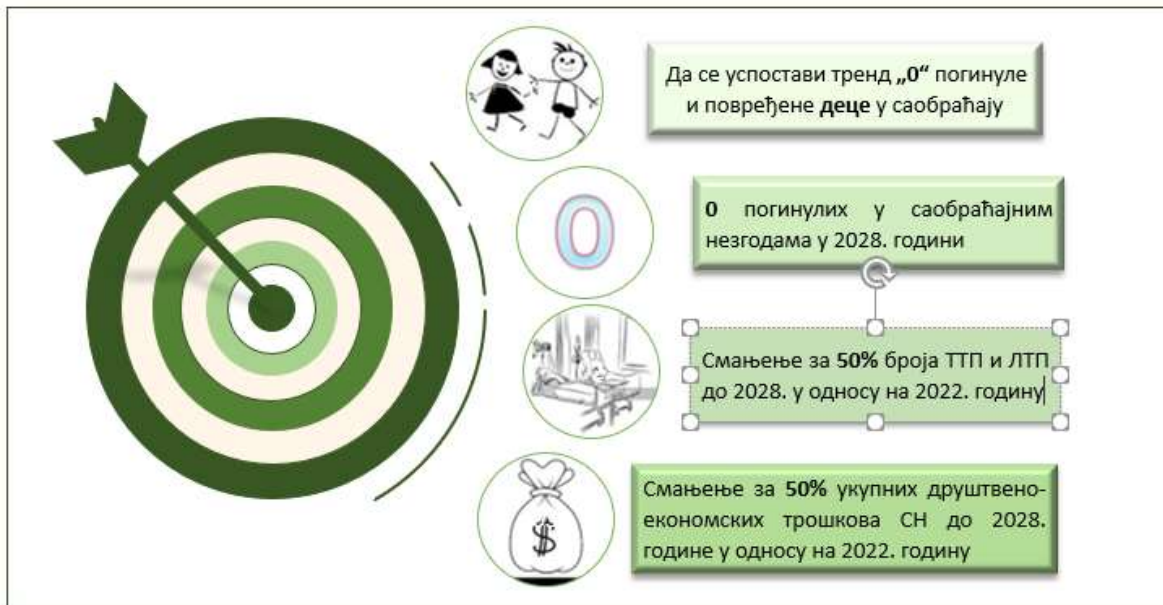
Начелима су обухваћени сви нивои одлучивања и деловања, почев од вишег нивоа управљања (органи извршне власти), па све до крајњег учесника у саобраћају. Тиме су обухваћене и јединице локалне самоуправе, као јединице са повереним надлежностима, правима и дужностима утврђеним Уставом, законима, другим прописима и статутом.

Амбиција, мисија и визија

	<p style="text-align: center;">АМБИЦИЈА</p> <p style="text-align: center;"><i>Остварити најбоље резултате у области безбедности на путевима у односу на друге општине у Републици Србији.</i></p>
	<p style="text-align: center;">МИСИЈА</p> <p style="text-align: center;"><i>Успостављање функционалног и одрживог система управљања безбедношћу на путевима.</i></p>
	<p style="text-align: center;">ВИЗИЈА</p> <p style="text-align: center;"><i>Град Пожаревац – пример најбоље праксе у смањењу броја погинулих и повређених лица у саобраћајним незгодама на путевима у Републици Србији.</i></p>

Циљеви

Доношењем Стратегије омогућава се континуитет стратешког управљања безбедношћу саобраћаја (који је сам по себи један од циљева), а који такође служи и за постизање следећих циљева:

Слика 3. Циљеви Стратегије безбедности саобраћаја на путевима града Пожаревца за период од 2024. до 2028. године

На следећим графицима је приказано очекивано смањење броја настрадалих лица у саобраћајним незгодама као и очекиване уштеде уколико би се пратио прогнозирани тренд броја настрадалих лица на територији града Пожаревца. На графицима је приказана и референтна вредност која представља ниво који би био остварен, односно, одржан уколико би изостале стратешке мере и активности усмерене ка унапређењу безбедности саобраћаја.

Очекиване новчане уштеде и смањење броја погинулих, тешко и лако повређених у саобраћајним незгодама засновани су на принципу да се сваке године посматра промена ових вредности (у виду повећања или смањења) у односу на референтну вредност.

С обзиром да је циљ Стратегије безбедности саобраћаја града Пожаревца да у 2028. години нема погинулих лица у саобраћајним незгодама, уколико град Пожаревац успе да оствари дефинисане циљеве пратећи прогнозирани тренд броја погинулих лица могуће је сачувати најмање 19 живот, што одговара материјалним уштедама од најмање 6.029.023 евра (График 17). Након 2028. године, потребно је наставити са радом у безбедности саобраћаја и пратити резултате како би се одржао тренд 0 (нула) погинулих лица у саобраћајним незгодама.

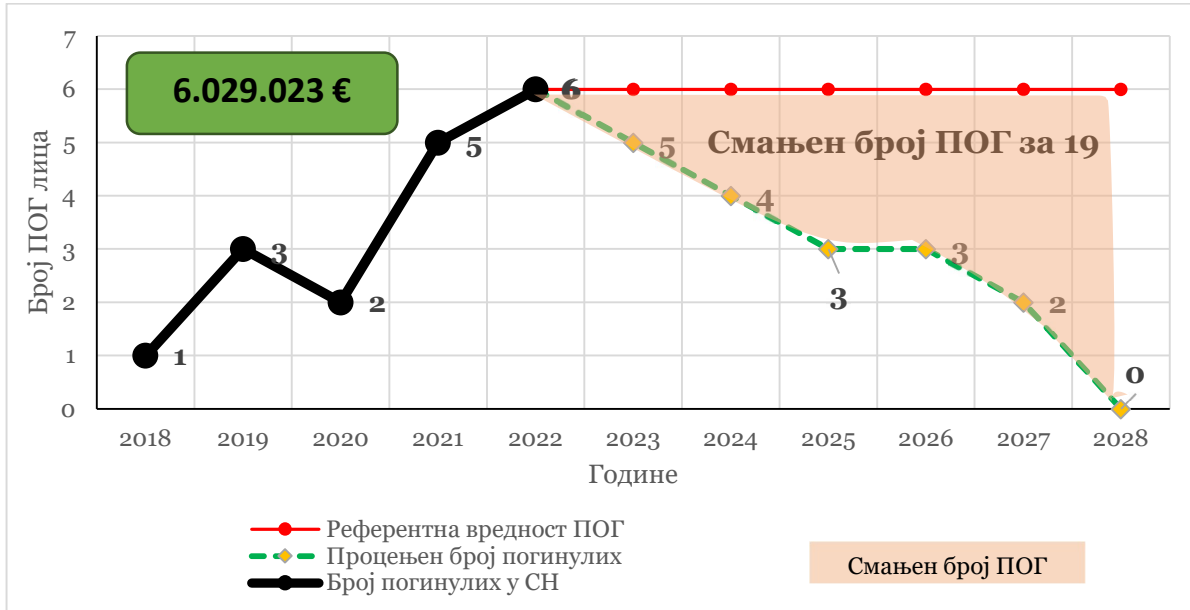

График 17. Процена броја погинулих и достизање циљева у погледу смањења броја погинулих и очекиване финансијске уштеде (у еврима)¹⁶

Као референтна вредност броја тешко повређених лица на годишњем нивоу усвојена је вредност из 2022. године, односно 35 тешко повређених лица. Применом Стратегије, смањиће се број лица који су задобили тешке телесне повреде за 50 и оствариће се уштеде од најмање 1.704.700 евра (наредни график).

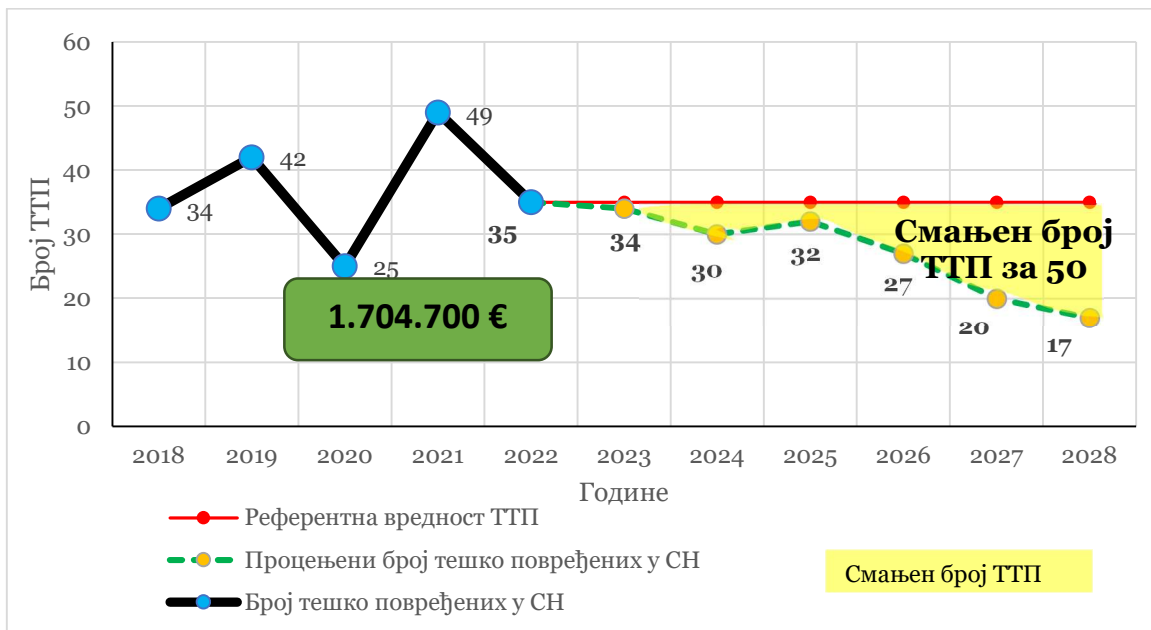

График 18. Процена броја тешко телесно повређених лица и достизање циљева у погледу смањења броја тешко телесно повређених лица и очекиване финансијске уштеде (у еврима)

¹⁶ Трошкови за погинула, тешко и лако повређена лица добијени су на основу истраживања које је спроведено у Републици Српској и чији резултати су послужили за процену трошкова саобраћајних незгода у националној Стратегији безбедности саобраћаја на путевима у Републици Србији за период од 2015. до 2020. године. Важно је имати у виду да је ово минимум трошкова, где су у обзир узети само очигледни трошкови које је било могуће израчунати у Републици Српској.

Када је реч о лако повређеним лицима, циљ који се на њих односи јесте да у 2028. години буде 50% мање лако повређених лица у односу на 2022. годину. Уколико се као референтна вредност посматра број лако повређених лица у 2022. години, смањено би се број лица која су лако повређена за 332 и оствариле уштеде од најмање 1.056.092 евра (График 19).

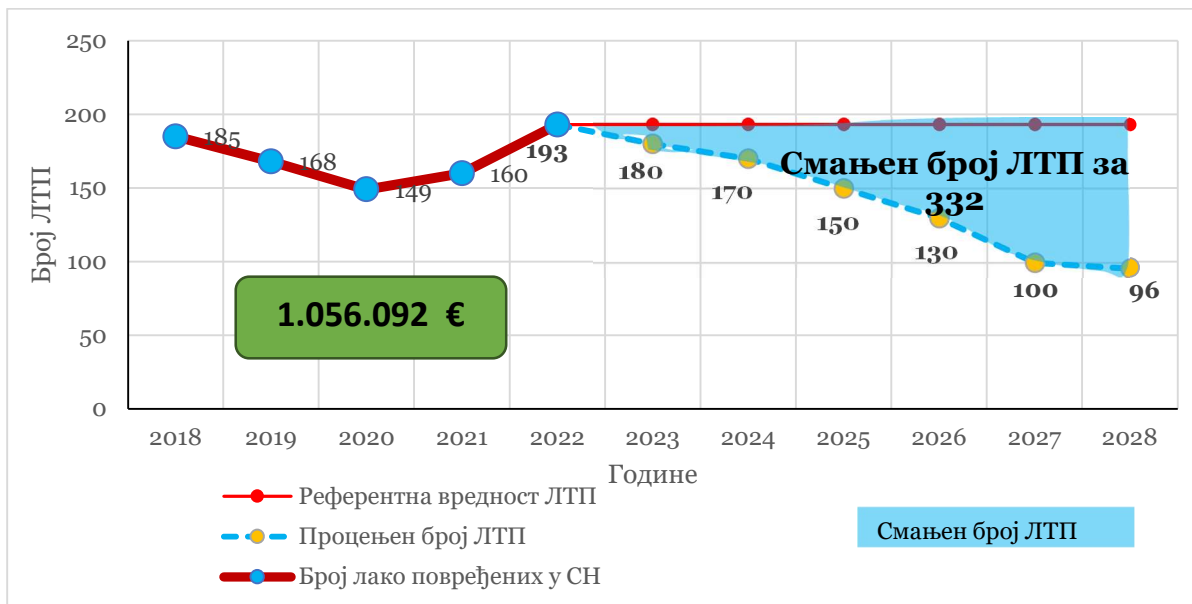

График 19. Процена броја лако телесно повређених лица и достизање циљева у погледу смањења броја лако телесно повређених лица и очекиване финансијске уштеде (у еврима)

Уколико би град Пожаревац успоставио тренд смањења саобраћајних незгода и последица, пратио и достигао дефинисане циљеве по годинама, 2028. године би трошкови саобраћајних незгода износили 884.974 евра, а укупна уштеда због смањења свих последица саобраћајних незгода у посматраном периоду би достигла 8.789.815 евра. Важно је истаћи да је то најмања могућа вредност трошкова јер би према свим другим истраживањима спроведеним у ЕУ ови трошкови били знатно већи.

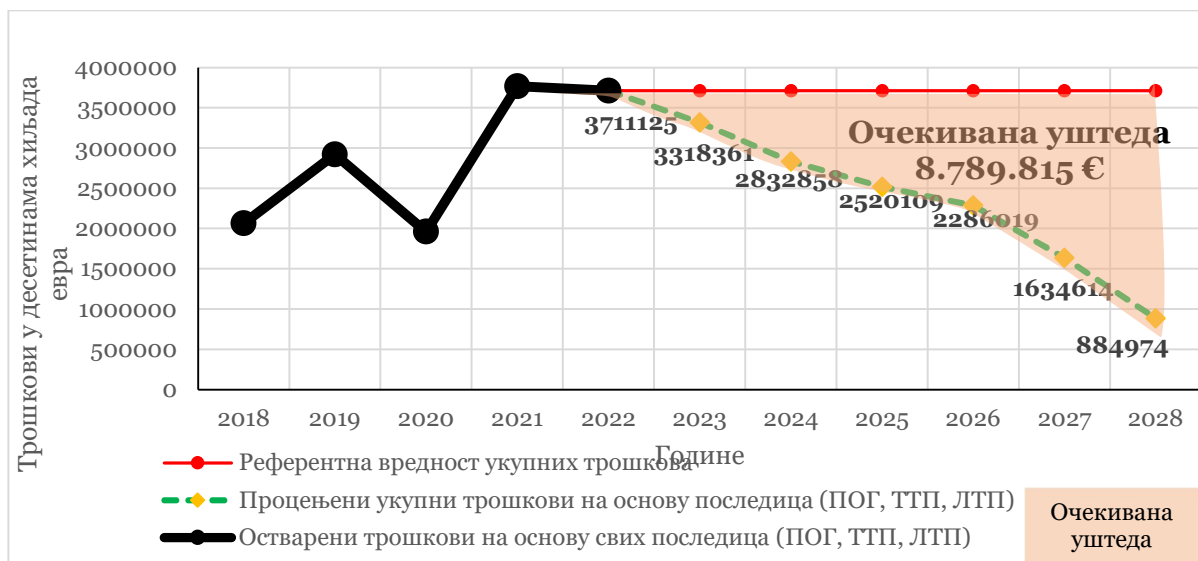

График 20. Процењени трошкови и уштеде на основу смањења свих последица саобраћајних незгода

Наведене циљеве у погледу коначних исхода треба остварити уз непрекидно унапређење перформанси система безбедности саобраћаја – индикатора безбедности саобраћаја. У наредној табели приказане су тренутне и циљане вредности индикатора безбедности саобраћаја (Табела 5).

Табела 5 – Тренутне и очекиване вредности индикатора безбедности саобраћаја

Назив индикатора БС	Вредност 2022. год.	Вредност 2028. год.
Заштитни системи		
Процент употребе сигурносних појасева на предњем седишту у путничким возилима	81,7%	96%
Процент употребе сигурносних појасева на задњем седишту у путничким возилима	26,1%	86%
Процент употребе заштитних система за децу старости од 0 до 3 године у путничким возилима	74,1%	97%
Процент употребе заштитних система за децу старости од 4 до 12 године у путничким возилима	42,2%	97%
Пешаци		
Процента пешака који прелазе коловоз ван обележеног пешачког прелаза	64,1%	4,9%
Процента пешака који прелази семафоризовани пешачки прелаз на црвено светло	85,8%	3,0%

Утврђивање и праћење вредности индикатора важно је за праћење стања безбедности саобраћаја и препознавање одговорности и обавеза институција и организација задужених за побољшање вредности посматраних индикатора, односно стања безбедности саобраћаја. Дефинисање циљних вредности индикатора значајно је за усмеравање планираних активности, као и за праћење ефеката примењених мера у безбедности саобраћаја.

Детаљне мере и активности за достизање циљева Стратегије приказане су у пратећем Акционом плану.

Постојеће и циљане вредност, као и прогнозирани тренд индикатора који се односе на употребу заштитних система у путничким аутомобилима приказани су на следећем графику (График 21). Као једна од мера санације поменутих проблема могу се применити репресивне мере, односно појачана контрола возача од стране припадника саобраћајне полиције и санкционисање наведених врста прекршаја.

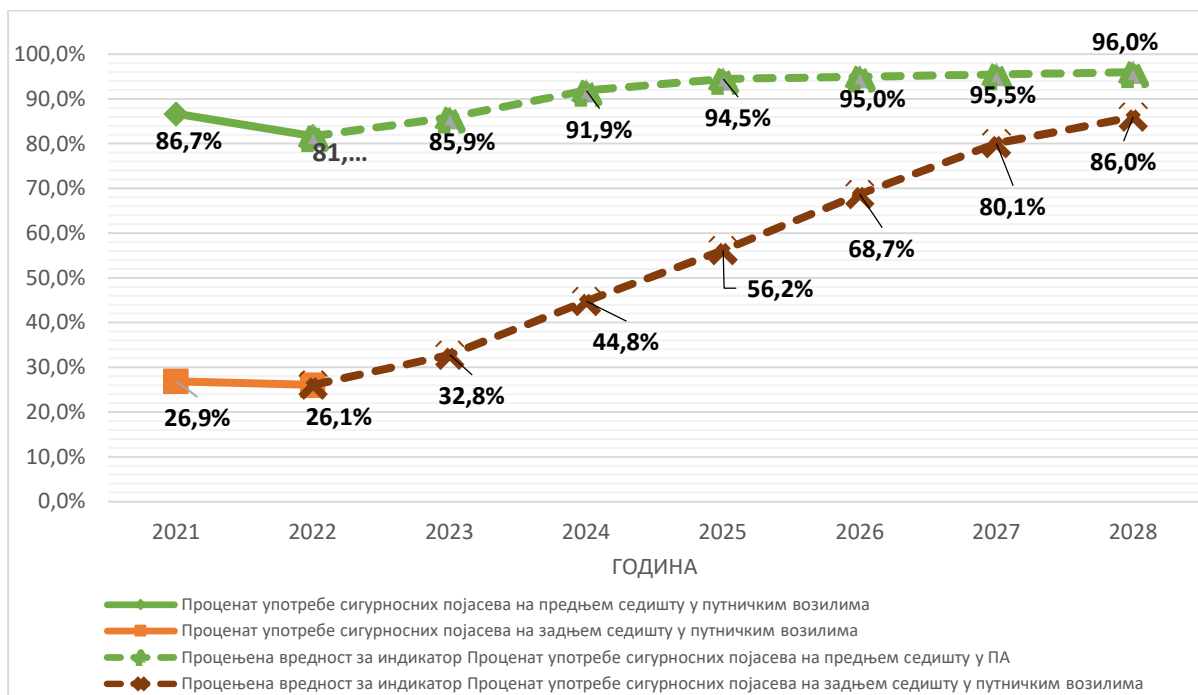

График 21 – Достизање циљева везаних за индикаторе употребе заштитних система

Како би град Пожаревац успоставио тренд без погинуле и тешко повређене деце у саобраћајним незгодама, потребно је посветити пажњу индикаторима употребе заштитних система за децу, односно употребе безбедносних седишта и подметача. Било какав губитак деце у саобраћајним незгодама је друштвено неприхватљив и потребно је достићи дефинисане амбициозне циљеве индикатора употребе заштитних система за децу. Постојеће и циљане вредности индикатора употребе заштитних система за децу старости од 0 до 3 година и од 4 до 12 година приказани су на следећем графику (График 22).

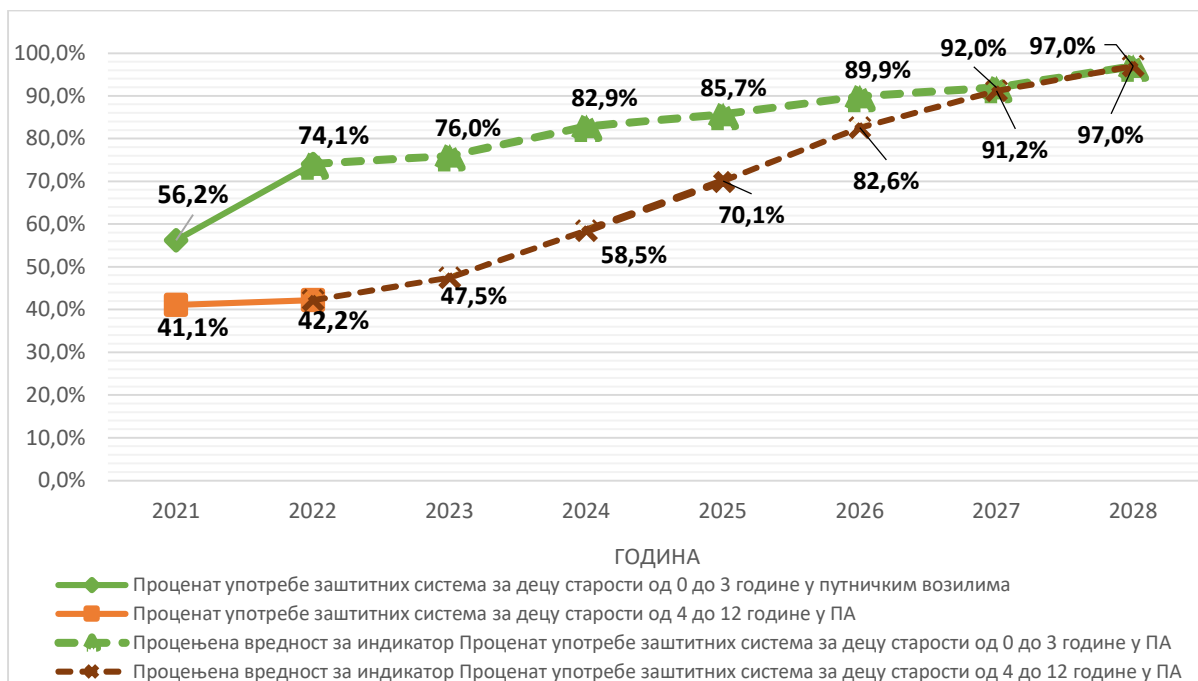

График 22 - Достизање циљева везаних за индикаторе коришћења заштитних система за децу

На наредном графику приказане су почетне и циљане вредности индикатора везаних за понашање пешака који се односе на прелазак коловоза ван обележеног пешачког прелаза и прелазак семафоризованог пешачког прелаза на црвено светло за пешаке (График 23).

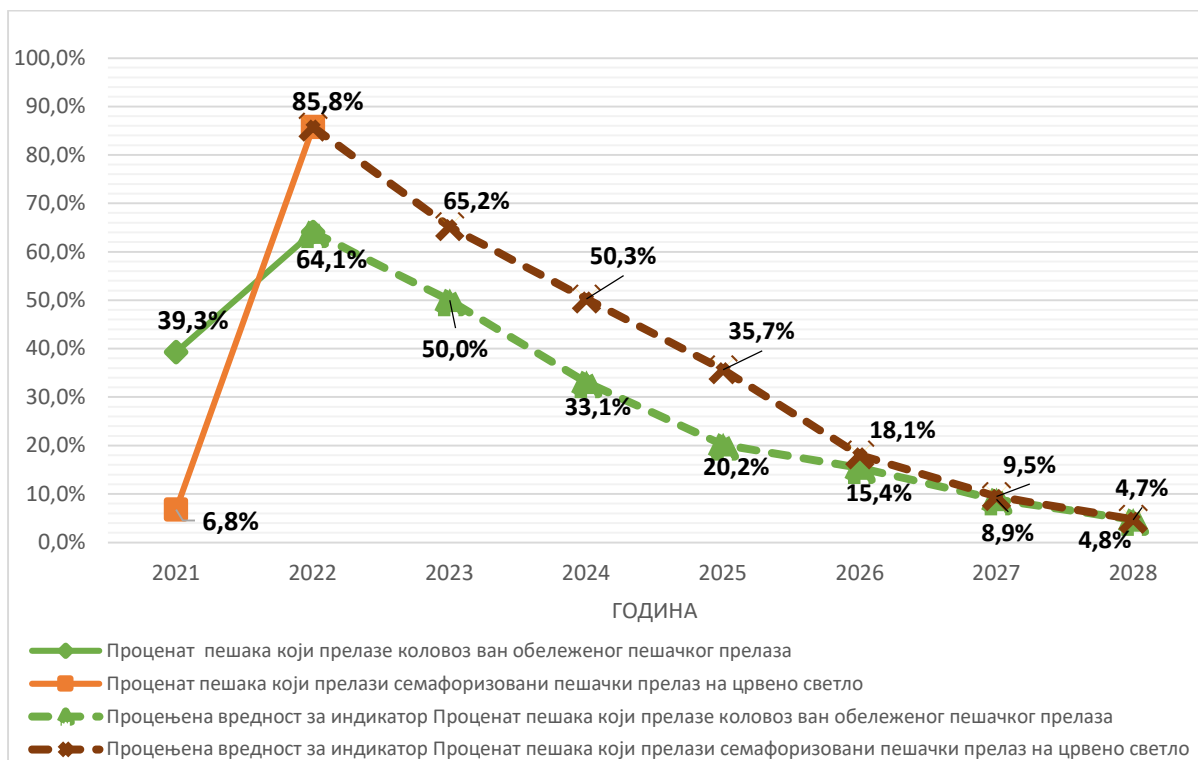

График 23 – Достицање циљева везаних за индикаторе понашања пешака

Циљеви које је град Пожаревац поставио у погледу индикатора безбедности саобраћаја су амбициозни и уз пружање додатних напора могу се достићи. Праћење индикатора безбедности саобраћаја је важна компонента у превенцији саобраћајних незгода јер индикатори представљају савремени алат за праћење безбедности саобраћаја, показују тенденције у безбедности саобраћаја и истичу проблеме страдања у саобраћајним незгодама. На основу индикатора могуће је утврдити проблем пре настанка саобраћајних незгода, односно пре него што неко страда.

Вредности индикатора безбедности саобраћаја на територији града Пожареваца указују да постоји велики број проблема у безбедности саобраћаја и да је потребно приступити решавању ових проблема стратешки, са јасним циљевима и визијама. Поред наведеног, вредности индикатора показују да постоји значајан потенцијал за смањење броја и последица саобраћајних незгода, а мерење/праћење индикатора је потребно наставити и понашати се у складу са резултатима мерења, стално унапређујући ниво безбедности саобраћаја.

4. КЉУЧНЕ ОБЛАСТИ РАДА

Данас се стратешко планирање у области безбедности саобраћаја суочава са великим изазовима. Растући проблеми у безбедности саобраћаја, комплексност савременог саобраћајног система и промене у друштву (нпр. епидемија вируса COVID-19) чине планирање активности све изазовнијим. Управо из тог разлога, важно је предвидети могуће претње за доследно спровођење стратешког документа и остваривање унапред дефинисаних циљева.

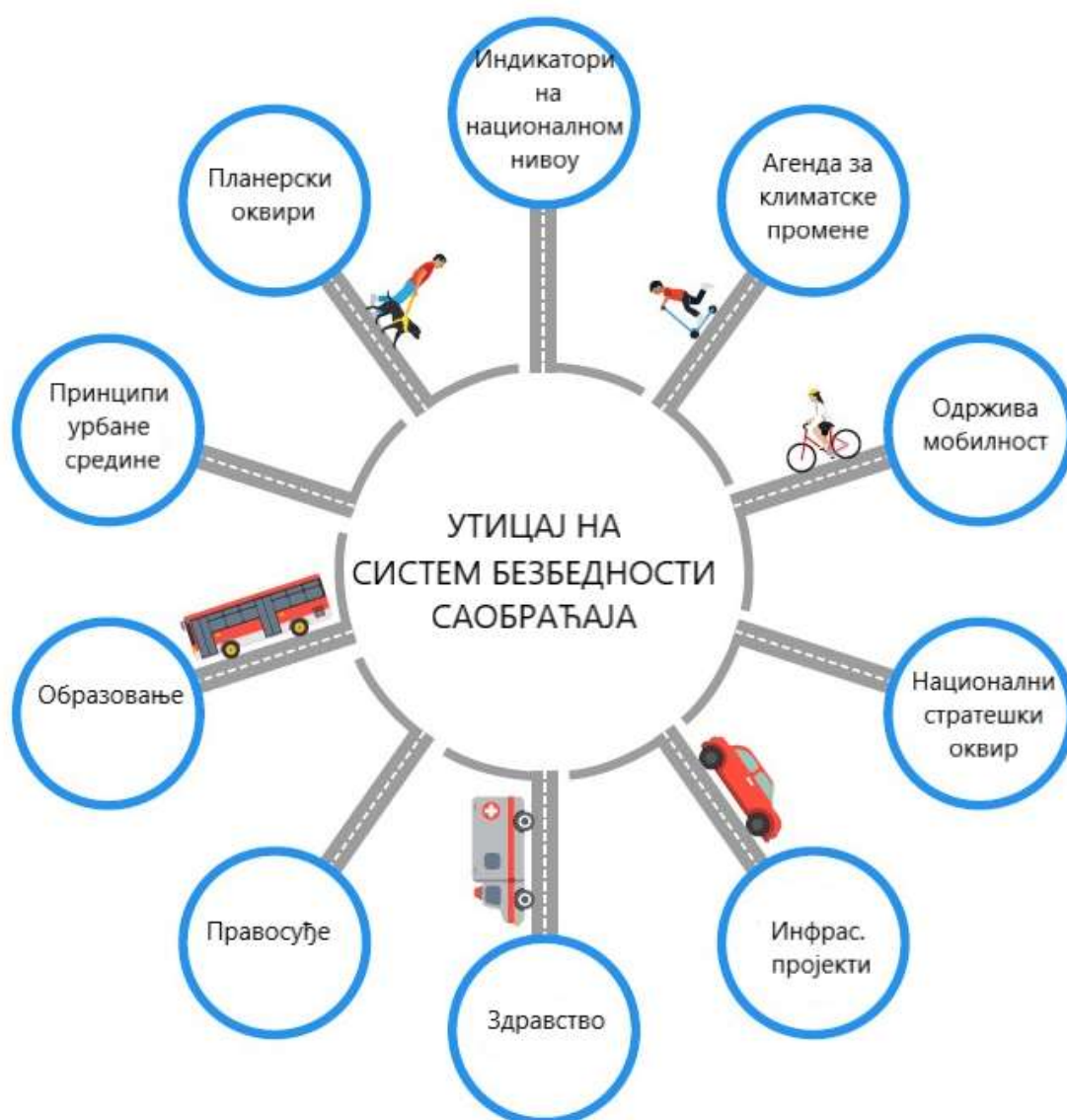

Како би се омогућио што већи степен имплементације мера и активности за достизање стратешких циљева, препознати су кључни изазови за град Пожаревац у будућем периоду, покривеним стратегијом. Изазови су:

- 01** Задржавање континуитета у раду и остваривање ефеката у циљу унапређења система безбедности саобраћаја на територији града Пожаревца
- 02** Успостављање пуне имплементације савремених алата за управљање безбедношћу путном инфраструктуром у Пожаревцу
- 03** Отклањање негативних последица утицаја изградње великих инфраструктурних пројеката на безбедност саобраћаја на мрежи путева која се налази на територији града Пожаревца
- 04** Унапређење безбедности рањивих категорија учесника у саобраћају у Пожаревца, уз уважавање циљева одрживог развоја (пешачке и бициклистичке стазе, тротоари, осветљење итд.)
- 05** Ефикасно управљање транзитним саобраћајем (услед повећаних захтева на путној и уличној мрежи у Пожаревца)
- 06** Унапређење система управљања паркирањем у централној градској зони града Пожаревца са аспекта безбедности саобраћаја
- 07** Задржавање одрживог финансирања система безбедности саобраћаја у Пожаревца

Заједничким снагама до испуњења циљева

Безбедност саобраћаја не може се посматрати у контексту изван ширег друштвеног уређења. Захтеви које савремено друштво, а самим тим и саобраћај, намећу стручњацима који раде у области безбедности саобраћаја, захтевају мултидисциплинаран приступ у решавању проблема безбедности саобраћаја. Како на националном нивоу, тако и на нивоу градова и општина, на систем безбедности саобраћаја делују различити елементи, односно чиниоци. Свакако, овај утицај је повратног карактера, што значи да и систем безбедности саобраћаја са својим уређењем, стањем и резултатима утиче на остале елементе, чиниоце и принципе од ширег друштвеног значаја.

Слика 4. Чиниоци, елементи и принципи који утичу на систем безбедности саобраћаја

Нпр. на уређење и деловање система безбедности саобраћаја, који укључује и израду стратешког документа, утицај остварују сви они чиниоци, елементи и принципи који безбедан, одржив и конкурентан саобраћајни систем сматрају као императив модерног друштва. Ту спадају карактеристике и начин уређења здравственог система, система правосуђа и заштите грађана, образовног система, затим оквири који су донети на националном нивоу а који се односе на планирање простора и саобраћаја, индикатори у различитим областима (нпр. индикатори у оквиру УН Агенде за одрживи развој 2030), планови за митигацију и адаптацију на климатске промене, планови одрживе мобилности и сви остали стратешки и плански оквири у земљи, укључујући и инфраструктурне пројекте.

За град Пожаревац, као локалну самоуправу која има постављене основе система безбедности саобраћаја и већ остварене ефекте, намеће се још већи изазов у погледу остваривања резултата који би допринели смањењу броја настрадалих на путевима. Потенцијал за резултате потребно је тражити у оним сегментима система који то дозвољавају и где ефекти већ примењених мера нису били одговарајући.

Дакле, потребан је константан мониторинг и промена у приступу решавања проблема, уколико одређени приступ није био адекватан. Потребан је фокус на сарадњи и здруженом дејству свих субјеката, што се може постићи и кроз различите видове партнерстава (нпр. јавно-приватна партнерства). Безбедност саобраћаја је у интересу сваког грађанина и грађанке Пожаревац, па је самим тим важно успоставити и одговарајућу платформу за њихову инклузију.

Приступ у раду (4К)

Без обзира на друштвени значај безбедности саобраћаја, она у скупу друштвено-економских питања нема адекватан третман. Веома често постоји несразмера у погледу посвећивања пажње безбедности саобраћаја у односу на обим и тежину проблема којима ова област оптерећује друштво.

Недостатак посвећивања пажње безбедности саобраћаја у оквиру ширег скупа области у друштву, пресликава се на недостатак деловања у смањењу броја и последица саобраћајних незгода. Са овим изазовом, сусрећу се многе локалне самоуправе у Републици Србији, а међу њима и град Пожаревац. Једно од важних питања у области безбедности саобраћаја јесте: „Ко је одговоран?“.

Поштовање принципа подељене одговорности свих чинилаца у систему безбедности саобраћаја у граду Пожаревацу за резултате који се остварују у овој области представља важан предуслов за остваривање циљева. Одговорност, ма колико се односила на политички ниво, свакако не може искључити и ниво струке. То значи да је за стање у систему безбедности саобраћаја одговоран свако ко својим активностима доприноси унапређењу, а нечињењем или погрешним чињењем, погоршању овог стања. Поред препознате одговорности, између чинилаца безбедности саобраћаја у систему мора постојати сарадња, као и одговарајућа координација активности.

Показатељи стања безбедности саобраћаја у Пожаревцу, пре свега изражени у броју погинулих лица у годинама анализираних периода (2018-2022.) могу указати на „замор“ система безбедности саобраћаја. Ту се пре свега мисли на недостатак усмереног и координисаног деловања у циљу спречавања негативног тренда када је реч о показатељима безбедности саобраћаја. Повећање броја погинулих лица у саобраћају у Пожаревцу у анализираном периоду (од 2018. до 2022. године), може указати на потенцијалне недостатке и мањкост заштитног система безбедности саобраћаја. На пример, да би овај систем искористио све потенцијале када је реч о путу као фактору безбедности саобраћаја, важно је да се спроводе савремени алати за унапређење безбедности путне инфраструктуре.

Управљач пута у граду Пожаревцу – Јавно предузеће „ЈКП "Паркинг сервис" Пожаревац, би требало ове алате да сврста у своје програме рада, као и да поседује довољан број обучених кадрова који ће ове алате покретати, пратити њихово спровођење и контролисати, а затим на основу добијених резултата одредити адекватне мере. Јасно је да јачање капацитета управљача пута мора постојати као важан сегмент унапређења заштитног система безбедности саобраћаја.

Град Пожаревац ће у периоду важења стратегије бити посвећен питањима безбедности саобраћаја и ангажовати све расположиве ресурсе и капацитете за постизање стратешких циљева. Приступ решавању проблема безбедности саобраћаја заснован је на принципу „4К“: **комуникацији, координацији, кооперацији и конкуренцији.**

Унапређеном и сталном комуникацијом између кључних субјеката безбедности саобраћаја, стручне, политичке и најшире јавности могуће је утицати на бољи ангажман ресурса и видљивост постигнутих резултата. Пажњу је потребно усмерити и на унапређење координације и кооперације свих служби које делују у систему безбедности саобраћаја. Обезбеђивање јаким

партнерстава, што подразумева да стратегија заузме значајно место у приоритетима партнера, омогућила би подршку носиоцима стратешких активности.

Кључне области рада – стубови безбедности саобраћаја

С обзиром да је друга Национална Стратегија безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије у фази израде, угледајући се на претходну Стратегију која је била важна за период од 2015. до 2020. године, све мере и активности су систематизоване кроз пет стубова безбедности саобраћаја.

Нова Деценија акције за безбедност саобраћаја 2021-2030 даје препоруке за унапређење система безбедности саобраћаја на националном нивоу. Препоруке се односе на уређење националног система безбедности саобраћаја који обухвата све кључне елементе на националном нивоу уз међународну подршку. Препоруке су усаглашене са пет стубова безбедности саобраћаја из претходног Глобалног плана.

У оквиру постојећег законског решења које уређује област безбедности саобраћаја у Републици Србији, локалне самоуправе треба да израђују своје стратегије по узору на националну Стратегију, како у погледу дефинисаних циљева, тако и у погледу методолошког приступа и анализе проблема. Стубови безбедности саобраћаја кроз које се сагледавају смернице и проблеме које је потребно отклањати представљени су у следећој табели:

Табела 6. Стубови безбедности саобраћаја

1. стуб	2. стуб	3. стуб	4. стуб	5. стуб
				
ЕФИКАСНИЈЕ УПРАВЉАЊЕ БЕЗБЕДНОШЋУ САОБРАЋАЈА	БЕЗБЕДНИЈИ ПУТЕВИ	БЕЗБЕДНИЈА ВОЗИЛА	БЕЗБЕДНИЈИ УЧЕСНИЦИ У САОБРАЋАЈУ	ДЕЛОВАЊЕ НАКОН САОБРАЋАЈНЕ НЕЗГОДЕ

1. Први стуб безбедности саобраћаја – Ефикасније управљање безбедношћу саобраћаја

 Проблеми безбедности саобраћаја за град Пожаревац	 Основне смернице за град Пожаревац
<ul style="list-style-type: none"> • недостатак деловања на унапређењу безбедности саобраћаја уз поштовање принципа подељене одговорности свих чинилаца у систему безбедности саобраћаја у граду Пожаревца, • недовољна заступљеност одлучивања о мерама безбедности саобраћаја на основу података, 	<ul style="list-style-type: none"> • дефинисање новог стратешког оквира и обезбеђивање могућности за његову реализацију (наставак стратешког деловања), уз спровођење мера које су препознате акционим планом, • препознавање и јачање улоге чинилаца у систему управљања безбедношћу саобраћаја (изградња и јачање

- недовољна кооперација и координација елемената система безбедности саобраћаја у решавању идентификованих проблема безбедности саобраћаја на територији града Пожаревца,
 - недостатак транспарентног извештавања о реализацији планираних мера и активности безбедности саобраћаја и њиховој ефикасности,
 - недовољно снажан политички приступ у процесу доношења управљачких одлука,
 - недовољно ангажовање (активности су у зачетку) на успостављању савремених фиксних система (систем видео надзора) за аутоматско откривање и евиденцију саобраћајних прекршаја,
 - недовољан број примењених истраживања у области безбедности саобраћаја, која доприносе правилној идентификацији проблема, препознавању ефикасних мера и правилном усмеравању ресурса за реализацију мера и активности у области безбедности саобраћаја,
 - недовољан број обучених стручних кадрова за професионалан приступ раду у области безбедности саобраћаја на нивоу локалне самоуправе и Савета за БС, посебно у домену примене савремених алата за унапређење безбедности путне инфраструктуре.
- капацитета и интегритета свих чинилаца система који делују на територији града Пожаревца),
- унапређење координације и кооперације између чинилаца у систему управљања,
 - деловање у области безбедности саобраћаја уз поштовање принципа подељене одговорности свих чинилаца у систему безбедности саобраћаја у граду Пожаревцу,
 - континуирано одржавање и коришћење базе података о обележјима безбедности саобраћаја на територији града Пожаревца у циљу квалитетнијег усмеравања активности и управљања безбедношћу саобраћаја,
 - примена истраживања у области безбедности саобраћаја у идентификацији проблема, препознавању ефикасних мера и правилном усмеравању ресурса за реализацију мера и активности у области безбедности саобраћаја,
 - транспарентно праћење и извештавање о односу уложених средстава за реализацију активности безбедности саобраћаја и остварених ефеката,
 - примена савремених технологија и алата у процесу препознавања приоритета деловања и процене ефеката мера,
 - примена савремених технолошких решења у развоју система принуде,
 - обука кадрова за професионалан приступ раду у области безбедности саобраћаја на нивоу локалне самоуправе, како на нивоу управљања безбедношћу саобраћаја заснованог на подацима, тако и на нивоу примене алата прописаних законском регулативом.

2. Други стуб безбедности саобраћаја – Безбеднији путеви

Проблеми безбедности саобраћаја за град Пожаревац

- недовољно квалитетно планирање саобраћаја у функцији изградње нових површина/објеката/насеља (мешање транзитног саобраћаја са локалним кретањима),
- недовољно површина намењених за кретање бициклиста на територији града Пожареваца и недостатак њиховог континуитета,
- није успостављена примена савремених алата унапређења безбедности саобраћаја који су у складу са Законом о путевима,
- непостојање адекватне базе података о путевима, опреми пута, саобраћајној сигнализацији (нпр. недостатак катастра саобраћајне сигнализације који би омогућио боље управљање путном имовином и рад управљача пута у домену управљања саобраћајем у граду),
- изостанак примене концепта „самообјашњавајућих“ путева,
- нарушен заштитни појас јавних путева (недовољна заступљеност концепта опраштајуће околине пута – постојање непокретних објеката у заштитном појасу пута, нпр. рекламни панои, дрвеће, пасивно небезбедни стубови расвете и сл.),
- изостанак примене савремених информационих система за управљање режимом саобраћаја на путној мрежи,
- недовољна контрола изградње приступа на градске путеве и улице (постојање „дивљих“ прикључака на путној и уличној мрежи у граду чиме се повећава број конфликтних тачака на путној мрежи и утиче на проток и безбедност саобраћаја),
- непостојање системског планирања и изградње бицикличких коридора и дефинисања модела интеграције бицикличке инфраструктуре (непостојање стратешког приступа у

Основне смернице за град Пожаревац

- успоставити квалитетно планирање саобраћаја које би пратило развој града у свим његовим сегментима,
- тежити смањењу и потпуном елиминисању доприноса пута настанку саобраћајних незгода,
- тежити концепту да пут треба да спречи саобраћајну незгоду када дође до грешке учесника у саобраћају или грешке на возилу,
- тежити концепту да пут треба да спречи или ублажи последице настале саобраћајне незгоде (концепт „опраштајуће околине пута“) чиме ће се обезбедити одговарајући заштитни појас пута,
- успоставити референтни систем општинских путева и улица на подручју града Пожареваца,
- успоставити базу података о путу, опреми пута и саобраћајној сигнализацији за градску мрежу путева, коју је пожељно повезати са базом података о обележјима безбедности саобраћаја на територији града Пожареваца,
- подржати увођење савремених приступа у пројектовању путева и саобраћајне сигнализације,
- успоставити примену савремених алата за анализу безбедности пута у складу са Законом о путевима, како у фази експлоатације, тако и у фази пројектовања, као и обезбедити евидентирање и праћење резултата примене ових алата (извештаји, табеле, итд.), које је, такође, пожељно повезати са базом података о обележјима безбедности саобраћаја на територији града Пожареваца,
- успоставити праћење ефикасности реализованих мера и анализу финансијске ефикасности резултата примењених мера (вредновање мера),
- повећати заступљеност савремених

планирању развоја бициклизма у Пожаревацу који би одредио правце и фазе развоја овог вида саобраћаја и гране туризма),

- непостојање системског управљања брзинама на свим путевима, а посебно на путевима и улицама у насељу,
- неефикасна сарадња са управљачем државних путева у погледу унапређења безбедности на путевима (небезбедно повезивање постојеће инфраструктуре са новоизграђеним путевима),
- недовољна доступност тротоара / пешачких стаза лицима са инвалидитетом, као и недостатак континуитета ових стаза (препознат је недостатак тактилних површина и тактилних поља безбедности за особе са инвалидитетом, спуштених ивичњака, тастера за најаву пешака и звучног сигнала семафора за особе са инвалидитетом и др.),
- недовољно познавање законом дефинисаних мера, алата и прописаних процедура из области унапређења безбедности путева,
- није успостављен систем сталног стручног усавршавања планера, пројектаната и других професионалаца у области путева, како би савремена решења у области планирања и пројектовања путева уврстили приликом свог рада на територији локалне самоуправе Пожаревац.

информационих технологија и система у управљању режимом саобраћаја,

- повећати број и унапређивати стручност кадрова који се баве управљањем безбедношћу путева (првенствено код управљача путева града Пожареваца),
- унапредити сарадњу и координацију мера са управљачем државних путева,
- унапредити елементе пута који утичу на безбедност бициклиста и пешака, посебно деце, старијих лица и лица са инвалидитетом (унапредити квалитет бицикличке инфраструктуре у складу са претходно усвојеним стратешким приступом, омогућити довољно елемената/опреме за безбедно кретање старијих лица и лица са инвалидитетом у саобраћају итд.).

3. Трећи стуб безбедности саобраћаја – Безбеднија возила

Проблеми безбедности саобраћаја за град Пожаревац

- недовољна знања возача о значају безбедног возила, односно, величини утицаја неисправног возила на настанак саобраћајне незгоде,
- неодговарајуће одржавање техничке исправности возила,
- неуједначен квалитет, старост и опремљеност возила у јавном превозу, аутобуса и такси возила,

Основне смернице за град Пожаревац

- возило не сме да буде узрок саобраћајне незгоде,
- возило треба да спречи саобраћајну незгоду када дође до грешке учесника у саобраћају, грешке пута или друге опасне ситуације,
- возило треба да спречи или ублажи последице настале у саобраћајној незгоди,
- квалитетан рад правних лица која врше

<ul style="list-style-type: none">• постојање неосветљених и неозначених возила у саобраћају у Пожаревцу (бицикли, трактори, теретна возила, мопеди, радне машине),• недоследно спровођење процедура везаних за контролу техничке исправности возила, што карактерише комплетну Републику Србију,• производња и стављање у промет нехомологованих и неквалитетних делова и опреме возила, што је проблем препознат на националном нивоу,• мали проценат возила са довољно елемената активне и пасивне безбедности возила,• недовољна промоција „чистих“ и енергетски ефикасних возила,• недовољна промоција и активности (инфраструктурне и превентивне) на повећању употребе бицикала као превозног средства.	техничке прегледе.
---	--------------------

4. Четврти стуб безбедности саобраћаја – Безбеднији учесници у саобраћају

 Проблеми безбедности саобраћаја за град Пожаревац	 Основне смернице за град Пожаревац
<ul style="list-style-type: none">• недовољно планирање активности безбедности саобраћаја ка угроженим категоријама учесника у саобраћају препознатим на основу анализе ризика учешћа у саобраћајним незгодама,• непостојање континуитета у медијском и јавном промовисању значаја безбедности саобраћаја и ризицима учесника у саобраћају,• потреба за додатном циљаном контролом младих учесника у саобраћају од стране саобраћајне полиције, а у периоду који је означен као најризичнији,• недовољан интензитет активности усмерених ка повећању безбедности рањивих категорија учесника у саобраћају, који су препознати као угрожени у саобраћају у граду Пожаревцу,• низак ниво свести о повећању ризика којем доприноси непрописно понашање,	<ul style="list-style-type: none">• квалитетно усмеравање активности безбедности саобраћаја ка угроженим категоријама учесника у саобраћају препознатим на основу анализе ризика учешћа у саобраћајним незгодама,• унапређење знања и вештина возача почетника кроз реализацију додатних теоријских и практичних обука,• утицај на унапређење свести, ставова, знања, вештина и понашања код већ формираних „искусних“ и старијих учесника у саобраћају кроз промовисање позитивних ставова и информисање,• промена понашања учесника у саобраћају као резултат превентивних кампања, али и контроле и санкционисања,• утицај на најмлађу популацију кроз изградњу позитивних ставова, безбедног понашања и стално развијање знања и вештина које су неопходне за безбедно

- знатно прекорачење брзине возача,
- недовољан континуитет активности на едукацији деце у основним школама,
- недовољан број посебних мера за заштиту младих и неискусних учесника у саобраћају,
- недовољно квалитетан систем саобраћајног образовања и васпитања у систему предшколског, основног и средњег образовања, што је проблем препознат и на националном нивоу,
- непостојање јединственог центра за унапређење свести деце и младих учесника о ризицима у саобраћају, кроз додатне теоријске и практичне обуке,
- недовољно активности усмерених ка повећању безбедности бициклиста, а посебно ка оним старосним категоријама које су означене као најризичније,
- недовољан број ефикасних медијских кампања из области безбедности саобраћаја на подручју Града,
- недостатак адекватне едукације и обуке намењене возачима моторизованих двоточкаша, трактора и радних пољопривредних машина.

- учешће у саобраћају,
- утицај на унапређење свести, ставова, знања, вештина и понашања код родитеља о правилном превозењу детета у возилу,
- унапређење рада основних и средњих школа у вези са саобраћајним васпитањем,
- развијање подршке у систему рада са возачима којима је одузета возачка дозвола,
- промовисање опасности од непоштовања ограничења брзине,
- ефикасно процесуирање најтежих саобраћајних прекршаја и правовремено (трајно или привремено) уклањање из саобраћаја учесника који нису подобни за безбедно учешће у саобраћају.

На основу анализе саобраћајних незгода и последица, најризичније групе учесника у саобраћају на територији града Пожаревца су:

- млади возачи,
- пешаци,
- бициклисти,
- моторизовани двоточкаши.

5. Пети стуб безбедности саобраћаја – деловање након саобраћајне незгоде

Проблеми безбедности саобраћаја за град Пожаревац

- недовољна техничка опремљеност и обученост свих хитних служби,
- недовољна координација у деловању хитних служби након догађања саобраћајне незгоде,
- недовољан број обучених кадрова задужених за обезбеђивање и

Основне смернице за град Пожаревац

- спречавање настанка саобраћајне незгоде као последица претходно настале саобраћајне незгоде (тзв. „секундарне саобраћајне незгоде”),
- спасавање живота, односно, ублажавање здравствених последица повређених учесника саобраћајне незгоде,

фиксирање лица места саобраћајне незгоде,

- недовољан број и обим активности од стране локалних организација у области едукације становништва о пружању прве помоћи,
- непостојање система за евидентирање и праћење података о повредама насталим у саобраћајним незгодама према MAIS3+ склади повреда, што је проблематика присутна на територији Републике Србије,
- непостојање анализе начина повређивања лица у саобраћајним незгодама на основу статистике повреда и коришћења наведених анализа у унапређењу одговора свих служби које реагују након догађања саобраћајне незгоде,
- недостатак размене података о повредама насталим у саобраћајним незгодама и проблемима у одзиву одређених елемената који реагују у спасавању лица која су учествовала у саобраћајним незгодама,
- недостатак системског приступа у управљању безбедношћу саобраћаја на основу података о саобраћајним незгодама у сврху идентификације проблема и отклањања истих.

- постојање система за евидентирање и праћење података о повредама насталим у саобраћајним незгодама према MAIS3+ склади повреда, што је потребно применити на целокупан здравствени систем на територији Републике Србије (актуелан је пројекат на обучавању здравственог особља за успостављање система праћења повреда на овај начин),
- анализа начина повређивања лица у саобраћајним незгодама на основу статистике повреда и коришћење наведених анализа у унапређењу одговора свих служби које реагују након догађања саобраћајне незгоде,
- адекватна размена података о повредама насталим у саобраћајним незгодама и проблемима у одзиву одређених елемената који реагују у спасавању лица која су учествовала у саобраћајним незгодама, како би се систем могао унапредити,
- унапређење техничких и људских ресурса ангажованих у раду хитних медицинских служби које реагују у случају саобраћајне незгоде,
- отклањање, односно, ублажавање здравствених, финансијских и других последица саобраћајне незгоде,
- координација деловања хитних служби приликом отклањања, односно, ублажавања последица саобраћајних незгода кроз доношење стандардних оперативних процедура,
- успостављање јединственог центра за пријем позива који препознаје више страних језика.

6. Носиоци активности на територији града Пожаревца

Успостављање система безбедности саобраћаја захтева препознавање најважнијих носилаца активности на територији локалне самоуправе, њиховог значаја, улоге и задатака за чије извршење су одговорни. Носиоци активности у безбедности саобраћаја могу бити на различитим нивоима, у различитим областима и у различитим облицима организовања у једној локалној самоуправи. Носиоци активности могу бити институције града, националне институције, али и компаније, предузетници и појединци који на било који начин могу и желе да дају допринос унапређењу безбедности саобраћаја.

Носиоци активности практично представљају најважније институције и организације на посматраном подручју, које ће имати најважнију улогу у реализацији Акционог плана Стратегије. У зависности од примарне делатности, извршена је подела носилаца активности безбедности саобраћаја према стубовима безбедности саобраћаја. Сви препознати носиоци су задужени за спровођење и надзор спровођења мера из своје основне делатности.

Табела 7. Носиоци активности безбедности саобраћаја на територији града Пожаревца

Најзначајнији носиоци активности задужени за унапређење безбедности саобраћаја који делују на територији града Пожаревца су:

Скупштина града Пожаревца

- уређује нормативно-правни амбијент у коме функционише заштитни систем безбедности саобраћаја на територији града Пожаревца;

- најмање два пута годишње, на својим редовним седницама, разматра извештаје Савета за безбедност саобраћаја. Ови извештаји су креирани од стране представника Савета за безбедност саобраћаја и треба да садрже податке о стању безбедности саобраћаја, резултатима спроведених активности и примењених мера у циљу унапређења безбедности саобраћаја;
- утврђује концепт, усваја стратегију безбедности саобраћаја и утврђује одговорности и обавезе извршних органа и других субјеката.

Савет за безбедност саобраћаја града Пожаревца

- представља централно тело у области безбедности саобраћаја на територији града;
- координира рад свих кључних носилаца система безбедности саобраћаја, прати реализацију мера и активности и њихових ефеката;
- анализира стање безбедности саобраћаја и најмање два пута годишње подноси извештај Скупштини града;
- обезбеђује квалитетну сарадњу и усклађује обављање послова у функцији унапређења безбедности саобраћаја на територији града;
- надзире спровођење Стратегије безбедности саобраћаја и прати достизање дефинисаних циљева;
- непрекидно прати стање безбедности саобраћаја и у складу са тим координира и организује све активности у области безбедности саобраћаја. Сви чланови савета имају обавезу да у том својству подстичу и подржавају рад других субјеката;
- сагледава и оцењује проблеме у саобраћају са прецизним одређивањем подељене надлежности и одговорности на локалном нивоу;
- обавља превентивно-промотивне активности и води кампању о безбедности саобраћаја;
- је дужан да доставља програм рада Савета Агенцији за безбедност саобраћаја. Агенција је надлежна да координира рад тела за безбедност саобраћаја у локалним самоуправама и даје сагласност на програм за рад тела за безбедност саобраћаја у локалним самоуправама, у складу са одредбама Закона о безбедности саобраћаја на путевима;
- обавља друге послове везане за унапређење безбедности саобраћаја у складу са Законом о безбедности саобраћаја на путевима и Правилником о раду савета за координацију послова безбедности саобраћаја на путевима.

Градоначелник града Пожаревца

- представља лице које је кључно за обезбеђивање политичке подршке за рад у области безбедности саобраћаја и као такав први је одговоран за смањење свих штетних последица саобраћаја на територији града;
- по препоруци стално присуствује седницама Савета за безбедност саобраћаја;

- обезбеђује квалитетан и професионалан рад свих организационих целина које припадају локалној самоуправи – граду Пожаревцу.

Управљач пута на територији града Пожаревца – Јавно комунално предузеће "Паркинг сервис" Пожаревац

- дужан је да означава и води евиденције о путевима и о саобраћајно-техничким и другим подацима за путеве на територији града;
- дужан је да обезбеди трајно, непрекидно и квалитетно одржавање и заштиту пута, у циљу несметаног и безбедног одвијања саобраћаја. Новим Законом о путевима („Службени гласник РС“, број 41/2018 и 95/2018 – др. закон) управљачу пута додељен је низ одговорности у погледу анализе и унапређења безбедности путне мреже, кроз примену савремених алата безбедности саобраћаја;
- одговоран је за штету која настане корисницима путева, уколико је штета настала услед изостанка или неблаговременог реаговања управљача у области која спада у његову надлежност;
- обавља надзор над безбедношћу саобраћаја на путевима, обезбеђује пројекте мапирања ризика и пројекте идентификације и рангирања опасних места - "црних тачака" на путевима, и обезбеђује независно оцењивање доприноса пута настанку незгода са погинулим лицима.

Саобраћајна полиција (ПУ Пожаревац)

- је орган који врши непосредан надзор, контролу и принуду према учесницима у саобраћају;
- у сарадњи са другим субјектима, а посебно са Саветом за безбедност саобраћаја града Пожаревца, координирано учествује у реализацији превентивних кампања безбедности саобраћаја, као и у пројектима и истраживањима која за циљ имају промену понашања учесника у саобраћају;
- одговорна је за квалитетно вршење обезбеђења лица места након саобраћајне незгоде и квалитетно прикупљање података на увиђајима саобраћајних незгода. Посебно је значајан рад саобраћајне полиције са јавним тужиоцем на увиђајима тежих саобраћајних незгода са повређеним и погинулим лицима.

Прекршајни суд, Основни суд (судске јединице) и Основно јавно тужилаштво у Пожаревци

- имају превентивну улогу у систему безбедности саобраћаја кроз одвраћање од непрописног и небезбедног понашања;
- имају значајну корективну улогу према учесницима у саобраћају кроз примену репресивних мера;
- обезбеђују брже процесуирање прекршилаца Закона о безбедности саобраћаја на путевима, а посебно казнено делује према рецидивистима у чињењу најтежих прекршаја;

- у сарадњи са саобраћајном полицијом раде на квалитетнијем функционисању система репресије против починилаца саобраћајних прекршаја.

Установе образовања и васпитања на територији града Пожаревца

Предшколске установе, основне и средње школе имају значајан утицај на унапређење безбедности саобраћаја.

Саобраћајно васпитање и образовање представља један од кључних подсистема укупног система безбедности саобраћаја. Установе образовања и васпитања представљају један од најзначајнијих субјеката који, поред породице, од најранијег узраста доприноси унапређењу знања, ставова и понашања деце и младих учесника у саобраћају. Процеси унапређења знања и ставова деце и младих још увек немају законску потпору у овим институцијама.

Квалитетно спроведена процедура утемељивања исправних ставова и понашања код ове категорије може знатно подићи ниво безбедности саобраћаја. Ове установе треба да дају одлучујући допринос у креирању и унапређивању свести о значају безбедности саобраћаја, о начинима и могућностима смањивања штетних последица саобраћаја, и сл.

Политичке странке и организације

Политичке странке и организације које делују на територији града Пожаревца могу у оквиру својих програма да изложе и концепте унапређивања безбедности саобраћаја на подручју града за које ће се залагати.

Политичке странке могу основати одборе за саобраћај који могу имати и посебне радне групе или комисије за безбедност саобраћаја са циљем деловања на унапређење безбедности саобраћаја.

Удружења, стручне и невладине организације (АМСС, Црвени крст, Удружење лица са инвалидитетом, друга удружења, ауто и мото клубови и стручне организације) окупљају субјекте који су врло заинтересовани за стање безбедности саобраћаја или за унапређење појединих сегмената овог система.

Ове организације могу учествовати у раду Савета за безбедност саобраћаја, а могу и спроводити конкретне мере ради унапређења безбедности саобраћаја.

Невладине организације често имају сарадњу са сличним организацијама из других земаља, као и подршку међународних организација које у програму имају и унапређивање безбедности саобраћаја. Стручне организације би требало да помажу свим другим субјектима у домену свога деловања.

Здравствене установе – Општа болница и Дом здравља Пожаревца

Здравствене установе представљају најважнији чинилац у активностима које припадају 5. стубу – Деловање након саобраћајне незгоде. Професионализам, добра опремљеност и обученост припадника Опште болнице и Дома здравља, посебно службе хитне медицинске помоћи, је од великог значаја за правовремене и квалитетне реакције након саобраћајне незгоде. Здравствене установе, такође, помажу у селекцији возача, а посебно у сталном праћењу здравственог стања возача професионалаца.

Поред тога, здравствене установе врше збрињавање и лечење повређених у саобраћајним незгодама, врше анализе крви и других телесних течности на присуство алкохола и психоактивних супстанци и обављају друге активности у складу са законом. Потребно је да ове установе имају квалитетно оспособљено особље и опрему, чиме се постиже ефикасан рад у збрињавању и лечењу повређених у саобраћајним незгодама. Координација и сарадња са другим хитним службама (посебно саобраћајном полицијом и ватрогасним јединицама) које делују на подручју града Пожаревца треба да буде на највишем нивоу.

Привреда града Пожаревца

Привреда би требало да препозна свој интерес у побољшању безбедности саобраћаја на територији града, а посебно директно заинтересовани привредни субјекти (предузећа која обављају теретни превоз за сопствене потребе, предузећа којима је транспорт путника и/или робе основна делатност, предузећа за изградњу и одржавање путева, технички прегледи возила, ауто-школе, и сл.).

Увођење система безбедности саобраћаја и стандарда безбедности саобраћаја - ISO 39.001 у привредне субјекте допринеће унапређењу укупне безбедности саобраћаја на територији града Пожаревца и ефикаснијем раду привредних субјеката.

Транспортне компаније су одговорне за то да им возни парк и особље буду на високом нивоу безбедности саобраћаја, што подразумева технички исправна возила, транспорт организован у складу са правилима струке и нормативима, високо обучене и посвећене возаче професионалце.

Средства јавног информисања

Медији су одговорни за информисање грађана у погледу безбедног учествовања у саобраћају и обавештавању о последицама небезбедног понашања у саобраћају.

Такође, имају изузетно важну улогу у промени свести и понашања учесника у саобраћају и у креирању јавног мњења.

С обзиром на распрострањеност и доступност, средства јавног информисања омогућују примену превентивно-пропагандних мера према најширој популацији. Медији на територији града Пожаревца треба да буду укључени у све кампање и промотивно-превентивне акције усмерене ка унапређењу безбедности саобраћаја.

Јавност

Јавност, под утицајем стручњака, медија и делом политичких и других организација, унапређује свест о значају безбедности саобраћаја, изграђује исправне ставове и схвата значај појединих активности. Јавност чине сви становници који живе на територији града Пожаревца и који треба да утичу на доносиоце одлука у систему безбедности саобраћаја, на изборима (директно) или индиректно кроз остале видове изражавања мишљења.

У неким случајевима, најшира јавност може и да захтева спровођење основних активности у безбедности саобраћаја на основу стручних ставова које преносе медији. Подршка јавности је потребан услов за ефикасну примену и спровођење свих мера у безбедности саобраћаја, а посебно превентивно-пропагандних мера.

Организационе целине које припадају локалној самоуправи – граду Пожаревац и ЈКП која послују на територији Пожаревца

У оквиру својих надлежности, ове организационе јединице примењују краткорочне и дугорочне активности за смањење броја и последица саобраћајних незгода, комуницирају и размењују информације са другим субјектима безбедности саобраћаја. На свом подручју надлежне су за техничко регулисање саобраћаја, безбедност и одржавање путева, инспекцијске послове и друге послове прописане законима, одлукама, решењима, и сл.

Класификација мера безбедности саобраћаја према кључним проблемима у безбедности саобраћаја

Мере су идентификоване на основу тренутног и жељеног стања безбедности саобраћаја у граду Пожаревцу.

1. мере за решавање проблема безбедности саобраћаја у вези са идентификованом угроженом категоријом учесника у саобраћају – **млади возачи (15-30 година)**:
 - Утицај на унапређење рада основних и средњих школа у вези са саобраћајним образовањем на територији града Пожаревца,
 - Утицај на унапређење знања и вештина возача почетника кроз спровођење додатне теоријске и практичне обуке,
 - Утицај на унапређење свести, ставова, знања, вештина и понашања у саобраћају код младих кроз промовисање позитивних ставова и информисања (коришћење појаса, вожња под дејством алкохола, употреба мобилних телефона, поштовање хоризонталне и вертикалне сигнализације, давање предности пролаза пешака на пешачким прелазима и поштовање светлосне сигнализације),
 - Појачана контрола поштовања прописа од стране учесника у саобраћају, у сарадњи са полицијом (употреба појасева, вожња под дејством алкохола, употреба мобилних телефона, опрема за бициклисте и мотоциклисте и др.),

- Спровођење додатне циљане контроле младих учесника у саобраћају од стране саобраћајне полиције,
 - Ефикасно процесуирање најтежих саобраћајних прекршаја и благовремено уклањање из саобраћаја учесника у саобраћају који немају услове за безбедно учешће у саобраћају,
 - Успостављање континуитета у медијима и јавној промоцији значаја безбедности саобраћаја на путевима и ризика учесника у саобраћају на територији општине Пожаревац,
 - Координација и сарадња свих фактора који могу допринети побољшању понашања учесника у саобраћају на нивоу општине Пожаревац.
2. мере за решавање проблема безбедности саобраћаја у вези са идентификованом угроженом категоријом учесника у саобраћају – **пешаци**:
- Спровођење континуираних активности у циљу повећања безбедности старијих учесника у саобраћају када учествују у саобраћају као пешаци (едукације, трибине, акције,..),
 - Утицај на најмлађу популацију кроз изграђивање позитивних ставова, безбедног понашања и стално развијање знања и вештина које су неопходне за безбедно учешће у саобраћају као пешак (едукације, трибине, кампање,..),
 - Утицај на унапређење рада основних школа у вези са саобраћајним образовањем на територији општине Пожаревац,
 - Успостављање континуитета у медијима и јавној промоцији значаја безбедности саобраћаја на путевима и ризика учесника у саобраћају на територији општине Пожаревац,
 - Координација и сарадња свих фактора који могу допринети побољшању понашања учесника у саобраћају на нивоу града Пожареваца,
 - Планирање и изградња површина намењених за кретање пешака у насељу (урбане средине),
 - Побољшање уличне расвете у стамбеним зонама,
 - Унапређење безбедности пешачких прелаза у главним улицама,
 - Појачана контрола поштовања прописа од стране пешака у саобраћају, у сарадњи са полицијом (прелазак ван пешачког прелаза, прелазак на црвено светло),
 - Појачана контрола поштовања прописа од стране возача у саобраћају, у сарадњи са полицијом (пропуштање пешака на пешачким прелазима),
 - Подизање свести о значају употребе светло-рефлектујућих одевних предмета приликом кретања деоницама које нису осветљене.

3. мере за решавање проблема безбедности саобраћаја у вези са идентификованом угроженом категоријом учесника у саобраћају – **бициклисти**:
- Спровођење континуираних активности у циљу повећања безбедности старијих учесника у саобраћају када учествују у саобраћају као бициклисти (едукације, трибине, акције,..),
 - Успостављање континуитета у медијима и јавној промоцији значаја безбедности саобраћаја на путевима и ризика учесника у саобраћају на територији општине Пожаревац,
 - Координација и сарадња свих фактора који могу допринети побољшању понашања учесника у саобраћају на нивоу града Пожареваца,
 - Планирање и изградња површина намењених за кретање бициклиста у насељу (урбане средине),
 - Планирање и изградња површина бицикличких коридора,
 - Побољшање уличне расвете у стамбеним зонама,
 - Појачана контрола поштовања прописа од стране возача у саобраћају, у сарадњи са полицијом (поштовање ограничења брзине кретања у насељу и ван насеља),
 - Подизање свести о значају употребе светло-рефлектујућих одевних предмета приликом кретања деоницама које нису осветљене.
4. мере за решавање проблема безбедности саобраћаја у вези са идентификованом угроженом категоријом учесника у саобраћају – **моторизовани двоточкаши**:
- Успостављање континуитета у медијима и јавној промоцији значаја безбедности саобраћаја на путевима и ризика учесника у саобраћају на територији општине Пожаревац,
 - Координација и сарадња свих фактора који могу допринети побољшању понашања учесника у саобраћају на нивоу града Пожареваца,
 - Појачана контрола поштовања прописа од стране возача у саобраћају, у сарадњи са полицијом (поштовање ограничења брзине кретања у насељу и ван насеља, употреба заштитних система, ...),
 - Подизање свести свих возача у саобраћају о значају поштовања прописа у саобраћају због безбедности и других учесника у саобраћају (ризик при „сечењу“ кривине, кретања уназад, извођења радњи окретања на непрегледним местима, и сл),
 - Унапређење путне инфраструктуре применом концепта „самообјашњавајућих“ и „опраштајућих“ путева.

Класификација мера безбедности саобраћаја према кључним носиоцима, институцијама на локалном и националном нивоу

1. мере које ће спроводити (управљати) кључни носилац – **Савет за безбедност саобраћаја града Пожаревца:**

- Усвајање Стратегије безбедности путева и Акционог плана за безбедност на путевима за град Пожаревац (заинтересоване стране Скупштина града Пожаревца, Градоначелник града Пожаревца и Савет за безбедност саобраћаја града Пожаревца),
- Утврђивање Годишњег програма рада у области саобраћаја на нивоу града Пожаревца, у складу са Стратегијом и Акционим планом,
- Обезбеђивање стабилног финансирања рада у безбедности саобраћаја на путевима, транспарентно трошење средстава и транспарентну анализу односа уложених средстава и остварених ефеката,
- Успостављање праћења индикатора перформанси безбедности саобраћаја (првенствено понашања учесника у саобраћају и времена реаговања хитних служби након што се догоди саобраћајна незгода),
- Повећање броја обучених стручњака за професионалан приступ раду у области безбедности саобраћаја,
- Усмеравање активности безбедности саобраћаја ка идентификованим угроженим категоријама учесника у саобраћају и идентификованим проблемима безбедности саобраћаја на нивоу града Пожаревца,
- Изградња и јачање фактора у систему управљања безбедношћу путева (изградња и јачање капацитета и интегритета свих фактора система који делују на територији града Пожаревца),
- Обезбеђивање присуства представника свих заинтересованих страна у Савету за безбедност саобраћаја града Пожаревца,
- Координација и сарадња између фактора у систему управљања безбедношћу путева (редовно организовање састанака са Одељење за инспекцијске послове, Одељење за комуналне делатности, енергетику и саобраћај, полицијом, јавним судовима и др.),
- Утицај на најмлађу популацију кроз изграђивање позитивних ставова, безбедног понашања и стално развијање знања и вештина које су неопходне за безбедно учешће у саобраћају као пешак или као путник у возилу (едукације, трибине, кампање,..),
- Утицај на унапређење рада основних и средњих школа у вези са саобраћајним образовањем на територији града Пожаревца,
- Утицај на унапређење знања и вештина возача почетника кроз спровођење додатне теоријске и практичне обуке,
- Утицај на унапређење свести, ставова, знања, вештина и понашања у саобраћају код младих кроз промовисање позитивних ставова и информисања (коришћење појаса, вожња под дејством алкохола, употреба мобилних телефона, поштовање хоризонталне и вертикалне

сигнализације, пропуштању пешака на пешачким прелазима и поштовању светлосне сигнализације),

- Спровођење континуираних активности у циљу повећања безбедности старијих учесника у саобраћају, посебно када учествују у саобраћају као пешаци и бициклисти (едукације, трибине, акције,..),
- Одржавање континуитета у медијима и јавној промоцији значаја безбедности саобраћаја на путевима и ризика учесника у саобраћају на територији града Пожаревца,
- Координација и сарадња свих фактора који могу допринети побољшању понашања учесника у саобраћају на нивоу града Пожаревца,
- Утицај на повећање знања возача о значају безбедног возила, односно о величини утицаја неисправног возила у случају саобраћајне незгоде (едукације, кампање, промотивни материјал,..),
- Утицај на куповину нових возила опремљених елементима активне и пасивне безбедности возила,
- Спровођење бесплатних акција провере техничке исправности возила на нивоу општине,
- Спровођење доследне промоције и активности на спречавању појављивања неосветљених и необележених возила у саобраћају (трактори, камиони, мопеди, радне машине),
- Организовање програма регистрације нерегистрованих возила, пољопривредних машина, грађевинских машина и др.,
- Континуирано спровођење активности локалних организација у области едукације становништва за пружање прве помоћи.

2. мере које ће спроводити (управљати) кључни носилац – **Управљач пута на територији града Пожаревца – Јавно комунално предузеће "Паркинг сервис" Пожаревац:**

- Успостављање имплементације савремених алата за унапређење безбедности на путевима (провера безбедности саобраћаја, мапирање ризика, управљање црним тачкама, дубинска анализа саобраћајних незгода са најтежим последицама, ревизија безбедности на путевима...),
- Повећање броја обучених стручних кадрова за имплементацију и праћење примене савремених алата за унапређење безбедности на путевима,
- Повећање броја и унапређење стручности особља укљученог у управљање безбедношћу на путевима (планери, пројектанти, инжењери,...),
- Планирање мера и акција за унапређење безбедности на путевима на основу идентификације проблема безбедности на путевима и на основу резултата примене савремених алата за унапређење безбедности на путевима (нпр. Провера безбедности саобраћаја, идентификација црних тачака...),

- Успостављање одговарајуће базе података о локалним путевима и улицама, путној опреми, саобраћајној сигнализацији (ГИС-оријентисана база података), која је пожељно повезана са базом података о обележјима безбедности на путевима на територији града Пожаревац;
 - Планирање и изградња површина намењених за кретање пешака и бициклиста у насељу (урбане средине),
 - Планирање и изградња безбедних бициклистичких коридора,
 - Обезбедити довољан број паркинг места на блоковским паркиралиштима,
 - Побољшање уличне расвете у стамбеним зонама,
 - Унапређење безбедности пешачких прелаза у главним улицама,
 - Изградња главних улица/булевара према планској документацији,
 - Имплементација савремених информационих система на путној и уличној мрежи,
 - Обезбеђивање сталног финансирања мера и активности у области унапређења безбедности на путевима, транспарентног трошења средстава и транспарентне анализе односа уложених средстава и остварених ефеката,
 - Квалитетно и ефикасно одржавање локалних путева и улица,
 - Подржати увођење савремених приступа пројектовању путева и саобраћајној сигнализацији,
 - Настојати да смањи и потпуно елиминише допринос пута саобраћајним незгодама,
 - Осигурати ефективну координацију рада између различитих институција (инспекцијске службе, грађевинска инспекција, санитарна инспекција, инспекција рада, инспекција путева) на локалном нивоу које учествују у систему уређења и управљања путном инфраструктуром и околним објектима,
 - Уградња система за аутоматско откривање прекршаја у вези са дозвољеном брзином (ограничење брзине) на локалним путевима и улицама на што већем броју локација,
 - Успостављање ефикасне сарадње са управљачем државних путева у погледу унапређења безбедности на путевима, како би се обезбедило безбедно повезивање постојеће инфраструктуре са новоизграђеним путевима.
3. мере које ће спроводити (управљати) кључни носилац – **Саобраћајна полиција (ПУ Пожаревац):**
- Појачана контрола поштовања прописа од стране учесника у саобраћају, у сарадњи са полицијом (употреба појасева, вожња под дејством алкохола, употреба мобилних телефона, употреба дечијих седишта у возилу, опрема за бициклисте и мотоциклисте, прелазак ван пешачког прелаза, пролазак на црвено светло, пропуштању пешака на обележеним пешачким прелизацима и др.),
 - Спровођење додатне циљане контроле младих учесника у саобраћају од стране саобраћајне полиције,

- Ефикасно процесуирање најтежих саобраћајних прекршаја и благовремено уклањање из саобраћаја учесника у саобраћају који немају услове за безбедно учешће у саобраћају,
 - Спровођење активности појачане контроле техничке исправности возила,
 - Контрола јавног превоза (аутобуси, такси итд.),
 - Квалитетан рад правних лица која врше технички преглед,
 - Повећање броја особља и посебно обученог особља које се укључује у процес након настанка саобраћајне незгоде за ефикасно и благовремено пружање прве помоћи повређенима у саобраћајним незгодама (полиција, ватрогасна служба, хитна медицинска помоћ,...),
 - Повећање броја обука које се периодично спроводе у циљу унапређења координисаног деловања хитних служби након саобраћајне незгоде (полиција, ватрогасна служба, хитна медицинска помоћ,...).
4. мере које ће спроводити (управљати) кључни носилац – **Служба хитне медицинске помоћи:**
- Повећање броја особља и посебно обученог особља које се укључује у процес након настанка саобраћајне незгоде за ефикасно и благовремено пружање прве помоћи повређенима у саобраћајним незгодама (полиција, ватрогасна служба, хитна медицинска помоћ,...),
 - Повећање броја обука које се периодично спроводе у циљу унапређења координисаног деловања хитних служби након саобраћајне незгоде (полиција, ватрогасна служба, хитна медицинска помоћ,...).

5. ПРАЋЕЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА

Да би се управљало безбедношћу саобраћаја на ефикасан и одржив начин, потребно је константно анализирати постојеће стање. Анализа и праћење постојећег стања представља почетни корак у процесу управљања безбедношћу саобраћаја на основу кога се дефинише жељено стање, као и мере и активности чија примена има за циљ да постојеће стање што више приближити жељеном стању. Уз праћење постојећег стања као саставни део иде и извештавање о стању безбедности саобраћаја које је препознато и у Закону о безбедности саобраћаја на путевима и Правилнику о раду савета за координацију послова безбедности саобраћаја на путевима.

Поменути правним актива дефинисана је обавеза Савета за безбедност саобраћаја да подноси извештај о стању безбедности саобраћаја на путевима надлежном органу, у овом случају Градском већу, а надлежни орган – Градско веће подноси извештај Скупштини града најмање два пута годишње. Извештај о стању безбедности саобраћаја на путевима састављен за првих шест месеци текуће године, подноси се скупштини на седници након 31. јула за текућу годину, односно за период од годину дана подноси се након 31. јануара наредне календарске године. Координатор савета за безбедност саобраћаја доставља Агенцији за безбедност саобраћаја извештај о стању безбедности саобраћаја на путевима путем ИСА апликације након подношења извештаја Скупштини града.

Извештај о стању безбедности саобраћаја на путевима треба да укаже на тренутно стање безбедности саобраћаја на подручју града са јасно издвојеним проблемима, најважнијим реализованим активностима и активностима које је потребно реализовати у наредном периоду са циљем унапређења безбедности саобраћаја. Правилником су прописани саставни делови, односно потребни подаци које извештај о стању безбедности саобраћаја мора да садржи.

Град Пожаревац поседује локалну базу података о обележјима безбедности саобраћаја која има могућност аутоматског генерисања шестомесечног и годишњег извештаја о стању безбедности саобраћаја, тако да је члановима Савета за безбедности саобраћаја олакшано праћење постојећег стања и извештавање. У складу са Законом, извештај о стању безбедности саобраћаја на путевима мора бити јавно доступан, а најједноставнији начин је то учинити путем сајта града.

Поред извештаја, путем сајта града потребно је константно информисати најширу јавност о спроведеним мерама и активностима Савета за безбедност саобраћаја као и о постигнутим резултатима. Најширој јавности је потребно омогућити и самостално информисање о стању безбедности саобраћаја на територији града Пожаревца путем локалне базе података о обележјима безбедности саобраћаја која треба бити јавно доступна на сајту града.

Локална база података о обележјима безбедности саобраћаја представља моћан алат у праћењу стања и трендова у области безбедности саобраћаја.

Стога је препоручљиво да Савет за безбедност саобраћаја града Пожаревца поред успостављене квалитетне локалне базе података, настави са њеним унапређивањем интеграцијом сетова података из различитих области (подаци о саобраћајним незгодама, путевима, ризицима на путевима, квалитету осветљења, индикаторима на локалном нивоу и сл.) како би база података била свеобухватна и како би се олакшало и централизовало праћење и извештавање о стању безбедности саобраћаја на територији града. Број, врста и структура предложених података, као и локалне институције и организације које су укључене у систем „пуњења“ базе, односно, организације и размене података, треба да прате структуру националне Јединствене базе података о обележјима безбедности саобраћаја. Развој локалних база података о обележјима безбедности саобраћаја подржан је и представљен као посебно важна активност у националној Стратегији безбедности саобраћаја на путевима за период од 2015. до 2020. године.

На седницама савета потребно је константно разматрати постојеће стање и координисати рад надлежних субјеката, односно, обавештавати их о утврђеним проблемима и постигнутим резултатима. Координација рада надлежних субјеката најлакше се може постићи уколико сви субјекти који делују у систему безбедности саобраћаја на територији града Пожаревца имају своје чланове у Савету за безбедност саобраћаја.

Сви субјекти који делују у систему безбедности саобраћаја на територији града Пожаревца достављају Савету за безбедност саобраћаја податке из своје надлежности који су неопходни за праћење стања безбедности саобраћаја и који се складиште у локалној бази података о обележјима безбедности саобраћаја. Резултати спроведених мера и активности које спроводи Савет за безбедности саобраћаја и други субјекти који делују у систему безбедности саобраћаја а имају за унапређење безбедности саобраћаја такође се складиште у локалној бази података о обележјима безбедности саобраћаја.

Израдом Стратегије безбедности саобраћаја предвиђено је покретање великог броја мера и активности усмерених ка достизању циљева Стратегије. Након реализације одређених мера и активности чланови савета врше њихову евалуацију, односно утврђују њихов допринос унапређењу безбедности саобраћаја. На основу евалуације, односно праћења ефеката примењених мера, чланови савета утврђују постојеће стање и на тај начин прате и достизање циљева дефинисаних Стратегијом.

ПРОМОВИСАЊЕ СТРАТЕГИЈЕ И АКЦИОНОГ ПЛАНА БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА ЗА ГРАД ПОЖАРЕВАЦ

Стратегија безбедности саобраћаја на путевима и пратећи Акциони план предвидели су иницирање великог броја мера и активности које треба да буду усмерене на достизање дефинисаних циљева. За реализацију ових активности важан је ангажман што већег броја субјеката у систему безбедности саобраћаја, уз адекватну координацију.

Како би се промовисали циљеви и активности које се реализују на основу ове Стратегије успостављен је и логотип Стратегије. Логотип је предвиђен као визуелни идентитет Стратегије, који има за циљ да истакне значај стратегије и истовремено пружи системску подршку свим активностима. Носилац и промотер овог логотипа је Савет за безбедност саобраћаја града Пожаревца.

Слика 5. Логотип Стратегије безбедности саобраћаја на путевима града Пожаревца за период од 2022. до 2028. године

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Влада Републике Србије. (2015). Стратегија безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије, за период од 2015. до 2020. године („Службени гласник РС“ бр. 64/2015). Београд.
- [2] Влада Републике Србије. (2017). Акциони план за спровођење Стратегије безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период од 2015. до 2020. године („Службени гласник РС“ бр. 1/2017). Београд.
- [3] Влада Републике Србије. (2008). Стратегија развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републици Србији од 2008. до 2015. године“. („Службени гласник РС“ бр. 4/2008). Београд.
- [4] ETSC (2001). Transport Safety Performance Indicators. European Transport Safety Council. Brussels.
- [5] Handbook on the external costs of transport, Version 2019 – 1.1, European Commission, DG MOVE.
- [6] Закон о безбедности саобраћаја на путевима („Сл. гласник РС“ бр. 41/2009, 53/2010, 101/2011, 32/2013 - одлука УС, 55/2014, 96/2015 - др. закони и 9/2016 - одлука УС, 24/2018, 41/2018 – др. закон, 87/2018, 23/2019 и 128/2020 – др. закон).
- [7] Закон о путевима („Службени гласник РС“, број 41/18 и 95/2018).
- [8] Кривични законик („Службени гласник РС“, бр. 85/05, 88/05 – исправка, 107/05 – исправка, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16 и 35/19).
- [9] Закон о прекршајима („Службени гласник РС“, бр. 65/13, 13/16, 98/16 - одлука УС, 91/2019, 91/2019 – др. закон и 112/2022 – одлука УС).
- [10] Закон о полицији („Службени гласник РС“, бр. 6/16, 24/18 и 87/2018).
- [11] Закон о комуналној милицији („Службени гласник РС“, број 49/19).
- [12] Закон о општем управном поступку („Службени гласник РС“, бр. 18/16, 95/2018 и 2/2023 - одлука УС).
- [13] Закон о обавезном осигурању у саобраћају („Службени гласник РС“, бр. 51/09, 78/11, 101/11, 93/12 и 7/13 - одлука УС).
- [14] Закон о ванредним ситуацијама („Службени гласник РС“, бр. 111/09, 92/11 и 93/12).
- [15] Закон о здравственој заштити („Службени гласник РС“, бр. 25/2019).
- [16] Закон о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 88/17, 27/18 - др. закон, 10/2019, 27/18 – др. закон, 6/20 и 129/2021).
- [17] Кукић, Д. (2010). Ниво безбедности саобраћаја у локалним заједницама. Магистарски рад. Саобраћајни факултет. Универзитет у Београду.
- [18] Кукић, Д. (2015). Модел квантификације ризика страдања у саобраћају. Докторска дисертација. Саобраћајни факултет. Универзитет у Београду.
- [19] Липовац, К. (2008). Безбедност саобраћаја. ЈП Службени лист СРЈ. Београд.

- [20] Одлука о категоризацији општинских путева и улица на територији града Пожаревца ("Сл. гласник града Пожаревца", бр. 10/2021)
- [21] Одлука о управљању, заштити и одржавању општинских путева, улица и некатегорисаних путева ("Сл. гласник града Пожаревца", бр. 9/2019)
- [22] Одлука о техничком регулисању саобраћаја на подручју града Пожаревца (Службени гласник града Пожаревца, бр. 6/2011)
- [23] Одлука о изменама и допунама Одлуке о техничком регулисању саобраћаја на подручју Града Пожаревца („Службени гласник Града Пожаревца“, 3/2017)
- [24] Одлука о изменама Одлуке о техничком регулисању саобраћаја на подручју Града Пожаревца („Службени гласник Града Пожаревца“, 6/2017)
- [25] Републички завод за статистику. (2023). Попис становништва, домаћинства и станова 2022. године, Национална припадност – Подаци по општинама и градовима. ISBN 978-86-6161-228-2
- [26] Републички завод за статистику – Општине и региони у Републици Србији, 2022. година (ISSN 2217-7981, 290. стр.)
- [27] Решење о режиму саобраћаја возила којима се обавља снабдевање, кретања, заустављања и паркирања теретних моторних возила, трактора и запрежних возила на територији града Пожаревца и Костолца („Службени гласник Града Пожаревца“, 4/2009)
- [28] Рос и др. (2012). Трошкови саобраћајних незгода у Републици Српској. Бања Лука.
- [29] Службени гласник Републике Србије (2020). Правилник о раду савета за координацију послова безбедности саобраћаја на путевима („Сл. гласник РС“ бр. 8/2020).
- [30] Статут Града Пожаревац, ("Сл. гласник града Пожаревца", бр. 4/2013)
- [31] Стратегија безбедности саобраћаја града Пожаревца за период 2014 – 2020. године, Универзитет у Београду – Саобраћајни факултет, Београд, 2015.
- [32] Transport Community. Strategy for sustainable and smart mobility in the Western Balkans. 2021.
- [33] Уредба о категоризацији државних путева (Службени гласник РС, бр. 105/2013, 119/2013 и 93/2015).
- [34] United Nations. Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development. A/RES/70/1.
- [35] United Nations. Improving global road safety. Resolution adopted by the General Assembly. A/RES/74/299.
- [36] Wijnen, W., et al. (2017), Crash cost estimates for European countries, Deliverable 3.2 of the H2020 project SafetyCube.
- [37] World Health Organization – WHO. (2018). Global status report on road safety. Geneva.

- [38] World Health Organization – WHO. (2019). European regional status report on road safety. Copenhagen.
- [39] World Health Organization – WHO. (2021). Global Plan for the Decade of Action for Road Safety 2021-2030. Geneva.
- [40] <http://www.putevi-srbije.rs/index.php/бројање-саобраћаја>.
- [41] <https://pozarevac.rs/licna-karta/>